Joannis Miltonii Angli,

EPISTOLARUM FAMILIARIUM

LIBER UNUS:

QUIBUS

Accesserunt, Ejusdem, jam olim in Collegio Adolescentis,

PROLUSIONES

Quædam

ORATORIAE.

LONDINI,

Impensis *Brabazoni Aylmeri* sub Signo *Trium Columbarum* Via vulgo Cornhill dicta, *An. Dom.* 1674.

Forma Collationi Angli.

Typographus Lectori.

FActa ſpes erat aliquandiu, Lector Benevole, , *fore ut hujus Authoris Epiſtolæ cum Publicæ tum Familiares, uno volumine excudendæ mihi permitterentur. Verum de Publicis, poſtquam eos, per quos ſolos licebat, certas ob cauſas id nolle cognovi, conceſſa parte contentus, Familiares tantum in lucem emittere ſatis habui. Eas cum aliquanto pauciores eſſe, quam pro Volumine ſatis concinno, reperirem; agendum cum Authore per Amicum utriq; ſummum ſtatui, ut, ſiquid haberet apud ſe Opuſculi forte repoſiti, ad penſandam vel ſaltem explendam Epiſtolarum paucitatem, quaſi cumulum adjicere ne gravaretur. Ille hortatoris Authoritate adductus, excuſſis Chartulis, in hæc forte juvenilia hic illic disjecta tandem incidit,*

& flagitanti Amicæ morem gessit. Hæc itaque, cum & commune Amico, cujus in judicio acquievi, satis probata, Authori non pœnitenda videri animadverterem, non dubitavi, quantumvis juvenilia, in lucem edere; sperans, quod mea maxime refert, non minus fore mihi vendibilia, quam Auditoribus olim fuerint, cum recitarentur, non injucunda. Vale.

Joannis

Joannis Miltonii Angli, Familiarium Epistolarum Liber unus.

Thomæ Junio *Præceptori suo.*

1. QUanquam statueram apud me (Præceptor optime) Epistolium quoddam numeris metricis elucubratum ad te dare, non satis tamen habuisse me existimavi, nisi aliud insuper soluto stylo exaratem; incredibilis enim illa & singularis animi mei gratitudo, quam tua ex debito vendicant in me merita, non constricto illo, & certis pedibus ac syllabis angustato dicendi genere exprimenda fuit, sed Oratione liberâ, immo potius, si fieri posset, Asiaticâ verborum exuberantiâ. Quamvis quidem satis exprimere quantum tibi debeam,

opus sit meis viribus longe majus, etiamsi omnes quoscunq; Aristoteles, quoscunq; Parisiensis ille Dialecticus congessit Argumentorum τόπους exinanirem, etiamsi omnes elocutionis fonticulos exhaurirem. Quereris tu vero (quod merito potes) literas meas raras admodum & perbreves ad te delatas esse; ego vero non tam doleo me adeo jucundo, adeoq; expetendo defuisse officio, quam gaudeo & pene exulto cum me in amicitia tua tenere locum, qui possit crebras à me Epistolas efflagitare. Quod autem hoc plusquam triennio nunquam ad te scripserim, quæso ut ne in pejus trahas, sed pro mirifica ista tua facilitate & candore, in mitiorem partem interpretari digneris. Deum enim testor quam te instar Patris colam, quam singulari etiam observantiâ te semper prosecutus sim, quamq; veritus chartis meis tibi obstrepere. Curo nempe cum primis, cum Tabellas meas nihil aliud commendet, ut commendet raritas. Deinde, cum ex vehementissimo, quo tui afficior desiderio, adesse te semper cogitem, teq; tanquam præsentem alloquar & intuear, doloriq; meo (quod in amore fere fit) vanâ quâdam præsentiæ tuæ imaginatione adblandiar; vereor profecto, simulac literas ad te mittendas meditarer, ne in mentem mihi subito veniret, quam longinquo à me distes terrarum intervallo; atque ita recrudesceret dolor absentiæ tuæ jam prope consopitus, somniumq

ùmq; dulcè discuteret. Biblia Hebræa, pergratum sanè munus tuum, jampridem accepi. Hæc scripsi Londini inter urbana diverticula, non Libris, ut soleo, circumseptus: Si quid igitur in hac Epistola minus arriserit, tuamque frustrabitur expectationem, pensabitur aliâ magis elaboratâ; ubi primum ad Musarum spatia rediero.

Londino, Martii 26. 1625.

Alexandro Gillio.

2. ACcepi Literas tuas, & quæ me mirificè oblectavêre, Carmina sanè grandia, & Majestatem vere Poeticam, Virgilianumq; ubiq; ingenium redolentia. Sciebam equidem, quam tibi tuoq; genio impossibile futurum esset, à rebus Poeticis avocare animum, & furores illos cælitus instinctos, sacrúmq; & æthereum ignem intimo pectore eluere, cum tua (quod de seipso Claudianus) ——*Totum spirent Præcordia Phœbum.* Itaq; si tua tibi ipse promissa fefelleris, laudo hîc tuam (quod ais) inconstantiam, laudo, siqua est, improbitatem; me autem tam præclari Poematis arbitrum à te factum esse, non minus glorior, & honori mihi duco, quam si certantes ipsi Dii Musici ad meum venissent judicium; quod Tmolo Lydii

dii montis Deo populari olim contigisse fabulantur. Nescio sane an Henrico Nassovio plus gratuler de urbe capta, an de tuis Carminibus: nihil enim existimo victoriam hanc peperisse Poematio hoc tuo illustrius, aut celebrius. Te vero, cum prosperos sociorum successus tam sonorâ triumphaliq; tubâ canere audiamus, quantum vatem sperabimus, si forte res nostræ demum feliciores tuas Musas poscant Gratulatrices. Vale Vir Erudite, summosq; à me tibi gratias Carminum tuorum nomine haberi scias.

Londini, Maii 20. 1628.

Eidem.

3. PRiori illâ Epistola meâ non tam rescripsi tibi, quam rescribendi vices deprecatus sum, alteram itaq; brevi secuturam tacite promisi, in qua tibi me amicissime provocanti latius aliquanto responderem; verum ut id non essem pollicitus, hanc utcunq; summo jure deberi tibi fatendum est, quandoquidem singulas ego literas tuas non nisi meis binis pensari posse existimem, aut si exactius agatur, ne centenis quidem meis. Negotium illud de quo scripsi subobscurius, ecce Tabellis hisce involutum, in quo ego, cum tua ad me pervenit Epistola, districtus temporis angustiâ, magno

magno tum primùm opere desudabam: quidam enim Ædium nostrarum Socius, qui Comitiis his Academicis in Disputatione Philosophicâ respondurus erat, Carmina super quæstionibus pro more annuo componenda, prætervectus ipse jamdiu leviculas illiusmodi nugas, & rebus seriis intentior, forte meæ Puerilitati commisit. Hæc quidem Typis donata ad te misi, utpote quem nôrim rerum Poeticarum judicem acerrimum, & mearum candidissimum. Quod si tua mihi vicissim communicare dignaberis, certe non erit qui magis iis delectetur, erit, fateor, qui rectius pro eorum dignitate judicet. Equidem quoties recolo apud me tua mecum assidua pene colloquia (quæ vel ipsis Athenis, ipsâ in Academiâ, quæro, desideróq;) cogito statim nec sine dolore, quanto fructu me mea fraudârit absentia, qui nunquam à te discessi sine manifesta Literarum accessione, & ἐπιδόσει, plane quasi ad Emporium quoddam Eruditionis profectus. Sane apud nos, quod sciam, vix unus atq; alter est, qui non Philologiæ, pariter & Philosophiæ, prope rudis & profanus, ad Theologiam devolet implumis; eam quoq; leviter admodum attingere contentus, quantum forte sufficiat conciunculæ quoquo modo conglutinandæ, & tanquam tritis aliunde pannis consuendæ: adeo ut verendum sit ne sensim ingruat in Clerum nostrum sacerdotalis

illa

Illa superioris sæculi Ignorantia. Atq; ego profecto cum nullos fere studiorum consortes hic reperiam, Londinum rectà respicerem, nisi per jústitium hoc æstivum in otium alte Literarium recedere cogitarem, & quasi Claustris Musarum delitescere. Quod cum jam tu indies facias, nefas esse propemodum existimo diutius in præsentia tibi interstrepere. Vale.

Cantabrigiæ, July 2. 1628.

Thomæ Junio.

4. INspectis Literis tuis (Præceptor optime) unicum hoc mihi supervacaneum occurrebat, quòd tardæ scriptionis excusationem attuleris; tametsi enim Literis tuis nihil mihi queat optabilius accidere, qui possim tamen, aut debeam sperare, otii tibi tantum à rebus seriis, & sanctioribus esse, ut mihi semper respondere vacet; præsertim cum il ud humanitatis omnino sit, officii minime. Te verò oblitum esse mei ut suspicer, tam multa tua de me recens merita nequaquam sinunt. Neq; enim video quorsum tantis onustum beneficiis ad oblivionem dimitteres. Rus tuum accersitus, simul ac Ver adoleverit, libenter adveniam, ad capessendas anni, tuiq; non minus colloquii, delicias; & ab urbano strepitu subducam me paulisper, Stoam tuam Iceuorum, tanquam ad celeber-

celeberrimam illam Zenonis porticum, aut Ciceronis Tuſculanum, ubi tu in re modica regio ſane animo veluti Serranus aliquis aut Curius, in agello tuo placide regnas, deq; ipſis divitiis, ambitione, pompâ, luxuriâ, & quicquid vulgus hominum miratur & ſtupet, quaſi triumphum agis fortunæ contemptor. Cæterùm qui tarditatis culpam deprecatus es, hanc mihi viciſſim, ut ſpero, præcipitantiam indulgebis; cum enim Epiſtolam hanc in extremum diſtuliſſem, malui pauca, eaq; rudiuſcule ſcribere, quam nihil. Vale Vir Obſervande.

Cantabrigiæ, July 21. 1628.

Alexandro Gillio.

5. SI mihi Aurum, aut cælata pretioſe vaſa, aut quicquid iſtiuſmodi mirantur Mortales, dono dediſſes, puderet certe non viciſſim, quantum ex meis facultatibus ſuppeteret, te aliquando remuneraſſe. Cum vero tam lepidum nobis, & venuſtum Hendecaſyllabon nudiuſtertius donaveris, quanto charius quidem Auro illud eſt merito, tanto nos reddidiſti magis ſolicitos, quâ re conquiſitâ tam jucundi beneficii gratiam rependeremus; erant quidem ad manum noſtra hoc in genere nonnulla, ſed quæ tuis in certamen muneris æquale nullo modo mittenda cenſerem. Mitto itaq; quod

non

non plane metum est, sed & vatis etiam illius vere divini, cujus hanc Oden alterâ ætatis septimanâ, nullo certe animi proposito, sed subito nescio quo impetu ante lucis exortum, ad Græci carminis Heroici legem in lectulo fere concinnabam: ut hoc scilicet innixus adjutore qui te non minus argumento superat, quam tuæ artificio vincis, haberem aliquid, quod ad æquilibrium compensationis accedere videatur; si quid occurrit, quod tuæ de nostris, ut soles, opinioni minus satisfecerit, scias, ex quo ludum vestrum reliquerim hoc me unicum atq; primum græce composuisse, in Latinis, ut nosti, Anglicisq; libentius versatum. Quandoquidem qui Græcis componendis hoc sæculo studium atq; operam impendit, periculum est, ne plerumq; surdo canat. Vale, meq; Die Lunæ Londini (si Deus voluerit) inter Bibliopolas expecta. Interim si quid apud illum Doctorem, annuum Collegii Præsidem, quâ vales amicitiâ, nostrum poteris negotium promovere; cura quæso, ut meâ causâ quam cito adeas; iterum Vale.

E nostro Suburbano, Decemb. 4. 1634.

Carolo Diodato.

6. TAm istuc demum plane video te agere, ut obstinato silentio nos aliquando pervincas; quod

quod ſi ita eſt, euge habe tibi iſtam gloriolam, en ſcribimus priores: quanquam certe ſi unquam hæc res in contentionem veniret, cur neuter alteri ἄπω διὰ χρόνε ſcripſerit, cave putes quin ſim ego multis partibus excuſatior futurus: δῆλον ὅτι ὡς βραδὺς ἢ ὀκνηρὸς τὴν ἐν φύσει πρὸς τὸ γράφειν, ut probe nôſti, cum tu contra ſive naturâ, ſive conſuetudine, ad hujuſmodi Literarias προσφωνήσεις haud ægre perduci ſoleas. Simul & illud pro me facit, quod tuam ſtudendi rationem ita inſtitutam cognovi, ut crebro interſpires, ad amicos viſas, multa ſcribas, nonnunquam iter facias; meum ſic eſt ingenium, nulla ut mora, nulla quies, nulla ferme ullius rei cura, aut cogitatio diſtineat, quoad pervadam quo feror, & grandem aliquam ſtudiorum meorum quaſi periodum conficiam. Atq; hinc omnino, nec aliunde, ſodes, eſt factum, uti ad officia quidem ultro deferenda ſpiſſius accedam, ad reſpondendum tamen, O noſter Theodote non ſum adeo ceſſator, neq; enim committi ut tuam Epiſtolam unquam ullam debitâ vice noſtra alia ne clauſerit. Quid! quod tu, ut audio, Literas ad Bibliopolam, ad Fratrem etiam ſæpiuſcule; quorum utervis propter vicinitatem ſatis commode præſtitiſſet, mihi, ſi quæ eſſent, reddendas. Illud vero queror, te, cum eſſes pollicitus, ad nos fore ut diverteres cum ex urbe diſcederes, promiſſis non ſtetiſſe: quæ promiſſa

missa abs te præterita si vel semel cogitasses, non defuisset prope necessarium scribendi argumentum. Atq; hæc habui quæ in te merito, ut mihi videor, declamitarem. Tu quæ ad hæc contra parabis ipse videris. Verum interim quid est quæso? recténe vales? ecquinam iis in locis eruditulí sunt quibuscum libenter esse, & garrire possis, ut nos consuevimus? quando redis? quamdiu tibi in animo est apud istos ὑπερβορείους commorari? tu velim ad hæc mihi singula respondeas: sed enim ne nescias non nunc demum res tuæ cordi mihi sunt, nam sic habeto me ineunte autumno ex itinere ad fratrem tuum eo consilio deflexisse, ut quid ageres, scirem. Nuper etiam cum mihi temere Londini perlatum esset à nescio quo te in urbe esse, confestim & quasi αὐτοβοεὶ proripui me ad cellam tuam, at illud σκίας ὄναρ, nusquam enim compares. Quare quod sine tuo incommodo fiat, advola ocyus & aliquo in loco te siste, qui locus mitiorem spem præbeat, posse quoquo modo fieri ut aliquoties inter nos saltem visamus, quod utinam nobis non aliter esses vicinus, rusticanus atq; es urbicus, ἀλλὰ τοῦτο ὥσπερ θεῷ φίλον. Plura vellem & de nobis, & de studiis nostris, sed mallem coram; & jam cras sumus rus illud nostrum redituri, urgetq; iter, ut vix hæc propere in chartam conjecerim. Vale.

Londino, Septemb. 2. 1637.

Eidem.

Eidem.

7 Quod cæteri in Literis ſuis plerunq; faciunt amici, ut unicam tantum ſalutem dicere ſat habeant, tu illud jam video quid ſit quod toties impertias; ad ea enim quæ tute prius, & alii adhuc ſola afferre poſſunt vota, jam nunc artem inſuper tuam, vimq; omnem medicam quaſi cumulum accedere vis me ſcilicet intelligere. Jubes enim ſalvere ſexcenties, quantum volo, quantum poſſum, vel etiam amplius. Næ ipſum te nuper Salutis condum promum eſſe factum oportet, ita totum ſalubritatis penum dilapidas, aut ipſa proculdubio ſanitas jam tua Paraſita eſſe debet, ſic pro Rege te geris atq; imperas ut dicto ſit audiens; itaq; gratulor tibi, & duplici proinde nomine gratias tibi agam neceſſe eſt, cum amicitiæ tum artis eximiæ. Literas quidem tuas, quoniam ita convenerat, diu expectabam; verum acceptis neq; dum ullis, ſi quid mihi credis, non idcirco veterem meam erga te benevolentiam tantillum refrigeſcere ſum paſſus; imo vero quâ tarditatis excuſatione uſus Literarum initio es, ipſam illam te allaturum eſſe jam animo præſenſeram, idq; recte, noſtræq; neceſſitudini convenienter. Non enim in Epiſtolarum ac Salutationum momentis veram verti amici-

tiam volo, quæ omnia ficta esse possunt; sed altis animi radicibus niti utrinq;, & sustinere se; cœptamq; sinceris, & sanctis rationibus, etiamsi mutua cessarent officia, per omnem tamen vitam suspicione & culpa vacare: ad quam fovendam non tam scripto sit opus, quàm vivâ invicem virtutum recordatione. Nec continuò, ut tu non scripseris, non erit quo illud suppleri officium possit, scribit vicem tuam apud me tua probitas, verasque literas intimis sensibus meis exarat, scribit morum simplicitas, & recti amor; scribit ingenium etiam tuum, haudquaquam quotidianum, & majorem in modum te mihi commendat. Quare noli mihi, arcem illam Medicinæ tyrannicam nactus, terrores istos ostentare, ac si salutes tuas sexcentas velles, subductâ minutim ratiunculâ, ad unam omnes à me reposcere, si forte ego, quod ne siverit unquam Deus, amicitiæ desertor fierem; atq; amove terribile illud ἐπιτείχισμα quod cervicibus nostris videris imposuisse, ut sine tua bona venia ne liceat ægrotare. Ego enim ne nimis minitêre, tui similes impossibile est quin amem, nam de cætero quidem quid de me statuerit Deus nescio, illud certe; δεινόν μοι ἔρωτα, εἰπὲρ τῷ ἄλλῳ, τοῦ καλοῦ ἐνέταξε. Nec tanto Ceres labore, ut in Fabulis est, Liberam fertur quæsivisse filiam, quanto ego hanc τοῦ καλοῦ ἰδέαν, veluti pulcherrimam quandam imaginem, per omnes

rerum

rerum formas & facies: (πολλαὶ γὰρ μορφαὶ τῶν δαιμονίων) dies noctesq; indagare soleo, & quasi certis quibusdam vestigiis ducentem sector. Unde fit, ut qui, spretis quæ vulgus pravâ rerum æstimatione opinatur, id sentire & loqui & esse audet; quod summa per omne ævum sapientia optimum esse docuit, illi tres protinus, sicubi reperiam, necessitate quâdam adjungam. Quod si ego sive naturâ, sive meo fato ita sum comparatus, ut nullâ contentione, & laboribus meis ad tale decus & fastigium laudis ipse valeam emergere; tamen quo minus qui eam gloriam assecuti sunt, aut eo feliciter aspirant, illos semper colam, & suspiciam, nec Dii puto, nec homines prohibuerint. Cæterum jam curiositati tuæ vis esse satisfactum scio. Multa solicite quæris, etiam quid cogitem. Audi, Theodote, verum in aurem ut ne rubeam, & finito paulisper apud te grandia loquar; quid cogitem quæris? ita me bonus Deus, immortalitatem. Quid agam vero? πτερυγῶ, & volare meditor: sed tenellis admodum adhuc pennis evehit se noster Pegasus, humile sapiamus. Dicam jam nunc serio quid cogitem, in hospitium Juridicorum aliquod immigrare, sicubi amœna & umbrosa ambulatio est, quod & inter aliquot sodales, commodior illic habitatio, si domi manere, & ὁρμητέον ἐνταῦθα quocunq; libitum erit excurrere; ubi nunc sum, ut nosti, ob-

 scure,

ſcurę, & anguſte ſum; de ſtudiis etiam noſtris fies certior, Græcorum res continuatâ lectione deduximus uſquequo illi Græci eſſe ſunt deſiti: Italorum in obſcura re diu verſati ſumus ſub Longobardis, & Francis, & Germanis, ad illud tempus quo illis ab Rodolpho Germaniæ Rege conceſſa libertas eſt; exinde quid quæque Civitas ſuo Marte geſſerit, ſeparatim legere præſtabit. Tu vero quid? quouſq; rebus domeſticis filius-familias imminebis urbanarum ſodalitatum oblitus? quod, niſi bellum hoc novercale, vel Dacico, vel Sarmatico infeſtius ſit, debebis profecto maturare, ut ad nos ſaltem in hyberna concedas. Interim, quod ſine tua moleſtia fiat, Juſtinianum mihi Venetorum Hiſtoricum rogo mittas; ego meâ fide aut in adventum tuum probe aſſervatum curabo; aut, ſi mavis, haud ita multo poſt ad te remiſſum. Vale.

Londini, Septemb. 23, 1637.

Benedicto Bonmatthæo Florentino.

QUod novas patriæ linguæ Inſtitutiones adornas (Benedicte Bonmatthæe) jam jam operi faſtigium impoſiturus, & commune tu quidem cum ſummis quibuſdam ingeniis iter ad laudem ingrederis, & eam ſpem, quod video, eamq; de te opinionem apud Cives tuos

os conciliasti, ut qui ab aliis quæ tradita iam sunt, iis aut lucem, aut copiam, aut certe firmam, atq; ordinem tuo marte facile sis allaturus. Quo nomine profecto populares tuos quam non vulgarem in modum tibi devinxeris, ingrati nempe sint ipsi, si non perspexerint. Nam qui in civitate mores hominum sapienter nôrit formare, domiq; & belli præclaris institutis regere, illum ego præ cæteris omni honore apprime dignum esse existimem. Proximum huic tamen, qui loquendi scribendiq; rationem & normam probo gentis sæculo receptam, præceptis regulisq; sancire adnitatur, & veluti quodam vallo circummunire, quod quidem ne quis transire ausit, tantum non Romulea lege sit cautum. Utriusq; enim horum utilitatem conferre si libet, justum utiq; & sanctum Civium convictum alter ille solus efficere potest; hic vero solus liberalem, & splendidum, & luculentum, quod proxime in votis est. Ille in hostem fines invidentem, ardorem credo excelsum, & intrepida consilia suppeditat; Hic Barbariem animos hominum late incursantem, fœdam & intestinam ingeniorum perduellem, doctâ aurium censurâ, Authorúmq; bonorum expeditâ manu, explodendam sibi, & debellandam suscipit. Neq; enim qui sermo, purúsne an corruptus, quæve loquendi proprietas quotidiana populo sit, parvi interesse arbitrandum est, quæ res Athe-

nis non semel salutî fuit: immo vero, quod Platonis sententia est, immutato vestiendi more habituq; graves in Republica motus, mutationésq; portendi, equidem potius collabente in vitium atq; errorem loquendi usu, occasum ejus Urbis, remq; humilem & obscuram subsequi crediderim: verba enim partim insicita & putida, partim mendosa, & perperam prolata; quid nisi ignavos, & oscitantes, & ad servile quidvis jam olim paratos incolarum animos haud levi indicio declarant? Contra, nullum unquam audivimus imperium, nullam Civitatem non mediocriter saltem floruisse, quamdiu Linguæ sua gratia, suusq; cultus constitit. Tu itaque, Benedicte, hanc operam Reipublicæ tuæ navare modo ut pergas, quam pulchram, quamq; solidam civibus tuis necessario gratiam initurus sis, vel hinc liquido specta. Quæ à me eo dicta sunt, non quod ego te quidquam horum ignorare censeam, sed quod mihi persuadeam, in hoc te magis multo intentum esse, quid tute patriæ tuæ possis persolvere, quam quid illa tibi jure optimo sit debitura. De exteris jam nunc dicam, quorum demerendi, si tibi id cordi est, persane ampla in præsens oblata est occasio; ut enim est apud eos ingenio quis forte floridior, aut moribus amœnis & elegantibus, Linguam Hetruscam in deliciis habet præcipuis, quin & in solida etiam parte eruditionis esse sibi ponendam

mendam ducit, præsertim si Græca aut Latina, vel nullo, vel modico cinctu imbiberit. Ego certe istis utriusque Linguis non extremis tantummodo labris madidus, sed (si quis alius, quantum per annos licuit, poculis majoribus profutus, possum tamen nonnunquam ad illum dantem, & Petrarcham alios q; vestros compluſculos, libenter & cupide commeſſatum ire: nec me tam ipsæ Athenæ Atticæ cum illo suo pellucido Ilisso, nec illa vetus Roma suâ Tiberis ripâ retinere valuêrunt, quin sæpe Apnum vestrum, & Fæsulanos illos colles invisere amem. Jam vide, obsecro, numquid satis causæ fuerat, quæ me vobis ultimum ab Occano hospitem per hosce aliquot dies dederit, vestræq; Nationis ita amantem, ut non alius, opinor, magis. Quo magis merito potes meminisse, quid ego tanto opere abs te contendere soleam, uti jam inchoatis, majori etiam ex parte absolutis, velles, quantâ maximâ facilitate res ipsa tulerit, in nostram exterorum gratiam, de recta linguæ pronuntiatione adhuc paululum quiddam adjicere. Cæteris enim sermonis vestri consultis in hanc usq diem id animi videtur fuisse, suis tantum ut satisfacerent, de nobis nihil solliciti. Quanquam ille meo quidem judicio, & famæ suæ, & Italici sermonis gloriæ, haud paulo certius consuluiſſent, si præcepta ita tradidiſſent, ac si omnium mortalium referret ejus linguæ scientiam appeterē:

verum per illos non ſtetit quo minus nobis videremini vos Itali, intra Alpium duntaxat pomœria ſapere voluiſſe. Hæc igitur laus prælibata nemini, tota erit tua, tibi intactam & integram hucuſq; ſe ſervat; nec illa minus, ſi in tanta Scriptorum turba commonſtrare ſeparatim non gravabere, quis poſt illos decantatos Florentinæ linguæ auctores poterit ſecundas haud injuriâ ſibi aſſerere: quis Tragœdia inſignis, quis in Comœdia feſtivus & lepidus; quis ſcriptis Epiſtolis aut Dialogis, argutus aut gravis; quis in Hiſtoria nobilis: ita & ſtudioſo potiorem quemq; eligere volenti non erit difficile, & erit, quoties vagari latius libebit, ubi pedem intrepide poſſit figere. Quâ quidem in re, inter Antiquos Ciceronem & Fabium habebis, quos imiteris; veſtrorum autem hominum haud ſcio an ullum. Atq; hæc ego tametſi videor mihi abs te (niſi me animus fallit) jam primo impetraſſe, quoties in iſtius rei mentionem incidimus, quæ tua comitas eſt, & benignum ingenium; nolo tamen id tibi fraudi ſit, quo minus exquiſite, ut ita dicam, atq; elaborate exorandum te mihi eſſe putem. Nam quod tua virtus, tuuſq; candor, minimum rebus tuis pretium, miniminamq; æſtimationem addicit; iis ego, juſtam volo, & exactam, cum rei dignitas, tum adeo mea obſervantia imponat; & certe hoc æquum eſt ubique, quanto quis petenti faciliorem ſe

præbet,

præbet, tanto minus concedentis honori deesse oportebit. De cætero, si forte cur in hoc argumento, Latinâ potius quam vestrâ Linguâ utar, miraris; id factum eâ gratiâ est, ut intelligas quam ego Linguam abs te mihi præceptis exornandam cupio, ejus me plane meam imperitiam, & inopiam Latine confiteri; & hâc ipsâ ratione plus me valiturum apud te speravi simul & illud, si canam; & venerandam è Latio matrem, in filiæ causâ suæ mecum adjutricem adduxissem, credidi fore ejus authoritati, & reverentiæ, augustæque per tot sæcula Majestati, nihil ut denegares. Vale.

Florentiæ, Septemb. 10. 1638.

Lucæ Holstenio Romæ *in* Vaticano.

9. TAmetsi multa in hoc meo Italiæ transcursu multorum in me humaniter & peramice facta, & possum, & sæpe soleo recordari; tamen pro tam brevi notitia, haud scio an jure dicam ullius majora extitisse in me benevolentiæ indicia quam ea quæ mihi abs te profecta sunt. Cum enim tui conveniendi causâ in Vaticanum ascenderem, ignotum prorsus, nisi si quid forte ab Alexandro Cherubino dictum de me prius fuerat, summâ cum humanitate recepisti; mox in Musæum comiter

comiter admisso, & conquisitissimam Librorum supellectilem, & permultos insuper Manuscriptos Authores Græcos, tuis Lucubrationibus exornatos, adspicere licuit: quorum partim nostro sæculo nondum visi, quasi in procinctu, velut illæ apud Maronem,

——— penitus convalle virenti
Inclusæ animæ, superumq; ad limen ituræ;

expeditas modo Typographi manus, & μαιευτικὴν poscere videbantur; partim tuâ operâ etiamnum editi, passim ab eruditis avide accipiuntur; quorum & unius etiam duplici dono abs te auctus dimittor. Tum nec aliter crediderim, quam quæ tu de me verba feceris ad præstantissimum Cardin. Franc. Barberinum, iis factum esse, ut cum ille paucis post diebus ἐπιδόσιμα illud Musæum magnificentiâ vere Romanâ publice exhiberet, ipse me tanta in turba quæsitum ad fores expectans, & pene manu prehensum persane honorifice intro admiserit. Quâ ego gratiâ cum illum postridie salutatum accessissem, tute idem rursus is eras, qui & aditum mihi fecisti, & colloquendi copiam; quæ quidem cum tanto viro, quo etiam in summo dignitatis fastigio nihil benignius, nihil humanius, pro loci & temporis ratione largiuscula profecto potius erat, quam nimis parca. Atq; ego (Doctissime Holsteni)

Holsteni) utrum ipse sim solus tam te amicum, & hospitem expertus, an omnes Anglos, id spectans scilicet quod triennium Oxoniæ Literis operam dederis, istiusmodi officiis etiam quoscunq; prosequi studium sit, certe nescio. Si hoc est, pulchre tu quidem Angliæ nostræ, ex parte etiam tuæ, διδραχμίαν persolvis, privatóque nostrûm cujusq; nomine, & patriæ publico, parem utrobiq; gratiam promeriris. Sin est illud, eximium me tibi præ cæteris habitum, dignumq; adeo visum quicum velis ξενίαν πιέσθαι, & mihi gratulor de tuo judicio, & tuum simul candorem præ meo merito pono. Jam illud vero quod mihi negotium dedisse videbare, de inspiciendo codice Mediceo, sedulo ad amicos retuli, qui quidem ejus rei efficiendæ spem perexiguam in præsens ostendunt. In illa Bibliotheca, nisi impetratâ prius veniâ, nihil posse exscribi, ne stylum quidem scriptorium admovisse tabulis permissum; esse tamen aiunt Romæ Joannem Baptistam Donium, is ad legendas publice Græcas Literas Florentiam vocatus indies expectatur, per eum ut consequi possis quæ velis facile esse; quanquam id sane mihi pergratum accidisset, si res tam præsertim optanda quæ sit, meâ potius opera saltem aliquanto plus promovisset, cum sit indignum tam tibi honesta & præclara suscipienti, non omnes undiquaq; homines, & rationes, & res favere. De cæ-

tero,

tero, novo beneficio devinxeris, si Eminentissimum Cardinalem quantâ potest observantiâ meo nomine salutes, cujus magnæ virtutes, rectiq; studium, ad provehendas item omnes Artes Liberales egregie comparatum, semper mihi ob oculos versantur; tum illa mitis, &, ut ita dicam, summissa animi celsitudo, quæ sola se deprimendo attollere didicit; de qua vere dici potest, quod de Cerere apud Callimachum est, diversâ tamen sententiâ, ἰθμαῖα μὲν χέρσω κεφαλὰ δὲ οἱ ἄπτετ' ὀλύμπω. Quod cæteris fere Principibus documento esse potest, triste illud supercilium, & aulici fastus, quam longe à vera magnanimitate discrepantes & alieni sint. Nec puto fore, dum ille vivit, Estenses, Farnesios, aut Mediceos, olim doctorum hominum fautores, ut quis amplius desideret. Vale, Doctissime Holsteni, & si quis tui, tuorúmq; studiorum amantior est, illi me quoque, si id esse tanti existimas, ubicunq; sim gentium futurus, velim annumeres.

Florentiæ, Martii 30. 1639.

Carolo Dato Patricio Florentino.

10. PErlatis inopinatò Literis ad me tuis, mi Carole, quantâ, & quam novâ sim voluptate perfusus, quandoquidem non est ut

pro

re satis queam dicere, volo ex dolore saltem, sine quo vix ulla magna hominibus delectatio concessa est, id aliquantum intelligas. Dum enim illa tua prima percurro, in quibus elegantia cum amicitia pulchre sane contendit, merum illud quidem gaudium esse dixerim, præsertim cum uti vincat amicitia, operam te dare videam. Statim vero cum incido in illud quod scribis, ternas te jam olim ad me dedisse, quas ego periisse scio, tum primum sincera illa infici, tristiq; desiderio conturbari, cœpta est lætitia; mox etiam gravius quiddam subit, in quo vicem meam dolere persæpe soleo, quos forte viciniæ, aut aliqua nullius usus necessitudo mecum, sive casu, sive lege conglutinavit, illos nullâ re aliâ commendabiles assidere quotidie, obtundere, etiam enecare mehercule quoties collibitum erit; quos, mores, ingenium, studia, tam belle conciliaverant, illos jam pene omnes, aut morte, aut iniquissimâ locorum distantiâ invideri mihi, & ita confestim è conspectu plerumq; abripi, ut in perpetua fere solitudine versari mihi necesse sit. Te, quod ais, ex quo Florentiâ discessi, meâ de salute solicitum, semperq; mei memorem fuisse, gratulor mihi sane, par illud utriq; & mutuum accidisse, quod ego me solum sensisse meo fortasse merito arbitrabar. Gravis admodum, ne te celem, discessus ille & mihi quoq; fuit, eosq; meo animo aculeos infixit,

qui

qui etiam nunc altius inhærent, quoties mecum cogito tot simul sodales atq; amicos tam bonos, tamq, commodos una in urbe, longinquâ illâ quidem, sed tamen charissimâ, invitum me, & plane divulsum reliquisse. Testor illum mihi semper sacrum & solenne futurum Damonis tumulum; in cujus funere ornando cum luctu & mœrore oppressus, ad ea quæ potui solatia confugere, & respirare paulisper cupiebam, non aliud mihi quicquam jucundius occurrit, quam vestrum omnium gratissimam mihi memoriam, tuiq; nominatim in mentem revocasse. Id quod ipse jamdiu legisse debes, siquidem ad vos carmen illud pervenit, quod ex re nunc primum audio. Mittendum ego sane sedulo curaveram, ut esset ingenii quantulumcunque, amoris autem adversum vos mei, vel illis paucis versiculis, emblematis ad morem inclusis, testimonium haudquaquam obscurum. Existimabam etiam fore hoc modo, ut vel te vel alium ad scribendum allicerem; mihi enim si prior scriberem, necesse erat, ut vel ad omnes, vel si quem aliis prætulissem, verebar ne in cæterorum, qui id rescissent, offensionem incurrerem; cum permultos adhuc superesse istic sperem, qui hoc à me officium vendicare certe potuerint. Nunc tu omnium primus, & hûc amicissimi Literarum provocatione, & scribendi officio ter jam repetito debitas tibi à me jampridem

respondendi

respondendi vices reliquorum expostulatione liberasti. Quanquam fateor acerbissè ad illam silentii causam, turbulentissimus iste, ex quo domum reversus sum, Britanniæ nostræ status, qui animum meum paulo post ab studiis excolendis, ad vitam & fortunas quoquo modo tuendas necessariò convertit. Ecquem tu inter tot Civium commissa prælia, cædes, fugas, bonorum direptiones, recessum otio Literario tutum dari putes posse? Nos tamen etiam inter hæc mala, quoniam de studiis meis certior fieri postulas, sermone patrio haud pauca in lucem dedimus; quæ nisi essent Anglicè scripta, libens ad vos mitterem, quorum judiciis plurimum tribuo. Poematum quidem quæ pars Latina est, quoniam expetis, brevi mittam; atqui id sponte jamdudum feciſſem, nisi quod, propter ea quæ in Pontificem Romanum aliquot paginis asperius dicta sunt, suspicabar vestris auribus fore minus grata. Nunc abs te peto, ut quam veniam, non dico Aligerio, & Petrarchæ vestro eadem in causa, sed meæ, ut scis, olim apud vos loquendi libertati, singulari cum humanitate, dare consuevistis, eandem impetres (nam de te mihi persuasum est) ab cæteris amicis, quoties de vestris ritibus nostro more loquendum erit. Exequias Ludoviei Regis à te descriptas libenter lego, in quibus Mercurium tutum, non compitalem illum & mercimoniis addictum, quem te

te nuper colere jocaris, ſed facundum illum, Muſis acceptum, & Mercurialium virorum præſidem, agnoſco. Reſtat ut de ratione aliqua & modo inter nos conſtet, quo litéræ deinceps noſtræ certo itinere utrinq; commeare poſſint. Quod non admodum difficile videtur, cum tot noſtri Mercatores negotia apud vos, & multa, & ampla habeant, quorum Tabellarii ſingulis hebdomadis ultro citroq; curſitant; quorum & navigia haud multo ratius hinc illinc ſolvunt. Hanc ego curam Jacobo Bibliopolæ, vel ejus hero mihi familiariſſimo, recte, ut ſpero, committam. Tu interim, mi Carole, valebis, & Cultellino, Francino, Freſcobaldo, Malateſtæ, Clementillo minori, & ſi quem alium noſtri amantiorem novitti; toti deniq; Gaddianæ Academiæ, ſalutem meo nomine plurimam dices. Iterum vale.

Londino, Aprilis 21. 1647.

Hermanno Millio, Comitis *Oldenburgici* Oratori.

11. AD Literas tuas, Nobiliſſime Hermanne, 17 Decemb. ad me datas, antequam reſpondeam; ne me ſilentii tam diutini reum fortaſſis apud te peragas, primum omnium oportet exponam, cur non reſponderem prius.

Primum

Primum igitur ne neſcias, moram attulit, quæ perpetua jam fere Adverſatrix mihi eſt, adverſa valetudo; deinde valetudinis cauſa, neceſſaria quædam & ſubita in ædes alias migratio, quam eo die forte inceperam, quo tuæ ad me Literæ perferebantur; poſtremò certe pudor, non habuiſſe me quicquam de tuo negotio quod gratum fore tibi judicabam. Nam cum poſtridie in Dominum Froſtium caſu incidiſſem, exq; eo diligenter quærerem, ecquod tibi reſponſum etiamnum decerneretur? (ipſe enim à Concilio valetudinarius ſæpe aberam) reſpondit, & commotior quidem, nihil dum decerni, ſeq; in expedienda re iſta nihil proficere. Satius itaq; duxi ad tempus ſilere, quam id quod moleſtum tibi ſciebam fore, extemplo ſcribere, donec, quod ipſe vellem, tuq; tantopere expetebas, libentiſſime poſſem ſcribere; quod & hodie, uti ſpero, perfeci; nam cum in Concilio Præſidem de tuo negotio ſemel atque iterum commonefeciſſem, ſtatim ille retulit, adeóq; in craſtinum diem de reſponſo quamprimum tibi dando conſtituta deliberatio eſt. Hac de re ſi primus ipſe, quod conabar, certiorem te facerem, & tibi jucundiſſimum, & mei in te ſtudii indicium aliquod fore exiſtimabam.

Weſtmonaſterio.

Clarissimo Viro Leonardo Philaræ *Athenienſi*, *Ducis* Parmenſis *ad Regem* Galliæ *Legato.*

12. BEnevolentiam erga me tuam, Ornatiſſime Leonarde Philara, necnon etiam præclarum de noſtra pro P. A. defenſione judicium, ex Literis tuis ad Dominum Augerium, Virum apud nos, in obeundis ab hac Republica Legationibus, fide eximia illuſtrem, partim ea de re ſcriptis cognovi: miſſam deinde ſalutem cum effigie, atq; Elogio tuis ſane virtutibus digniſſimo; Literas denique abs te humaniſſimas per eundem accepi. Atq; ego quidem cum nec Germanorum ingenia, nec Cymbrorum quidem, aut Succorum aſpernari ſolco, tum certe tuum, qui & Athenis Atticis natus, &, Literarum ſtudiis apud Italos fœliciter peractis, magno rerum uſu Honores ampliſſimos es conſecutus, judicium de me non poſſum quin plurimi faciam. Cum enim Alexander ille magnus in terris ultimis bellum gerens, tantos ſe Militiæ labores pertuliſſe teſtatus ſit, ὅτι παρ' Ἀθηναίων ἐνδεξίας ἔτυχε; quidni ego mihi gratuler, meque ornari quam maxime putem, ejus Viri laudibus, in quo jam uno priſcorum Athenienſium

ensium Artes, atq; Virtutes illæ celebratissimæ, renasci tam longo intervallo, & reflorêscere videntur. Quâ ex urbe cum tot Viri Disertissimi prodierint, eorum potissimùm scriptis ab adolescentia pervolvendis, didicisse me Athens fateor quicquid ego in Literis profeci. Quod si mihi tanta vis dicendi accepta ab illis & quasi transfusa inesset, ut exercitus nostros & classes ad liberandam ab Ottomannico tyranno Græciam, Eloquentiæ patriâth, excitare possem, ad quod facinus egregium nostras opes pene implorare videris, facerem profecto id, quo nihil mihi antiquius aut in votis prius esset. Quid enim vel fortissimi olim Viri, vel eloquentissimi gloriosius aut sè dignius esse duxerunt, quam vel suadendo vel fortiter faciendo, ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ποιῆσαι τὴς Ἕλλησας? Verùm & aliud quiddam præterea tentandum est, meâ quidem sententiâ longe maximum, ut quis antiquam in animis Græcorum virtutem, industriam, laborum tolerantiam, antiqua illa studia dicendo, suscitare atq; accendere possit. Hoc si quis effecerit, quod à nemine potius quam abs te, pro tua illa insigni erga patriam pietate, cum summa prudentia, reiq; militaris peritia, summo denique recuperandæ libertatis pristinæ studio conjunctâ, expectare debemus; neq; ipsos sibi Græcos, neq; ullam Gentem Græcis defuturam esse confido. Vale. *Londini*, Jun. 1652.

Richardo Hetho.

13. SI quam ego operam, Amice Spectatiſſime, vel in ſtudiis tuis promovendis, vel in eorum ſubſidio comparando, unquam potui conferre, quæ ſane aut nulla plane, aut perexigua fuit; tamen eam in bona indole, quamvis ſerius cognitâ, tam bene tamq; fœliciter collocatam, haud uno profecto nomine gaudeo; eam etiam adeo frugiferam fuiſſe, ut & Eccleſiæ Paſtorem probum, Patriæ bonum Civem, mihi deniq; Amicum gratiſſimum pepererit. Quod equidem, cum ex cætera vita tua atq; ex eo, quod de Religione & ſimul de Republica præclare ſentis, tum præcipue ex ſingulari animi tui gratitudine, quæ nullâ abſentiâ, nullo ætatis decurſu, extingui aut minui poteſt, facile intelligo. Neq; enim poteſt fieri, niſi in virtute ac pietate, rerumq; optimarum ſtudiis, progreſſus pluſquam mediocres feciſſes, ut in eos, qui tibi ad ea acquirenda vel minimum adjumentum attulere, tam grato animo eſſes. Quapropter, mi alumne, hoc enim nomine in te utor libenter, ſi finis; ſic velim exiſtimes, te cum primis à me diligi, nec mihi quicquam optatius fore, quam, ſi tua commoda, rationesq; ferrent, quod & tibi etiam in votis eſſe video, ut poſſis prope me

alicubi

alicubi degerz, quæ frequentior inter nos atq; jucundior, & vitæ usus & studiorum esset. Verum de eo, prout Numini visum erit, tibiq; expediverit. Quod scripseris deinceps, poteris, si placet, nostro sermone scribere (quanquam tu quidem in Latinis haud parum profecisti) nequando scriptionis labor alterutrum nostrum segniorem forte ad scribendum reddiderit, utq; sensus animi noster inter nos, nullis exteri sermonis vinculis constrictus, eo liberius expromere se possit. Literas autem tuas cuivis, credo, ex ejus famulitio, cujus mentionem fecisti, rectissime committes. Vale.

Westmonasterio, Decemb. 13. 1652.

Henrico Oldenburgo Bremensium ad Sen. A. Oratori.

14. PRiores Literæ tuæ, Vir Ornatissime, tum mihi sunt datæ, cum Tabellarius vester diceretur jamjam rediturus: quo factum est, ut rescribendi eo tempore facultas nulla esset: id vero quamprimum facere cogitantem inopinatæ quædam occupationes excepêre; quæ nisi accidissent, Librum profecto, defensionis licet titulo munitum, non ita nudum ad te sine excusatione misissem; cum ecce tuæ ad me alteræ, inquilinus pro muneris tenuita-

te satis superq; gratiarum sunt actæ. Et erat quidem haud semel in animo, Latinis tuis nostra reponere; ut qui sermonem nostrum exteris omnibus, quos ego quidem novi, accuratius ac feliciùs addidiceris, ne quam occasionem eundem quoq; scribendi, quod æque te arbitror accurate posse, amitteres. Verùm id, prout dehinc impetus tulerit, tua perinde optio sit. De argumento quod scribis, plane mecum sentis, clamorem istiusmodi ad cœlum sensus omnes humanos fugere: quo impudentior sit is, necesse est, qui audisse se eum tam audacter affirmaverit. Is autem quis sit, scrupulum injecisti: atqui dudum, cum aliquoties hâc de re essemus inter nos locuti, túq; recens ex Hollandia huc venisses, nulla tibi de Authore dubitatio subesse videbatur; quin is Mosuisset: eam nimirum iis in locis famam obtinuisse, neminem præterea nominari. Si quid igitur hac de re certius nunc demum habes, me rogo certiorem facias. De argumenti tractatione vellem equidem (quid enim dissimulem) abs te non dissentire; id pene ut audeam, quid est quod persuadere facilius possit, quam virorum, qualis tu es, cordatorum sincerum judicium, omnisq; expers adulationis laudatio? Ad alia ut me parem, nescio sane an nobiliora aut utiliora (quid enim in rebus humanis asserendâ libertate nobilius aut utilius esse possit) siquidem per valetudinem & hanc luminum

orbitatem

orbitatem, omni ſenectute graviorem, ſi deniq; per hujuſmodi Rabularum clamores licuerit, facile induci potero: neq; enim iners otium unquam mihi placuit, & hoc cum libertatis adverſariis inopinatum certamen, diverſis longe, & amœnioribus omnino me ſtudiis intentum, ad ſe rapuit invitum; ita tamen ut rei geſtæ, quando id neceſſe erat, nequaquam pœniteat: nam in vanis operam conſumpſiſſe me, quod innuere videris, longe abeſt, ut putem. Verum de his alias; tu tandem, Vir Doctiſſime, ne te prolixius detineam, vale; meq; in tuis numera.

Weſtmonaſterio, Julii 6. 1654.

Leonardo Philaræ Athenienſi.

15. Cum ſim à pueritia totius Græci nominis, tuarumq; in primis Athenarum cultor, ſi quis alius, tum una hoc ſemper mihi perſuaſiſſimum habebam, fore ut illa urbs præclaram aliquando redditura vicem eſſet benevolentiæ erga ſe meæ. Neq; defuit ſane tuæ Patriæ Nobiliſſimæ antiquus ille genius augurio meo; deditq; te nobis & germanum Atticum & noſtri amantiſſimum: Qui me, ſcriptis duntaxat notum, & locis disjunctus, humaniſſime

humaniſſime per Literas compellaveris, & Londinum poſtea inopinatus adveniens, viſénsq; non videntem, etiam in ea calamitate, propter quam conſpectior nemini, deſpectior multis fortaſſe ſim, eâdem benevolentiâ proſequaris. Cum itaq; author mihi ſis, ut viſus recuperandi ſpem omnem ne abjiciam, habere te amicum ac neceſſarium tuum Pariſiis Tevenotum Medicum, in curandis præſertim oculis præſtantiſſimum, quem ſis de meis luminibus conſulturus, ſi modo acceperis á me unde is cauſas morbi & ſymptomata poſſit intelligere; faciam equidem quod hortaris, ne oblatam undecunq; divinitùs fortaſſis opem repudiare videar. Decennium, opinor, plus minus eſt, ex quo debilitari atq; hebeſcere viſum ſenſi, eodémq; tempore lienem, viſceráq; omnia gravari, flatibuſq; vexari: & mane quidem, ſiquid pro more legere cœpiſſem, oculi ſtatim penitus dolere, lectionemq; refugere, poſt mediocrem deinde corporis exercitationem recreari; quam aſpexiſſem lucernam, Iris quædam viſa eſt redimire: haud ita multò poſt ſiniſtrâ in parte oculi ſiniſtri (is enim oculus aliquot annis prius altera nubilavit) caligo obortа, quæ ad latus illud ſita erant, omnia eripiebat. Anteriora quoq;, ſi dextrum forte oculum clauſiſſem, minora viſa ſunt. Deficiente per hoc fere triennium ſenſim atq; paulatim altero quoq; lumine, aliquot ante menſi-

bus

bus quam visus omnis aboleretur, quæ immotus ipse cernerem, visa sunt omnia nunc dextrorsum, nunc sinistrorsum natare; frontem totam atq; tempora inveterati quidam vapores videntur insedisse; qui somnolentâ quadam gravitate oculos, á cibo præsertim usq; ad vesperam, plerunq; urgent atq; deprimunt; ut mihi haud raro veniat in mentem Salmydessii Vatis Phinei in Argonauticis,

—— κάρος δέ μιν ἀμφεκάλυψεν
πορφύρεος· γαίαν δὲ περιξ ἐδόκησε φερεσθαι
νειόθεν, ἀβληχρῷ δ' ἔπι κώματι κέκλιτ' ἀναυδος.

Sed neq; illud omiserim, dum adhuc visûs aliquantum supererat, ut primum in lecto decubuissem, meque in alterutrum latus reclinassem, consuevisse copiosum lumen clausis oculis emicare; deinde, immmuto indies visu, colores perinde obscuriores cum impetu & fragore quodam intimo exilire; nunc autem, quasi extincto lucido, merus nigror, aut cineraceo distinctus, & quasi intextus solet se effundere: Caligo tamen quæ perpetuo obversatur, tam noctu, quam interdiu albenti semper quam nigricanti propior videtur; & volvente se oculo aliquantillum lucis quasi per rimulam admittit. Ex quo tametsi Medico tantundem quoque spei possit elucere, tamen ut in re plane insanabili, ita me paro atque compono;

pono; illudq; sæpe cogito, cum destinati cuiq; dies tenebrarum, quod monet Sapiens, multi sint, meas adhuc tenebras, singulari Numinis benignitate, inter otium & studia, vocesq; amicorum, & salutationes, illis lethalibus multo esse mitiores. Quod si, ut scriptum est, non solo pane vivet homo, sed omni verbo prodeunte per os Dei, quid est, cur quis in hoc itidem non acquiescat, non solis se oculis, sed Dei ductu ac providentia satis oculatum esse. Sane dummodo ipse mihi prospicit, ipse mihi providet, quod facit, meque per omnem vitam quasi manu ducit atque deducit, næ ego meos oculos, quandoquidem ipsi sic visum est, libens feriari jussero. Teque, mi Philara, quocunque res ceciderit, non minus forti & confirmato animo, quam si Lynceus essem, valere jubeo.

Westmonasterio, Septemb. 28. 1654.

Leoni ab Aizema.

16. PErgratum est eandem adhuc memoriam retinere te mei, quam antea benevolentiam, dum apud nos eras, me semel atque iterum invisendo, perhumaniter significasti. Ad Librum quod attinet de divortiis, quem dedisse te cuidam Hollandice vertendum scribis, mallem equidem Latine vertendum dedisses,

dediſſes: Nam vulgus opiniones nondum vulgares, quemadmodum excipere ſoleat, in iis libris expertus jam ſum. Tres enim ea de re tractatus olim ſcripſi: Primum duobus Libris, quibus Doctrina & Diſciplina divortii, is enim libro titulus eſt, diffuſe continetur: Alterum qui Tetrachordon inſcribitur, & in quo quatuor præcipua loca Scripturæ ſuper ea doctrina quæ ſunt, explicantur: Tertium, Colaſterion, in quo cuidam Sciolo reſpondetur. Quem horum Tractatum vertendum dederis, quamve editionem, neſcio; nam eorum primus bis editus eſt, & poſteriori editione multo auctius. Qua de re niſi certior jam factus ſis, aut ſi quid à me aliud velle te intellexero, ut vel Editionem correctiorem, vel reliquos Tractatus tibi mittam, faciam ſedulo & libenter. Nam mutatum in iis quicquam aut additum non eſt in præſentia quod velim. Itaque, ſi in tua ſententia perſtiteris, fidum ego mihi Interpretem, tibi fauſta omnia exopto.

Weſtmonaſterio, Feb. 5. 1654.

Ezechieli Spanhemio Genevenſi.

17. NEſcio quo caſu accidit, ut Literæ tuæ poſt paulo minus tres menſes mihi ſint redditæ, quam abs te datæ: meis profecto expeditiore prorſus ad te commeatu plane eſt

est opus ; quas dum de die in diem scribere constituebam, occupationibus quibusdam continuis impeditus, in alterum fere trimestre spatium procrastinasse me sentio. Tu vero ex hac mea tarditate referibendi velim intelligas, benevolentiæ erga me tuæ non refrixisse gratiam, sed eo altius insedisse memoriam, quo sæpius atque diutius de officio meo vicissim tibi reddendo indies cogitabam. Habet hoc saltem officii tarda solutio quo se excuset, dum clarius confitetur deberi, quod tanto post tempore, quam quod statim persolvitur. Illa te imprimis Literarum initio non fefellit de me opinio; non mirari si à peregrino homine salutor : neque enim rectius de me senseris, quam si sic existimes, neminem me virum bonum in peregrini aut ignoti numero habere. Talem te esse facile mihi persuadetur, cum quòd Patris doctissimi atque sanctissimi es filius, tum quod à Viris bonis bonus existimaris, tum denique quod odisti malos. Cum quibus, quandoquidem mihi quoque bellum esse contigit, fecit pro humanitate sua Calandrinus, déque mea sententia, ut significaret tibi, pergratum mihi fore, si contra communem adversarium tua subsidia mecum communicasses. Id quod his ipsis Literis perhumaniter fecisti, quarum partem, tacito Authoris nomine, tuo erga me studio confisus, in defensionem meam pro testimonio inserere non dubitavi. Quem ego

Librum,

Librum, ut primum in lucem prodierit, ſi quis erit cui recte poſſim committere, mittendum ad te curabo. Tu interim quas ad me Literas deſtinaveris, Turrettino Genevenſi Londini commoranti, cujus illic fratrem nôſti, haud fruſtra, puto, inſcripſeris: per quem ut ad vos hæ noſtræ, ita ad nos veſtræ, commodiſſime pervenerint. De cætero ſcias velim, & te plurimi tuo merito à me fieri, méq; uti porro abs te diligar, imprimis velle.

Weſtmonaſterio, Martii 24. 1654.

Henrico Oldenburgo Bremenſium ad Sen. A. Oratori.

18. OCcupatiorem repererunt me tuæ Literæ quas Adoleſcens Ranaleius attulit, unde cogor eſſe brevior quam vellem: tu vero quas abiens promiſeras, eas ita probe reddidiſti, ut æs alienum nemo ſanctius ad Calendas, credo, perſolviſſet. Seceſſum iſtum tibi, quamvis mihi fraudi ſit, tamen quoniam tibi eſt voluptati, gratulor; tum illam quoque fœlicitatem animi tui, quem ab urbana vel ambitione vel otio ad ſublimium rerum contemplationem tam facile potes attollere. Quid autem ſeceſſus ille conferat, præter Librorum copiam, neſcio: & quos illic nactus es Studiorum

orum ſocios, eos tuopte ingenio potius quam diſciplina loci tales eſſe exiſtimem; niſi forte ob deſiderium tui iniquior ſum iſti loco quia te detinet. Ipſe interim recte animadvertis, nimis illic multos eſſe qui ſuis inaniſſimis argutiis tam divina quam humana contaminent, ne plane nihil agere videantur dignum tot ſtipendiis, quibus peſſimo publico aluntur. Sed tu iſta melius per te ſapis. Tam vetuſti à diluvio uſque Sinenſium faſti, quos ab Jeſuita Martinio promiſſos eſſe ſcribis, propter rerum novitatem avidiſſime procul dubio expectantur: verum auctoritatis, aut firmamenti, ad Moſaicos Libros adjungere quid poſſint non video. Salutem tibi reddit Cyriacus noſter quem ſalutatum volebas. Vale.

Weſtmonaſterio, Junii 25. 1656.

Nobiliſſimo Adoleſcenti *Richardo Joneſio.*

12. PArantem me ſemel atque iterum ad proximas tuas Literas reſcribere, ſubita quædam negotia, cujuſmodi mea ſunt, ut noſti, præverterunt: poſtea excucurriſſe te in vicina quædam loca audiveram; nunc diſcedens in Hyberniam mater tua præſtantiſſima, cujus diſceſſu uterque noſtrum dolere haud med i-

mediocriter debemus, nam & mihi omnium neceſſitudinum loco fuit, has ad te Literas ipſa pertert. Tu vero quod de meo erga te ſtudio perſuaſus es, recte facis; tibique tanto plus indies perſuadeas velim, quanto plus bonæ indolis, bonæ ue frugis in te eſſe, facis ut intelligam. Id quod Deo dante, non ſolum in te recipis, ſed quaſi ego te ſponſione laceſſiſſem, facturum te ſatisdas atque vadaris; & velut judicium pati & judicatum ſolvere ni facias, non recuſas: delector ſane hâc tuâ de temet-ipſo tam bonâ ſpe; cui nunc deeſſe non potes; quin ſimul non promiſſis modo tuis non ſtetiſſe, verum etiam vadimonium ipſe tuum deſeruiſſe videare. Quod ſcribis non diſplicere tibi Oxonium, ex eo profeciſſe te quicquam aut ſapientiorem eſſe factum, non adducis ut credam: id mihi longe aliis rebus oſtendere debebis. Victorias Principum quas laudibus tollis, & res ejuſmodi in quibus vis plurimum poteſt, nolim te Philoſophos jam audientem nimis admirari. Quid enim magnopere mirandum eſt, ſi vervecum in Patria valida naſcantur cornua, quæ urbes & oppida arietare valentiſſime poſſint? Tu magna exempla non ex vi & robore, ſed ex juſtitia & temperantia, ab ineunte ætate ponderare jam diſce atque cognoſcere, Vale; meóque fac nomine, ſalutem Ornatiſſimo Viro Henrico Oldenburgo tuo Contubernali plurimam dicas.

Weſtm. Sept. 21. 1656. *Orna-*

Ornatiſſimo Adoleſcenti Petro Heimbachio.

20. PRomiſſa tua, mi Heimbachi, cæteráque omnia, quæ tua virtus præ ſe fert, cumulate impleviſti, præterquam deſiderium meum reditus tui quem intra duos ad ſummum menſes fore pollicebaris; nunc, niſi me temporis ratio tui cupidum fallit, trimeſtris pene abes. De Atlante, quod abs te petebam, abunde præſtitiſti; non ut mihi comparares, ſed tantummodo ut pretium Libri minimum indagares: centum & triginta Florenos poſtulari ſcribis; montem illum opinor Mauritanum, non Librum Atlantem, dicis tam immani pretio coemendum. Ea nunc etiam Typographorum in excudendis Libris luxuries eſt, ut Bibliothecæ non minus quam Villæ ſumptuoſa ſupellex jam facta videatur. Mihi certe cum pictæ Tabulæ ob cæcitatem uſui eſſe vix poſſint, dum orbem terræ fruſtra cæcis oculis perluſtro, quanti illum Librum emiſſem, vereor ne tan i videar lugere potius orbitatem meam. Tu hanc inſuper impendas mihi operam, rogo, ut cum reverſus eris, certiorem me facere queas, quot ſint integri operis illius volumina, & duarum Editionum, Blavianæ videlicet & Janſenianæ, utra ſit auctior & accuratior:

curatior: id quod ex teipso jam brevi redituro potius quam ex alteris Literis, coram auditurum me esse spero. Interim vale, teque nobis quamprimum redde.

Westmonasterio, Novemb. 8. 1656.

Ornatissimo Viro Emerico Bigotio.

21. Quod in Angliam trajicienti tibi dignus sum visus, quem præter cæteros visendum duceres & salutandum, fuit sane mihi & meritò quidem gratum; quod per Literas tanto etiam intervallo nunc denuo salutas, id aliquanto fuit gratius. Poteras enim primò aliorum fortassis opinione ductus ad me venisse, per Literas nunc redire, nisi proprio judicio vel saltem benevolentiâ reductus, vix poteras. Unde est sane, ut posse videar jure mihi gratulari: multi enim scriptis editis floruere, quorum viva vox & consuetudo quotidiana nihil fere prætulit non demissum atq; vulgare: ego si id assequi possum, ut si qua cõmode scripsi, iis par animo ac moribus esse videar; & pondus ipse scriptis addidero, & laudem vicissim, quantulacunq; ea est, eo tamen majorem ab ipsis retulero: cum rectum & laudabile quod est, id non majus ab Authoribus præstantissimis accepisse, quam ab intimo sensu men-

 tis

tis atque animi depromsisse purum atque sincerum videbor. De mea igitur animi tranquilitate in hoc tanto luminis detrimento, déq; mea in excipiendis exteris hominibus comitate ac studio, persuasum tibi esse gaudeo. Orbitatem certe luminis quidni leniter feram, quod non tam amissum quam revocatum intus atq; retractum, ad acuendam potius mentis aciem quam ad hebetandam, sperem. Quo fit, ut neque Literis iratcar, nec earum studia penitus intermittam, etiamsi me tam male multaverint: tam enim morosus ne sim, Mysorum Regis Telephi saltem exemplum erudiit; qui eo telo, quo vulneratus est, sanari postea non recusavit. Quod ad illum Librum de modo tenendi Parlamenta quem apud te habes, ejus designata loca ex Codice Clarissimi Viri Domini Bradsciavi, nec non ex Codice Cottoniano, vel emendanda, vel, dubia si erant, confirmanda curavi; ut ex reddita hic tibi tua chartula perspicies. Quod autem scire cupis, num etiam in arce Londinensi Autographum hujus Libri extet, misi qui id quæreret ex fetiali, cui Actorum custodia mandata est, & quo ipse utor familiariter: respondit is, nullum exemplar illius Libri iis in monumentis extare. Tu vicissim quam mihi operam defers in re libraria procuranda, pergratum habeo: desunt mihi ex Byzantinis Historiis, Theophanis Chronographia Græc. Lat. fol. Constant.

Ma-

Manaſſis Breviarium Hiſtoricum, & Codini Excerpta de Antiquit. C. P. Græc. Lat. fol. Anaſtaſii Bibliothecarii Hiſt. & Vitæ Rom. Pontific. fol. quibus Michaelem Glycam, & Joannem Sinnamum, Annæ Comnenæ Continuatorem ex eadem Typographia, ſi modò prodierunt, rogo adjicias: quam queas minimo non addo; cum quòd, id ut te moneam honeſtum frugaliſſimum, non eſt opus, tum quòd pretium eorum Librorum certum eſſe aiunt, & omnibus notum: nummos D. Stuppius numerato ſe tibi curaturum recepit, nec non etiam de Vectura, quæ ſit commodiſſima, proviſurum. Ego vero quæ tu vis, quæque optas, cupio tibi omnia. Vale.

Weſtmonaſterio, Martii 24. 1656.

Nobili Adoleſcenti Richardo Joneſio.

22. TArdius multo accepi Literas tuas quam abs te datæ ſunt, poſt quindecim puto dies quam ſepoſitæ alicubi apud matrem delituiſſent. Ex quibus tandem ſtudium erga me tuum gratiq; animi ſenſum libentiſſime cognovi: mea certe erga te benevolentia, moniſáque fidiſſima, neque optimæ matris tuæ de me opinioni atque fiduciæ, neque indoli tuæ unquam defuere. Eſt quidem, ut

 ſcribis,

scribis, amœnitatis atque salubritatis eo in loco, quo nunc recessisti, est & Librorum quod Academiæ satis esse possit; si ad ingenium incolarum tantum conferret ista soli amœnitas, quantum ad delicias confert, ad felicitatem illius loci nihil deesse videretur. Et Bibliotheca etiam illic instructissima est; verum nisi studiosorum mentes Disciplinis optimis instructiores inde reddantur, Apothecam Librorum illam quam Bibliothecam rectius dixeris. Oportere itaque ad hæc omnia discendi animum atque industriam accedere percommode sane agnoscis. Tu ex ista sententia, nequando tecum agere necesse habeam, etiam atque etiam vide, id facillimo negotio evitabis, si Ornatissimi Viri Henrici Oldenburgi qui tibi præsto est, gravissimis atque amicissimis præceptis diligenter parueris. Vale mi Richarde dilectissime, & ad Virtutem ac Pietatem, Matris præstantissimæ Fœminæ exemplo, ve uti Timotheum alterum, finito te adhorter atque accendam.

Westmonasterio.

Illustrissimo

Illustrissimo Domino Henrico de Brass.

23. VIdeo te, Domine, id quod perpauci ex hoc lierna juventute faciunt, qui oras exteras perlustrant, non juvenilium studiorum sed amplioris undique comparandæ eruditionis causâ, veterum exemplo Philosophorum, recte & sapienter peregrinari. Quanquam ea quæ scribis quoties intueor, ad eruditionem non tam aliunde capiendam, quam aliis impertiendam, ad commutandas potius, quam ad comendas bonas merces, accessisse ad exteros videris. Atque utinam mihi tam facile esset, ista tua præclara studia rebus omnibus adjuvare ac promovere, quam est jucundum sane & pergratum tuam egregiam indolem id à me petere. Quod scribis tamen statuisse te ut ad me scriberes, meáque responsa ad eas difficultates enucleandas, circa quas à multis sæculis Historiarum Scriptores videntur caligasse, nihil equidem hujusmodi neque unquam mihi sumpsi, neque ausim sumere. De Sallustio quod scribis, dicam libere, quoniam ita vis plane ut dicam quod sentio, Sallustium cuivis Latino Historico me quidem anteferre; quæ etiam constans fere Antiquorum sententia fuit. Habet suas laudes tuus Tacitus; sed eas meo quidem judi-

cio maximas, quod Salluſtium nervis omnibus ſit imitatus. Cum hæc tecum coram differerem, perſeciſſe videor, quantum ex eo quod ſcribis conjicio, ut de illo cordatiſſimo Scriptore ipſe jam idem prope ſentias: adeóque ex me quæris, cum is in exordio Belli Catilinarii perdifficile eſſe dixerit Hiſtoriam ſcribere, propterea quod facta dictis exæquanda ſunt, qua potiſſimum ratione id aſſequi Hiſtoriarum ſcriptorem poſſe exiſtimem. Ego vero ſic exiſtimo, qui geſtas res dignas digne ſcripſerit, eum animo non minus magno rerumque uſu præditum ſcribere oportere, quam is qui eas geſſerit: ut vel maximas pari animo comprehendere atque metiri poſſit, & comprehenſas ſermone puro atque caſto diſtincte gravitérque narrare; nam ut ornate, non admodum laboro; Hiſtoricum enim, non Oratorem requiro. Crebras etiam ſententias, & judicia de rebus geſtis interjecta prolixe nollem, ne, interruptâ rerum ſerie, quod Politici Scriptoris munus eſt Hiſtoricus invadat; qui ſi in conſiliis explicandis, factiſque enarrandis, non ſuum ingenium aut conjecturam, ſed veritatem potiſſimum ſequitur, ſuarum profecto partium ſatagit. Addiderim & illud Salluſtianum, qua in re ipſe Catonem maxime laudavit, poſſe multa paucis abſolvere; id quod ſine acerrimo judicio, atque etiam temperantiâ quâdam neminem poſſe arbitror.

Sunt

Sunt multi in quibus vel ſermonis elegantiam, vel congeſtarum rerum copiam non deſideres; qui brevitatem cum copia conjunxerit, id eſt, qui multa paucis abſolverit, princeps meo judicio Latinorum eſt Salluſtius. Has ego virtutes Hiſtorico ineſſe putem oportere, qui facta dictis exæquaturum ſe ſperet. Verum quid egò tibi iſta? ad quæ tu ipſe, quo es ingenio, per te ſufficis; quique eam ingreſſus es viam, in qua ſi pergis, neminem te ipſo doctiorem poteris brevi conſulere: & uti pergas, quanquam tibi hortatu non opus eſt cujuſquam, ne omnino tamen nihil pro expectatione tua reſpondiſſe videar, quantum valere me auctoritate apud te finis, hortor magnopere atque auctor ſum. Vale, tuaque virtute & ſapientiæ acquirendæ ſtudio Macte eſto.

Weſtmonaſterio, Idibus Quintil. 1657.

Henrico Oldenburgo.

24. Quod Salmurium peregrinationis veſtræ, ut puto, ſedem incolumes perveniſtis, gaudeo: hoc enim te non fefellit, id mihi imprimis gratiſſimum fore; ut qui & te merito tuo diligam, & ſuſcepti itineris cauſam tam eſſe honeſtam atque laudabilem ſciam. Quod autem audiſti accerſitum Eccleſiæ tam

illustri erudiendæ Antitutem tam infamem, id mallem quivis alius in Charontis, quam tu in Charentonis cymba audisses: verendum enim enim est valde, ne toto cœlo devius frustretur, quisquis tam fœdo auspice perventurum se unquam ad superos putat. Væ illi Ecclesiæ (Deus modo avertat omen) ubi tales Ministri aurium causâ potissimum placent, quos Ecclesia, si reformata vere vult dici, ejiceret rectius quam cooptaret. Quod Scripta nostra nemini nisi poscenti impertisti, recte tu quidem & eleganter, neque ex mea solum, sed etiam ex Horatiana Sententia feciſti;

Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes operâ vehemente. ———

Commorabatur vir doctus quidam, familiaris meus, superiore ætate Salmurii; is ad me scripsit, librum illum iis in locis expeti: unum exemplar duntaxat misi; rescripsit, placitum esse aliquot doctis, quibuscum communicaverat, ut nihil supra. Nisi iis rem gratam facturum me fuisse existimassem, parsissem utique & tuo oneri & sumptui meo. Verum,

Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ,
Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas. ———

Laurentio

Laurentio noſtro, ut juſſiſti, ſalutem nomine tuo dixi: de cætero, nihil eſt quod abs te prius agi, priuſve curare velim, quam ut tu atque alumnus tuus recte valeatis, votorumque compotes ad nos quamprimum redeatis.

Weſtmonaſterio, Calend. Sextil. 1657.

Nobili Adoleſcenti Richardo Joneſio.

25. COnfeciſſe te ſine incommodo tam longum iter, & ſpretis Lutetiarum illecebris, tanta celeritate eò contendiſſe, ubi literato otio, doctorumque conſuetudine frui poſſis, & magnopere lætor, & te tuæ indolis laudo. Illic quoad te continebis in portu eris; Syrtes & Scopulos, & Sirenum cantus alias tibi cavendum. Quin & vindemiam, quâ oblectare te cogitas, Salmurienſem nimium ſitire te nolim, niſi in animo quoque ſit, muſtum illud Liberi liberiore Muſarum latice quinta plus parte diluere. Verum ad hæc, me etam tacente, hortatorem habes eximium, quem ſi audis, tibimet profecto optime conſulueris, & præſtantiſſimam parentem tuam ſummo gaudio, & creſcente indies amore tui afficeris. Quod uti facere poſſis, à Deo Opt. Max. petere quotidie debes. Vale, & ad nos quam optimus, boniſque artibus quam cultiſſimus,

simus, fac redeas : id mihi præter cæteros jucundissimum erit.

Westmonasterio, Calend. Sextil. 1657.

Illustrissimo Domino Henrico de Brass.

26. IMpeditus per hosce dies occupationibus quibusdam, Illustrissime Domine, serius rescribo quam volebam. Volebam enim eo citius, quod Literas tuas multâ jam nunc eruditione plenas, non tam præcipiendi tibi quicquam (id quod à me honoris credo mei, non usus tui causâ postulas) quam gratulandi duntaxat, reliquisse mihi locum videbam. Gratulor autem & mihi imprimis fœlicitatem meam, qui Sallustii sententiam ita commode explicasse videar, & tibi tam assiduam illius auctoris sapientissimi tanto cum fructu lectionem. De quo idem tibi ausim confirmare quod de Cicerone Quintilianus, sciat se haud parum in re Historica profecisse cui placeat Sallustius. Illud autem Aristotelis præceptum ex Rhetoricorum tertio quod explicatum cupis, Sententiis utendum est in narratione & in fide, moratum enim est; non video quid habeat magnopere explicandum, modo ut narratio & fides, quæ & probatio dici solet, ea hic intelligatur, quâ Rhetor, non quâ Historicus

ricus utitur: diversæ enim sunt partes Rhetoris & Historici, sive narrant, sive probant; quemadmodum & Artes ipsæ inter se diversæ sunt. Quid autem conveniat Historico, ex Auctoribus antiquis Polybio, Halicarnassæo, Diodoro, Cicerone, Luciano, aliisque multis, qui ea de re præcepta quædam sparsim tradidere, rectius didiceris. Ego vero & studiis tuis & itineribus secunda omnia atque tuta exopto, dignósque successus eo animo ac diligentia, quam rebus quibusque optimis adhibere te video. Vale.

Westmonasterio, Decemb. 16. 1657.

Ornatissimo Viro Petro Heimbachio.

27. LIteras tuas Hagâ Comitis dat. 18. Dec. accepi: ad quas, quoniam id tuis rationibus expedire video, eodem die, quo mihi sunt redditæ, rescribendum putavi. In iis post gratias actas ob beneficia nescio quæ mea, quæ vellem sane non essent nulla, ut qui tua causa quidvis cupiam, petis ut te per D. Laurentium Oratori nostro in Hollandiam designato commendarem: quod quidem doleo in me situm non esse; cum propter pauciſſimas familiaritates meas cum gratiosis, qui domi fere, idque libenter me contineo; tum quod is credo

credo, è portu jam solvit, jamque adventat, secumque habet in comitatu quem sibi ab epistolis vult esse, quod tu munus apud eum petis. Verum in ipso discessu jam Tabellarius est. Vale.

Westmonasterio, Decemb. 18. 1657.

Joanni Badæo Pastori Arausionensi.

28. QUod tardius ad te rescribo, Vir Clarissime & reverende, non recusabit, credo, noster Duræus, quo minus tardioris culpam rescriptionis à me in ipsum transferam. Postea enim quam schedulæ illius, quam mihi recitatam volebas, de iis quæ Evangelii causâ egisses atque perpessus esses, copiam mihi fecit, non distuli parare has ad te literas ut ei darem Tabellario, qui primus discessisset, sollicitus quam in partem silentium meum tam diuturnum interpretarere. Maximam interim habeo gratiam Molinæo vestro Nemausensi, qui suis de me sermonibus & amicissima prædicatione, tot per ea loca bonorum virorum me in gratiam immisit. Et sane quanquam non sum nescius, me vel eo quod cum adversario tanti nominis publice jussus certamen non detrectaverim, vel propter argumenti celebritatem, vel denique scribendi genus longe lateq; satis

satis innotuisse ; sic tamen existimo, me tantundem duntaxat habere famæ, quantum habeo bonæ existimationis apud bonos. Atque in eadem te quoque esse sententia, plane videos qui Veritatis Christianæ studio atque amore accensus, tot labores pertuleris, tot hostes sustinueris; eaque quotidie fortiter facias, quibus tantum abest, ut ullam ab improbis famam tibi quæras, ut eorum certissima odia & maledicta in te concitare non verearis. O te beatum! quem Deus unum ex tot millibus virorum, alioqui sapientum atque doctorum, ex ipsis inferorum portis ac faucibus ereptum, ad tam insignem atque intrepidam Evangelii sui professionem evocavit. Et habeo nunc quidem cur putem Dei voluntate singulari factum, ut ad te citius non scriberem: cum enim intelligerem ex Literis tuis, te ab infestis undiq; hostibus petitum atque obsessum, circumspicere, & meritò quidem, quo te posses in extremo discrimine, si ita res tulisset, recipere, & Angliam tibi in primis placuisse, gaudebam equidem non uno nomine, te id consilii cepisse; cum tui potiundi spe, tum te de mea patria tam præclare sentire: illud dolebam, non tum vidisse me unde tibi hic apud nos præsertim Anglice nescienti, pro eo ac deceret prospectum esse posset. Nunc vero peroportune accidit ut Minister quidam Gallicus ætate confectus, ante paucos dies è vita migraverit.

graverit. In ista Ecclesia qui plurimum possunt, teque illis in locis non satis tuto versari intelligunt (non hoc incertis rumoribus collectum, sed ex ipsis auditum refero) cooptatum te illius Ministri in locum summopere cupiunt, immo invitant; sumptusque itineris suppeditandos tibi decreverunt; atque ita tibi de re familiari provisum iri pollicentur, ut Ministrorum apud nos Gallicorum nemini melius; nec tibi quicquam defore, quod ad munus Evangelicum apud se libenter obeundum possit conducere. Quare advola quamprimum, si me audis, Vir Reverende, ad cupidissimos tui, messem hic messurus, etsi commodorum hujus mundi fortasse non ita uberem, tamen, quam tui similes potissimum exoptant, animarum, ut spero, numerosam: tibique persuadeas, te viris bonis omnibus expectatissimum esse venturum; & quanto citius, tanto gratiorem. Vale.

Westmonasterio, April. 21. 1659.

Henrico Oldenburgo.

29. Silentii, quam petis veniam tui, dabis potius mei; cujus erant, si memini, respondendi vices. Me certe non imminuta erga te voluntas, hoc enim persuasissimum tibi esse

esse velim, sed vel studia, vel curæ domesticæ impediverant, vel ipsa fortasse ad scribendum pigritia, intermissi officii reum facit. Quod scire cupis, valeo equidem, Deo juvante, ut soleo: ab historia nostrorum motuum concinnanda, quod hortari videris, longe abfum; sunt enim silentio digniores quam præconio: nec nobis qui motuum historiam concinnare, sed qui motus ipsos componere fœliciter possit, est opus: tecum enim vereor ne libertatis ac religionis hostibus nunc nuper sociatis, nimis opportuni inter has nostras Civiles discordias vel potius insanias, videamur; verum non illi gravius, quam nosmetipsi jamdiu flagitiis nostris, religioni vulnus intulerint. Sed Deus, uti spero, propter se Gloriamque suam, quæ nunc agitur, consilia impetusque hostium ex ipsorum sententia succedere non sinet, quicquid Reges & Cardinales turbarum meditentur aut struant. Synodo interea Protestantium Laodunensi, propediem, ut scribis, convocandæ, precor id, quod nulli adhuc Synodo contigit, fœlicem exitum, non Nazianzenicum; fœlicem autem huic nunc satis futurum, si nihil aliud decreverit, quam ejiciendum esse Morum. De adversario Posthumo simul ac prodierit, fac me, rogo, primo quoque tempore certiorem. Vale.

Westmon. Decemb. 20. 1659.

Nobili

Nobili Adolescenti Richardo Jonesio.

30. Quod longo intervallo ad me scribis, modestissime tu quidem te excusas, qui possis ejusdem delicti me rectius accusare: ut haud sciam profecto utrum non deliquisse te, an sic excusasse, maluerim. Illud tibi in mentem cave veniat, me gratitudinem tuam, si qua mihi abs te debetur, Literarum assiduitate metiri: tum te gratissimum adversus me esse sensero, cum mea erga te quæ prædicas merita, non tam in Literis crebris, quam in optimis perpetuo studiis tuis ac laudibus apparebunt. Viam virtutis quidem, in illo orbis terrarum Gymnasio quod es ingressus, recte fecisti; sed viam scito illam virtutis ac vitii communem; illuc progrediendum, ubi via in bivium se scindit. Teque sic comparare jam nunc mature debes, ut relictâ hâc communi, amœnâ ac floridâ, illam arduam ac difficilem, qui solius virtutis clivus est, tuâ sponte libentius, etiam cum labore ac periculo, possis ascendere. Id tu præ aliis multo facilius, mihi crede, poteris, qui tam fidum ac peritum nactus es itineris Ducem. Vale.

Westmonasterio, Decemb. 20. 1659.

Ornatissimo

Ornatissimo Viro Petro Heimbachio, *Electoris* Brandenburgici *Consiliario.*

SI inter tot Funera Popularium meorum, anno tam gravi ac pestilenti, abreptum me quoque, ut scribis, ex rumore praesertim aliquo credidisti, mirum non est; atque ille rumor apud vestros, ut videtur, homines, si ex eo quod de salute mea soliciti essent, increbuit, non displicet; indicium enim fuae erga me benevolentiae fuisse existimo. Sed Dei benignitate, qui tutum mihi receptum in agris paraverit, & vivo adhuc & valeo; utinam ne inutilis, quicquid muneris in hac vita restat mihi peragendum. Tibi vero tam longo intervallo venisse in mentem mei, pergratum est; quanquam, prout rem verbis exornas, praebere aliquam suspicionem videris, oblitum mei te potius esse, qui tot virtutum diversarum conjugium in me, ut scribis, admirere. Ego certe ex tot conjugiis numerosam nimis prolem expavescerem, nisi constaret in re arcta, rebusque duris, virtutes ali maxime & vigere: tametsi earum una non ita belle charitatem hospitii mihi reddidit: quam enim Politicam tu vocas, ego Pietatem in Patriam dictam abs te mallem, ea me pulchro nomine delinitum prope, ut ita dicam, expatriavit. Reliquarum

tamen chorus clare concinit. Patria eſt, ubicunque eſt bene. Finem faciam, ſi hoc prius abs te impetravero, ut, ſi quid mendoſe deſcriptum aut non interpunctum repereris, id puero, qui hæc excepit, Latine prorſus neſcienti velis imputare; cui ſingulas plane Literulas annumerare non ſine miſeria dictans cogebar. Tua interim Viri merita, quem ego adoleſcentem ſpei eximiæ cognovi, ad tam honeſtum in Principis gratia provexiſſe te locum, gaudeo, cæteraq; fauſta omnia & cupio tibi, & ſpero. Vale.

Londini, Auguſt 15. 1666.

Joannis

Joannis Miltonii Prolusiones quædam Oratoriæ.

In Collegio, &c.

Utrum Dies an Nox præstantior sit?

Scriptum post se reliquere passim Nobilissimi quiq; Rhetoricæ Magistri, quod nec vos præteriit, Academici, in unoquoq; dicendi genere, sive demonstrativo, sive deliberativo, sive judiciali, ab aucupanda Auditorum gratia exordium duci oportere; alioqui nec permoveri posse Auditorum animos, nec causam ex sententia succedere. Quod si res ita est, quam sane, ne vera dissimulem, Eruditorum omnium con-

sensu fixum ratumq; novi, miserum me! ad quantas ego hodie redactus sum Angustias! qui in ipso Orationis Limine vereor ne aliquid prolaturus sim minime Oratorium, & ab officio Oratoris primo & præcipuo necesse habeam abscedere. Etenim qui possim ego vestram sperare benevolentiam, cum in hoc tanto concursu, quot oculis intueor tot ferme aspiciam infestis in me capitis; adeo ut Orator venisse videar ad non exorabiles. Tantum potest ad simultates etiam in Scholis æmulatio, vel diversa Studia, vel in eisdem studiis diversa judicia sequentium; ego vero solicitus non sum,

Ne mihi *Polydamas* & *Troïades* Labeonem
Prætulerint; Nugæ.

Veruntamen ne penitus desponeam animum, paucis video, ni fallor, qui mihi ipso aspectu tacito, quam bene velint, haud obscure significant; à quibus etiam quantumvis paucis, equidem probari malo quam ab innumeris imperitorum Centuriis, in quibus nihil mentis, nihil rectæ rationis, nihil sani judicii inest, ebullienti quadam & plane ridendâ verborum spumâ sese venditantibus; à quibus si emendicatos ab novitiis Authoribus centones dempseris, Deum Immortalem! quanto nudiore *Leberide* conspexeris, & exhaustâ inani vocabulorum & sententiuncularum supellectile,

mus

μηδὲ γὰρ φθέγγεσθαι, perinde mutos ac ranunculos Seriphios. At ô quam ægre temperaret à risu vel ipse, si in vivis esset, *Heraclitus*, si forte hosce cerneret, si Diis placet, Oratoriculos, quos paulo ante audiverit cothurnato *Euripidis Oreste*, aut furibundo sub mortem *Hercule* grandiora eructantes, exhausto tandem yocularum quarundam tenuissimo penu, posito incedere supercilio, aut retractis introrsum Cornibus, velut animalculà quædam abrepere. Sed recipio me paululum digressus. Si quis igitur est qui, spreta pacis conditione, ἀγωνίζεσθαι πολέμιον mihi indixerit, cum ego quidem in præsentia non dedignabor orare & rogare, ut semotâ paulisper simultate, æquabilis adsit certaminis hujus arbiter; neve Oratoris culpa, si qua est, Causam quam optimam & præclarissimam in invidiam vocet. Quòd si mordaciora paulo hæc & aceto perfusa nimio putaveritis, id ipsum de industria feciisse me profiteor: volo enim ut initium Orationis meæ primulum imitetur diluculum; ex quo subnubilo serenissima nascitur dies. Quæ an nocte præstantior sit, haud vulgaris utique agitatur Controversia, quam quidem mearum nunc est partium, Auditores, pensique hujus matutini, accurate & radicitus excutere; quamvis & hæc Prolusioni Poeticæ, quam Decertationi Oratoriæ, magis videatur idonea: At at noctemne dixi cum die struxisse lites?

Quid hoc rei est? quænam hæc molitio? numnam antiquum *Titanes* redintegrant bellum, *Phlegræi* prælii instaurantes reliquias? an Terra novam in superos Deos emisit portentosæ magnitudinis prolem? an vero *Typhœus* injectam *Ætnæ* Montis eluctatus est molem? an denique, decepto *Cerbero*, catenis adamantinis subduxit se *Briareus*? quid est aliquando tandem, quod Deos manes ad Cœlestis imperii spem jam tertiò erexerit? adeone contemnendum *Jovis* fulmen? adeon' pro nihilo putanda *Palladis* invicta virtus, quâ tantam olim inter Terrigenas fratres edidit Stragem? Exciditne animo insignis ille per Cœli Templa *Liberi* patris ex profligatis Gigantibus triumphus? Neutiquam sane: meminit illa probe, nec sine lachrymis, consternatos plerosque à *Jove* Fratres, superstitesque cæteros usque ad penitissimos Inferorum recessus in fugam actos; & certe jam nihil minus quam bellum adornat trepida, querelam potius & lites instruit, atque pro more Mulierum post rem unguibus & pugnis fortiter gestam ad colloquium seu verius ad rixam venit, periclitatura, opinor, linguáne plus an armis valeat. At vero quam inconsultò, quam arroganter, quamque debili causæ titulo per diem summam terum ambiat, expedire festino. Video siquidem & ipsam diem Galli cantu expergefactam, cursu solito citationi adproperâsse

ad

ad ſuas laudes exaudiendas. Et quoniam unuſquiſque hoc imprimis ad honores & decus conferre arbitratur, ſi ab generoſis Natalibus & priſco Regum vel Deorum ſanguine oriundum ſe compererit. Videndum primò utra genere ſit clarior, mox quenam antiquitate honoratior; dein hæc an illa humanis uſibus accomodatius inſerviat. Apud vetuſtiſſimos itaque Mythologiæ ſcriptores memoriæ datum reperio, *Demogorgonem* Deorum omnium Atavum, (quem eundem & Chaos ab antiquis nuncupatum hariolor) inter alios Liberos, quos ſuſtulerat plurimos, Terram genuiſſe; hâc, incerto patre noctem fuiſſe prognatam; quamvis paulo aliter *Heſiodus* eam Chaogenitam velit hoc Monoſticho,

Ἐξ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε νύξ ἐγένοντο.

Hanc, quocunque natam, cum adoleverat ad ætatem nuptiis maturam, poſcit ſibi uxorem *Phanes* Paſtor; annuente Matre, refragatur illa, negatque ſe ignoti viri & nuſquam viſi, moribuſque inſuper tam longe diverſis, concubitum inituram. Repulſam *Phanes* ægre ferens, verſo in odium amore, nigellam hanc Telluris filiam per omnes orbis Terrarum tractus ad necem ſequitur indignabundus. Illa vero quem amantem ſprevit, cum hoſtem non minus tremit; propterea ne apud ultimas quidem Na-

tiones, & disjuncta quam maxime loca, immo ne in ipso sinu parentis satis se tutam rata, ad incestos *Erebi* fratris amplexus furtim & clanculum se corripit; timore simul gravi soluta, maritumque nacta proculdubio sui similem. Hoc itaque tam venuste conjugum pari Æther & Dies perhibentur editi, ut Author est idem, cujus supra mentionem fecimus *Hesiodus*:

Νυκτὸς δ' αὖτ' αἰθέρι τε, ἠμέρᾳ ἐξεγένοντο,
Οὓς τέκε κυσσαμένη Ἔρεβει φιλότητι μιγεῖσα.

At enim vetant humaniores Musæ, ipsa etiam prohibet Philosophia Diis proxima, quo minus Poetis Deorum figulis, præsertim Græcanicis, omni ex parte habeamus fidem; nec quisquam iis hoc probro datum putet, quod in re tanti momenti Authores videantur vix satis locupletes. Si quis enim eorum aliquantillum deflexerit à vero, id non tam ingeniis eorum assignandum, quibus nihil divinius, quam pravæ & exercutienti ejus ætatis ignorantiæ, quæ tunc tempestatis pervadebat omnia. Abunde sane laudis hinc sibi adepti sunt, affatim gloriæ, quod homines in sylvis atque montibus dispalatos belluarum ad instar, in unum compulerint locum, & Civitates constituerint, quodq; omnes Disciplinas quotquot hodie traduntur, lepidis fabellarum involucris obvestitas pleni Deo primi docuerint; eritque hoc solum iisdem

ad

ad assequendam nominis immortalitatem non ignobile sane subsidium, quod Artium scientiam feliciter inchoatam posteris absolvendam reliquerint.

Noli igitur, quisquis es, arrogantiæ me temere damnare, quasi ego jam veterum omnium Poetarum decreta, nullâ nixus authoritate, perfregerim aut immutaverim; neque enim id mihi sumo, sed ea tantummodo ad normam rationis revocare conor, exploraturus hoc pacto num rigidæ possint veritatis examen pati. Quocirca primò noctem Telluro ortam erudite quidem & eleganter fabulata est Antiquitas; quid enim aliud mundo noctem obducit quam densa & impervia terra, Solis lumini nostroque Horizonti interposita? quòd eam deinde nunc patrimam, fuisse negant Mythologi, nunc matrimam, id quoque festivitèr fictum; inde siquidem recte colligitur spuriam fuisse aut subdititiam, aut demum parentes prolem tam famosam & illiberalem præ pudore non agnovisse. At vero cur existimarent *Phanetem* illum mirificâ supramodum humanum facie, noctem Æthiopissam & monogrammam etiam in Matrimonium adamasse, arduum impense negotium videtur è vestigio divinare, nisi quod fœminarum insignis admodum id temporis paucitas delectum suppeditaret nullum. Atqui presse agamus & cominus. *Phanetem* interpretantur Veteres Solem sive Diem; quem

quem dum commemorant Noctis conjugium primo petiisse, deinde in ultionem spreti connubii insecutum, nihil aliud quam Dierum & Noctium vices ostendere volunt. Ad hoc autem quid opus erat introduxisse *Phanetem* Noctis nuptias ambientem, cum perpetua illa eorum successio & mutuus quasi impulsus innato & æterno odio melius adsignificetur; quippe constat sudum & tenebras ab ipso rerum principio acerrimis inter se dissidiis inimicitiis. Atque ego sine noctem credo, *Jovis* cognomen hinc solum accepisse, quod *Phanetis* connubio permiscere se caute recusarit, nec non cogitate; etenim si illum semel in suos admisisset thalamos, extra dubium radiis ejus & impatibili fulgore absumpta vel in nihilum interiisset, vel penitus conflagrasset, sicuti olim invito *Jove* Amasio arsisse ferunt *Semelem*. Quapropter huic, non improvida salutis sux, *Erebum* prætulit. Unde scitum illud *Martialis* & perurbanum,

Uxor pessima, pessimus Maritus,
Non miror bene convenire vobis.

Nec tacendum existimo, quam formosâ & se dignâ virum auxerit prole, nimirum Ærumnâ, Invidiâ, Timore, Dolo, Fraude, Pertinaciâ, Paupertate, Miseriâ, Fame, Querelâ, Morbo, Senectute, Pallore, Caligine, Somno, Morte,

Morte, Charonte, qui ultimo natus est partu; adeo ut hic apprime quadret quod in Proverbii consuetudinem venit, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Cæterum nec desunt qui etiam Ætherem & Diem itidem *Erebo* suo Noctem peperisse tradunt. At enim quotusquisque est, non impos mentis, qui sic Philosophantem non explodat ac rejiciat tanquam Democritica Commenta aut Nutricularum Fabulas proferentem? Ecquam enim veri speciem præ se fert, posse obscuram & fuscam noctem tam venustulum, tam amabilem, tam omnibus gratum acceptumque reddere partum? Qui etiam ut primum conceptus esset, præmaturo impetu erumpens utero matrem enecâsset, ipsumque *Erebum* patrem abegisset protinus, vetulumque coegisset *Charontem*, ut sub imo *Styge* noctuinos abderet oculos, & si qua sub Inferis latibula sunt, ut eò se remigio & velis reciperet. Nec solum apud Orcum non est natus dies, sed ne unquam quidem ibi comparuit, neq; potest illuc nisi fatorum ingratiis vel per minimam intromitti rimulam; quid! quod etiam diem nocte antiquiorem audeo dicere, eamque mundum recens emersum è Chao diffuso lumine collustrasse, priusquam nox suas egisset vices; nisi crassam illam & immundam caliginem noctem vel ipsi *Demogorgoni* equævam velimus perperam nominare. Ideoque Diem *Urani* filiam natu maximam arbitror, vel filiū

potius

potius dixeris, quē ille in ſolatiū humanæ gentis & terrorem Infernalium Deorum procreaſſe dicitur; ne ſcilicet, occupante tyrannidem nocte, nulloq; inter Terras & Tartara diſcrimine poſito, Manes, & Furiæ atq; omne illud infame Mōſtrorum genus ad terras uſque, deſertâ *Barathri* ſede, ſe proreperent, miſelliq; homines denſis obvoluti umbris, & quaquaverſum occluſi, defunctarum animarum pœnas etiam vivi experirentur. Hactenus, Academici, obſcuram noctis propaginem atris & profundiſſimis eruimus tenebris; habebitis ilicet ut ſe dignam præbuerit Natalibus ſuis, ſed ſi prius Dici laudibus impenſam dederim opellam meam, quamvis & illa ſane omnium laudatorum Eloquentiam anteeat. Et certe primò quam omnium animantium ſtirpi grata ſit & deſiderabilis, quid operæ eſt vobis exponere; cum vel ipſæ volucres nequeant ſuum celare gaudium, quin egreſſæ nidulis, ubi primum diluculavit, aut in verticibus Arborum concentu ſuaviſſimo deliniant omnia, aut ſurſum librantes ſe, & quam poſſunt prope Solem volitent, redeunti gratulaturæ luci. At primus omnium adventantem Solem triumphat inſomnis Gallus, & quaſi præco quivis, monere videtur Homines, ut excuſſo ſomno prodeant, atque obviam effundant ſe novam ſalutatum auroram: tripudiant in agris capellæ, totumque genus quadrupedum geſtit & exultat lætitiâ. Quinctiam

etiam & mœstu Clytie totam fere noctem, conversò in Orientem vultu, *Phœbum* præstolata suum, jam arridet & adblanditur appropinquanti Amatori. Caltha quoque & Rosa, ne nihil addant communi gaudio, aperientes sinum, Odores suos Soli tantum servatos profusè spirant, quibus noctem dedignantur impertiri, claudentes se folliculis suis simulatque vesper appetat; cæterique flores inclinata paulum, & rore languidula erigentes capita quasi præbent se Soli, & tacite rogant ut suis osculis abstergat Lachrymulas, quas ejus absentiæ dederant. Ipsa quoque Tellus in adventum Solis cultiori se induit vestitu, nubesque juxta variis Chlamydatæ coloribus, pompâ solenni, longoque ordine videntur ancillari surgenti Deo. Ad summam, nequid deesset ad ejus dilatandas laudes, huic *Perse*, huic *Libyes*, divinos Honores decrevere; *Rhodienses* pariter celeberrimum illum stupendæ magnitudinis Colossum, *Charetis Lyndii* miro extructum artificio, huic sacràrunt; hinc itidem hodie Occidentalis *Indiæ* Populi thure cæteroque apparatu sacrificare accepimus. Vos testor, Academici, quam jucundum, quam optatum diuque expectatum vobis illucescat mane, utpote quod vos ad mansuetiores Musas revocet, á quibus insaturabiles & sitibundos dimiserat ingrata nox. Testor ultimo *Saturnum* Cœlo deturbatum in Tartara, quam lubens vellet, si modo per *Jovem*

vem liceret, ab exosis tenebris ad auras reverti; Quod demum Lux vel ipsi *Plutoni* suâ caligine longe sit potior, id quidem in confesso est, quando cœleste regnum toties affectavit, unde scite, & verissime *Orpheus* in Hymno ad *Auroram*,

Ἢ χαίρει θνητῶν μερόπων γένος οὐδέ τις ἐστὶν,
Ὃς φεύγει τὴν σὴν ὄψιν καθυπέρτερον, οὖσαν
Ἡνίκα, τ' γλύκυν ὕπνον ἀπὸ βλεφάρων ἀποσείσης.
Πᾶς δὲ βροτὸς γήθει, πᾶν ἑρπετόν, ἀλλά τε φῦλα
Τετραπόδων, πτηνῶν τε, καὶ ἐνναλίων πολυεθνῶν.

Nec mirum utique cum Dies non minus utilitatis adferat quam delectationis, & sola negotiis obeundis accommodata sit; quis enim mortalium lata & immensa maria trajicere sustineret, si desperaret affuturum diem; immo non aliter Oceanum navigarent quam *Lethen* & *Acherontem* Manes, horrendis nimirum undiquaque tenebris obsiti. Unusquisq; etiam in suo se contineret gurgustio, haud unquam ausus foras prorepere; adeo ut necesse esset dissui statim humanam societatem. Frustra *Venerem* exeuntem è mari inchoasset *Apelles*; frustra *Zeuxis Helenam* pinxisset, si nox cæca & obnubila res tam visendas oculis nostris

ſtris adimeret; tum quoque fruſtra tellus ſerpentes multiplici & erratico lapſu vites, fruſtra decentiſſimæ proceritatis arbores profunderet, incaſſum denique gemmis & floribus tanquam ſtellulis interpoliret ſe, cœlum exprimere conata; tum demum nobiliſſimus ille videndi ſenſus nullis animalibus uſui foret; ita prorſus, extincto mundi oculo, defloreſcerent omnia & penitus emorerentur; nec ſane huic cladi diu ſupereſſent ipſi homines, qui tenebricoſam incolerent terram, cum nihil ſuppeteret unde victitarent, nihil denique obſtaret, quo minus in antiquum Chaos ruerent omnia. Hiſce quidem poſſit quiſpiam inexhauſto ſtylo plura adjicere; verum non permitteret ipſa verecunda dies ut ſingula perſequatur, & proclivi curſu ad occaſum præcipitans, nullo modo pateretur immodice laudantem. Jam igitur declinat in veſperam dies, & nocti ſtatim cedet, ne adultâ hieme ſolſtitialem contigiſſe diem facete dicatis. Tantum pace veſtra liceat adjungere pauca quæ non poſſum commode præterire. Merito igitur Poetæ noctem Inferis exturgere ſcriptitarunt; cum impoſſibile plane ſit aliunde tot tantaque mala niſi ex eo loco mortalibus invehi. Obortâ enim nocte ſordeſcunt & obſcuſcantur omnia, nec quicquam tunc profecto intereſt inter *Helenam* & *Canidiam*, nihil inter pretioſiſſimos & viles Lapillos, niſi quod gemmarum nonnullæ etiam

um noctis obscuritatem vincant: Huc áccedit, quod amœnissima quæque loca tunc quidem horrorem incutiant, qui etiam alto & tristi quodam augetur silentio; tiquidem quicquid uspiam est in agris, aut hominum aut ferarum, vel domum, vel ad antra raptim se conferunt; ubi stratis immersi ad aspectus noctis terribiles claudunt oculos. Nullum foris conspicies præterquam Fures & Lavernliones Lucifugos, qui eadem anhelantes & rapinas, insidiantur bonis Civium, & noctu solum vagantur, ne detegantur interdiu; quippe dies nullum non indagare solet nefas, haud passura lucem suam istiusmodi flagitiis inquinari; nullum habebis obvium nisi Lemures & Larvas, & Empusas quas secum nox comites è locis asportat subterraneis, quæque totâ nocte terras in sua ditione esse, sibique cum hominibus communes vendicant. Ideoque opinor noctem auditum nostrum reddidisse solertiorem, ut umbratum gemitus, bubonum & strygum ululatus, ac rugitus Leonum, quos fames evocat; eò citius perstringerent aures, animos; graviori metu percellerent. Hinc liquidò constat, quam sit ille falsus animi qui noctu homines à timore otiosos esse, noctemque curas sopire omnes autumnat; namque hanc vanam esse & mugatoriam opinionem infœlici nôrunt experientia, quicunque sceleris cujuspiam conscii sibi fuere; quos tunc Sphinges & Harpyiæ,

pyiæ, quos tunc Gorgones & Chimæræ intentatis facibus insequuntur, nôrunt miseri, qui cum nullus adsit qui subveniat iis & opituletur, nullus qui dulcibus alloquiis dolores leniat, ad bruta saxa irritas jaciunt querelas, subinde exoptantes oriturum diluculum. Idcirco *Ovidius* Poetarum elegantissimus noctem jure optimo curarum maximam nutricem appellavit. Quod autem eo potissimum tempore fracta & defatigata laboribus diurnis corpora recreemus somno & refocillemus, id numinis beneficium est non noctis munus; sed esto, non est tanti somnus ut ejus ergo noctem in honore habeamus, enimvero cum proficiscimur dormitum, revera tacite fatemur nós imbelles & miseros homines, qui minuta hæc corpuscula ne ad exiguum tempus sine requie sustentare valeamus. Et certe quid aliud est somnus quam mortis imago & simulachrum? hinc *Homero* Mors & Somnus Gemelli sunt uno generati conceptu, uno partu editi. Postremò, quod Luna cæteraq; Sydera nocti suas præferant faces, id quoque Soli debetur; neque enim habent illa quod transfundant lumen nisi quod ab illo accipiant mutuum. Quis igitur, si non tenebrio, si non effractor, si non aleator, si non inter Scortorum greges noctem pernoctare perpetem integrosque dies ronchos efflare solitus, quis inquam nisi talis tam inhonestam, tamque invidiosam causam

in se susceperit defendendam? Atque demiror ego ut aspicere audeat Solem hunc, & etiam num communi luce impune frui, quam ingratus vituperat, dignus profecto quem adversis radiorum ictibus veluti *Pythonem* novum interimat Sol; dignus qui *Cimmeriis* occlusus tenebris longam & perosam vitam transigat; dignus denique cujus Oratio somnum moveat auditoribus, ita ut quicquid dixerit non majorem somnio quovis fidem faciat; Quique ipse etiam somnolentus, nutantes atque stertentes Auditores annuere sibi & plaudere peroranti deceptus putet. Sed nigra video Noctis supercilia, & sentio atras insurgere tenebras; recedendum est, ne me nox improvisum opprimat. Vos igitur, Auditores, postquam Nox nihil aliud sit quam obitus, & quasi mors Dici, nolite committere ut Mors Vitæ præponatur; sed causam dignemini meam vestris ornare suffragiis, ita studia vestra fortunent Musæ; exaudiatque Aurora Musis amica, exaudiat & *Phœbus* qui cuncta videt auditque quos habeat in hoc cœtu Laudis ejus Fautores, Dixi.

In

In Scholis Publicis.

De Spherarum Concentu.

SI quis meæ tenuitati locus, Academici, poſt tot hodie, tantoſque exauditos Oratores, conabor etiam ego jam pro meo modulo exprimere, quâ bene velim ſolenni hujus lucis celebritati, & tanquam procul ſequar hodiernum hunc Eloquentiæ triumphum. Dum itaque trita illa, & pervulgata dicendi argumenta refugio penitus, & reformido, ad novam aliquam materiem ardue tentandam accendit animum, & ſtatim erigit hujus dici cogitatio, horumque ſimul quos digna die loquuturos haud injuriâ ſuſpicabar; quæ duo vel tardo cuivis, & obtuſo cæteroquin ingenio ſtimulos, aut acumen addidiſſe poterant. Hinc idcirco ſubiit pauca ſaltem ſuper illo cœleſti concentu, dilatatâ (quod aiunt) manu, & ubertate Oratoriâ præfari, de quo mox quaſi contracto pugno diſceptandum eſt; habitâ tamen ratione temporis, quod me jam urget & coarctat. Hæc tamen perinde accipiatis velim auditores, quaſi per luſum dicta. Quis enim

sanus existimaverit *Pythagoram* Deum illum Philosophorum, cujus ad nomen omnes ejus sæculi mortales non sine persancta veneratione assurgebant, quis, inquam, eum existimaverit tam lubrice fundatam opinionem unquam protulisse in medium. Sané si quam ille Sphærarum docuit harmoniam, & circumactos ad modulaminis dulcedinem cœlos, per id sapienter innuere voluit, amicissimos orbium complexus, æquabilesque in æternum ad fixam fati legem conversiones: in hoc certe vel Poetas, vel quod idem id pene est, divina imitatus oracula, à quibus nihil sacri reconditique mysterii exhibetur in vulgus, nisi aliquo involutum tegumento & vestitu. Hunc secutus est ille Naturæ Matris optimus interpres *Plato*, dum singulis Cœli orbibus *Sirenas* quasdam insidere tradidit, quæ mellitissimo cantu Deos Hominesque mirabundos capiant. Atque hanc denique, conspirationem rerum universam, & consensu amabilem, quem *Pythagoras* per Harmoniam Poetico ritu subinduxit, *Homerus* etiam per auream illam *Jovis* catenam de Cœlo suspensam insigniter, appositeque adumbravit. Hinc autem *Aristoteles*, *Pythagoræ*, & *Platonis* æmulus & perpetuus Calumniator, ex labefactatis tantorum virorũ sententiis viam sternere ad gloriam, cupiens in auditam hanc Cœlorum symphoniam, Sphærarumque modulos affinxit *Pythagoræ*. Quod si sic tulisset

sive

ſive fatum, ſive ſors, ut tua in me, *Pythagora* Pater, tranſvoláſſet anima, haud utique deeſſet qui te facile aſſereret, quantumvis gravi jamdiu laborantem infamiâ. At vero quidni corpora cœleſtia, inter pereones illos circuitus, Muſicos efficiant ſonos? Annon æquum tibi videtur *Ariſtoteles*? næ ego vix credam intelligentias tuas ſedentarium illum rotandi Cœli laborem potuiſſe tot ſæculis perpeti, niſi ineffabile illud Aſtrorum melos detinuiſſet abituras, & modulationes delinimento ſuaſiſſet moram. Quam ſi tu Cœlo adimas ſane mentes illas pulchellas, & miniſtros Deos plane in Piſtrinum dedis, & ad molas truſatiles damnas. Quinetiam ipſe *Atlas* ruituro ſtatim Cœlo jampridem ſubduxiſſet humeros, niſi dulcis ille concentus anhelantem, & tanto ſub onere ſudabundum lætiſſimâ voluptate permulſiſſet. Ad hæc, pertæſus Aſtra *Delphinus* jamdiu cœlo ſua præoptâſſet maria, niſi probe calluiſſet, vocales Cœli Orbes Lyram *Arionian* ſuavitate longe ſuperare. Quid! quod credibile eſt ipſam alaudam primâ luce rectà in nubes evolare, & Luſciniam totam noctis ſolitudinem cantu tranſigere, ut ad Harmonicam cœli rationem, quam attente auſcultant, ſuos corrigant modulos. Hinc quoque Muſarum circa *Jovis* Altaria dies noctesque ſaltantium ab ultima rerum origine increbuit fabula, hinc *Phœbo* lyræ peritia ab longinqua

vetuſtate attributa eſt. Hinc Harmoniam *Jovis*, & *Electræ* fuiſſe filiam reverenda credidit Antiquitas, quæ cum *Cadmo* nuptui data eſſet, totus Cœli chorus concinuiſſe dicitur. Quid ſi nullus unquam in terris audiverit hanc aſtrorum Symphoniam? Ergone omnia ſupra Lunæ Sphæram muta prorſus erunt, torpidoq; ſilentio conſopita? Quinimo aures noſtras incuſemus debiles, quæ cantus & tam dulces ſonos excipere aut non poſſunt, aut non dignæ ſunt. Sed nec plane inaudita eſt hæc cœli melodia; quis enim tuas *Ariſtoteles* in media aeris plaga tripudiantes capras putaverit, niſi quod præcinentes cœlos ob vicinitatem clare cum audiant, non poſſint ſibi temperare quo minus agant choreas. At ſolus inter Mortales concentum hunc audiſſe fertur *Pythagoras*; niſi & ille bonus quiſpiam genius, & cœli indigena fuerit, qui forte Superum juſſu delapſus eſſet ad animos hominum ſacrâ eruditione imbuendos, & ad bonam frugem revocandos: ad minimum certe vir erat, qui omnes virtutum numeros in ſe continebat, quique dignus erat cum Diis ipſis ſui ſimilibus ſermones miſcere, & cœleſtium perfrui conſortio: ideoque nihil miror, ſi Dii ejus amantiſſimi abditiſſimis eum Naturæ ſecretis intereſſe permiſerint. Quod autem nos hanc minime audiamus Harmoniam ſane in cauſa videtur eſſe furacis *Promethei* audacia, quæ tot mala hominibus invexit,

invexit, & simul hanc fœlicitatem nobis abstulit, quâ nec unquam frui licebit, dum scelèribus cooperti belluinis cupiditatibus obbrutescimus; qui enim possumus cœlestis illius soni capaces fieri, quorum animæ (quod ait *Persius*) in terras curvæ sunt, & cœlestium prorsus inanes. At si pura, si casta, si nivea gestaremus pectora, ut olim *Pythagoras*, tum quidem suavissimâ illâ stellarum circumeuntium musicâ personarent aures nostræ, & oppleverentur; atque dein cuncta illico tanquam in aureum illud sæculum redirent; nosque tum demum miseriarum immunes, beatum & vel Diis invidendum degeremus otium. Hîc autem me veluti medio in itinere tempus intersecat, idque persine opportune: vereor enim ne incondito minimèque numeroso stylo, huic quam prædico harmoniæ, toto hoc tempore obstrepuerim; fuerimque ipse impedimento, quo minus illam audiveritis; Itaque Dixi.

In Scholis Publicis.

Contra Philoſophiam Scholaſticam.

QUærebam nuper obnixè, Academici, nec in poſtremis hoc mihi curæ erat quo potiſſimum verborũ apparatu vos Auditores meos exciperem, cum ſubito mihi in mentẽ venit id quod *Marcus Tullius* (à quo, non ſine fauſto omine exorditur Oratio mea) toties commiſit Literis; in hoc ſcilicet partes Rhetoris ſitas eſſe, ac poſitas, ut doceat, delectet, & denique permoveat. Proinde iſtuc mihi tantummodo propoſui negotium, ut ab hoc tripliciOratoris munere quam minime diſcedam. At quoniam docere vos conſummatos undique homines non eſt quod ego mihi ſumam, nec quod vos ſuſtineatis, liceat ſaltem (quod proximum eſt) monere aliquid fortaſſe non omnino abs re futurum; delectare interim, quod ſane perquam vereor, ut ſit exilitatis meæ, erit tamen deſiderii ſumma, quam ſi attigero, certe parum erit, quin & permoveam. Permovebo autem in præſens abunde, ex animi ſententia, ſi vos Auditores inducere potero, ut immania

mania illa, & prope monſtroſa ſubtilium, quod aiunt, doctorum volumina rariori manu evolvatis, utque verrucoſis Sophiſtarum controverſiis paulo remiſſius indulgeatis. At vero ut palam fiat omnibus, quam ſit æquum atq; honeſtum quod ſuadeo, ſtrictim oſtendam, & pro mea ſemihorula hiſce ſtudiiis nec oblectari animum, nec erudiri, nec denique commune bonum quicquam promoveri. Et certe in primis ad vos provoco, Academici, ſi qua fieri poteſt ex meo veſtri ingenii conjectura, quid, quæſo, voluptatis ineſſe poteſt in feſtivis hiſce tetricorum ſenum altercationibus, quæ ſi non in *Trophonii* antro, certe in Monachorum ſpecubus natæ olent, atque ſpirant ſcriptorum ſuorum torvam ſeveritatem, & paternas rugas præ ſe ferunt, quæque inter ſuccinctam brevitatem plus nimio prolixæ tædium creant, & nauſeam; at ſi quando productiores leguntur, tum quidem averſationem pene naturalem, & ſi quid ultra eſt innati ódii pariunt Lectoribus. Sæpius ego, Auditores, cum mihi forte aliquoties imponeretur neceſſitas inveſtigandi pauliſper has argutiolas, poſt retuſam diutinâ lectione & animi & oculorum aciem, ſæpius inquam ad interſpirandum reſtiti, & ſubinde penſum oculis emenſus quæſivi miſerum tædii ſolatium; cum vero plus ſemper viderem ſupereſſe, quàm quod legendo abſolveram, equidem inculcatis hiſce ineptiis

quoties

quoties præoptavi mihi repurgandum *Augeæ* Bubile, fœlicemque prædicavi *Herculem*, cui facilis *Juno* hujusmodi ærumnam nunquam imperaverat exantlandam. Nec materiam hanc enervem, languidam, & humi serpentem erigit, aut attollit floridior stylus, sed jejunus & exuccus rei tenuitatem adeo conjunctissime comitatur, ut ego utique facile crediderim sub tristi *Saturno* scriptam fuisse, nisi quod innocua tunc temporis simplicitas ignoraret prorsus offucias istas, & diverticula, quorum hi Libri scatent ubique. Mihi credite, Juvenes Ornatissimi, dum ego inanes hasce quæstiunculas nonnunquam invitus percurro, videor mihi per confragosa tesqua, & salebras, perque vastas solitudines, & præruptas montium angustias iter conficere; propterea nec verosimile est venustulas, & elegantes Musas pannosis hisce, & squalidis præesse studiis, aut deliros horum Sectatores in suum vendicare patrocinium; immo existimo nullum unquam fuisse iis in *Parnasso* locum, nisi aliquem forte in imo colle angulum incultum, inamœnum, dumis & spinis asperum, atque horridum, carduis, & densâ urticâ coopertum, à choro, & frequentia Dearum remotissimum, qui nec emittat Lauros, nec fundat Flores, quò deniq; *Phœbæ* Citharæ nunquam pervenerit sonus. Divina certe Poesis eâ, quâ cœlitus impertita est, virtute obrutam terrenâ face animam in

sublime

ſublime exuſcitans, inter cœli templa locat, & quaſi Nectareo halitu áffians, totamque profundens Ambroſia, cœleſtem quodámmodo inſtillat beatitudinem, & quoddam immortale gaudium inſuſurrat. Rhetorica ſic animos capit hominum, adeoque ſuaviter in vincula pellectos poſt ſe trahit, ut nunc ad miſericordiam permovere valeat, nunc in odium rapere, nunc ad virtutem bellicam accendere, nunc ad contemptum mortis evehere. Hiſtoria pulchre concinnata nunc inquietos animi tumultus ſedat & componit, nunc delibutum gaudio reddit, mox evocat lachrymas, ſed mites eas & pacatas, & quæ mœſtæ neſcio quid voluptatis ſecum afferant. At vero futiles hæ, nec non ſtrigoſæ controverſiæ, verborumque velitationes in commovendis animi affectibus, certe nullum habent imperium; ſtuporem duntaxat & torpedinem accerſunt ingenio; proinde neminem oblectant, niſi qui agreſtis, & hirſuti plane pectoris eſt, quique ex arcano quodam impetu ad lites & diſſidia proclivis, & inſuper impendio loquax à recta & ſana ſapientia abhorret ſemper atque avertitur. Amandetur itaque cum ſuis captiunculis ſane, vel in montem *Caucaſum*, aut ſicubi terrarum cæca dominatur Barbaries, ibique ſubtilitatum ſuarum & præſtigiarum ponat officinam, & pro libitu de rebus nihili torqueat & angat ſe, uſque dum nimia ſolicitudo, velut

luti *Prometheus* ille vultur cor exederit, penitusque absumpserit. Sed nec minus infrugifera sunt, quam injucunda hæc studia, & quæ ad rerum cognitionem nihil prorsus adjutant. Ponamus enim ob oculos omnes illos turmatim cucullatos vetulos, harum præcipue captionum figulos, quotusquisque est qui ullo beneficio locupletaverit rem literariam? Citra dubium profecto cultam & nitidam, & mansuetiorem Philosophiam asperitate impexâ deformem pene reddidit, & veluti malus genius, humana pectora spinis & sentibus implevit, & perpetuam in Scholas intulit discordiam, quæ quidem fœlices discentium progressus mirum in modum remorata est. Quid enim? ultrò citróque argutantur versipelles Philosophastri? hic suam undique sententiam graviter firmat, ille contra, magnâ mole labefactare adnititur, & quod inexpugnabili argumento munitum existimes, id statim adversarius haud multo negotio amolitur. Hæret interea Lector, tanquam in bivio, quò divertat, quò inclinet anceps, & incertus consilii, dum tot utrinque confertim vibrantur tela, ut ipsam lucem adimant, rebusque profundum afferant caliginem, adeo ut jam lectori tandem opus sit, ut diuturnos *Cereris* imitatus labores, per universum terrarum orbem accensâ face quærat veritatem, & nusquam inveniat: eousq; demum insaniæ redactus est, ut se misere cæ-

cutire

cutire putet, ubi nihil eſt, quod videat. Ad hæc non rarenter uſu venit, ut, qui harum diſputationum fuligini addixerunt ſe totos & devovent, ſi forte aliud quidvis aggrediantur à ſuis deliramentis alienum, mire prodant inſcitiam ſuam, & deridiculam infantiam. Noviſſime, ſummus hic tam ſerió navatæ operæ fructus erit, ut ſtultus evadas accuratior, & nugarum artifex, utque tibi accedat quaſi peritior ignorantia, nec mirum; quandoquidem hæc omnia, de quibus adeo ſollicitum, & anxie laboratum eſt, in natura rerum nullibi exiſtunt, ſed leves quædam imagines, & ſimulachra tenuia turbidas oberrant mentes, & rectioris ſapientiæ vacuas. Cæterùm ad integritatem vitæ, & mores excolendos (quod multo maximum eſt) quam minime conducant hæ nugæ, etiamſi ego taceam, abunde vobis perſpicuum eſt. Atque vel hinc liquidò evincitur quod mihi poſtremo dicendum propoſui, ſcilicet infortunatam hanc λογομαχίαν nec in publicum cedere commodum, nec ullo modo Patriæ vel Honori eſſe, vel Utilitati, quod tamen in ſcientiis omnes antiquiſſimum eſſe ducunt. Siquidem his maxime duobus auctam atque exornatam præcipue patriam animadverti; vel præclare dicendo, vel fortiter agendo; atqui litigioſa hæc diſcrepantium opinionum digladiatio, nec ad eloquentiam inſtruere, nec ad prudentiam inſtituere, nec

ad

fortia facinora incitare posse videtur. Abeant igitur cum suis formalitatibus argutatores versuti; quibus post obitum hanc par erit irrogari pœnam, ut cum *Ocno* illo apud inferos torqueant funiculos. At quanto satius esset, Academici, quantóque dignius vestro nomine nunc descriptas chartulâ terras universas quasi oculis perambulare, & calcata vetustis Heroibus inspectare loca, bellis, triumphis, & etiam illustrium Poetarum fabulis nobilitatas Regiones percurrere, nunc æstuantem transmittere *Adriam*, nunc ad *Ætnam* flammigantem impune accedere, dein mores hominum speculari, & ordinatas pulchre gentium respublicas; hinc omnium animantium naturas persequi, & explorare, ab his in arcanas Lapidum & Herbarum vires animum demittere. Nec dubitetis, Auditores, etiam in cœlos evolare, ibique illa multiformia nubium spectra, niviſque congervatam vim, & unde illæ matutinæ lachrymæ contemplemini, grandinisque exinde loculos introspicite, & armamenta fulminum perscrutemini; nec vos clam sit quid sibi velit aut *Jupiter* aut Natura, cum dirus atque ingens Cometa cœlo sæpe minitatur incendium, nec vos vel minutissimæ lateant stellulæ, quotquot inter polos utrosque sparsæ sunt, & dispalatæ: immo Solem peregrinantem sequamini comites, & ipsum tempus ad calculos vocate, æternique ejus itineris exigite rationem.

rationem. Sed nec iisdem, quibus orbis, limitibus contineri & circumscribi se patiatur vestra mens, sed etiam extra mundi pomœria divagetur; perdiscatque ultimò (quod adhuc aliissimum est) seipsam cognoscere, simulque sanctas illas mentes, & intelligentias quibuscum post hæc sempiternum initura est sodalitium. Quid multa nimis? vobis ad hæc omnia Disciplinæ sit ille, qui tantopere in deliciis est, *Aristotelet*, qui quidem hæc prope cuncta scienter & conquisite scripta nobis reliquit addiscenda. Cujus ego ad nomen jam subito permoveri sentio vos, Academici, atque in hanc sententiam duci pedetentim, & quasi eo invitante proclivius ferri. Quod si ita fit, fane ejus rei laudem, cujusquemodi est, illi debebitis & gratiam: Quod interim ad me attinet, ego certe satis habeo, si veniam prolixitatis meæ pro vestra humanitate impetravero. Dixi.

In

In Collegio, &c.

Thesis:

In Rei cujuslibet interitu non datur resolutio ad Materiam Primam.

ERror an è *Paudoræ* pixide, an ex penitissimo eruperit *Styge*, an denique unus ex Terræ filiis in cœlites conjuraverit, non est hujus loci accuratius disquirere. Hoc autem vel non scrutanti facile innotescat, eum ex infimis incrementis, veluti olim *Typhon*, aut *Neptuno* genitus *Ephialtes* in tam portentosam crevisse magnitudinem, ut ipsi quidem veritati ab illo metuam. Video enim cum ipsâ Divâ ἀληθείᾳ haud raro æquo *Marte* pugnantem, video post damna factum ditiorem, post vulnera virescentem, victumque victoribus exultantem. Quod de *Antæo Lybico* fabulata est

est Antiquitas. Adeo ut hinc sine non levi de causa carmen istud *Ovidianum* possit quispiam in dubium vocare, an scilicet ultima cœlestum terras reliquerit *Astræa*, vereor etenim ne Pax & Veritas multis post eam sæculis invisos etiam mortales deseruerint. Nam certe si illa adhuc in terris diversaretur, quis inducatur ut credat, luscum & cæcutientem errorem veritatem Solis æmulam posse intueri, quin plane vincatur oculorum acies, quin & ipse rursus abigatur ad inferos, unde primum emersus est? At vero citra dubium aufugit in cælum, patriam suam miseris hominibus tunquam reditura; & jam totis in Scholis dominatur immundus error, & quasi rerum potitus est, non instremuos utique & non paucos nactus assertores. Quarum accessione virium, ultra quam ferri potest inflatus, quænam est ulla Physiologiæ particula vel minutula, in quam non impetiverit, quam non profanis violavetit unguibus, quemadmodum Harpias *Phinei* Regis *Arcadum* mensas conspurcasse accepimus? unde sane eò res deducta est, ut lautissima Philosophiæ cupedia, ipsis quibus Superi vescuntur Dapibus non minus opipara, nunc suis conviviis nauseam faciant. Contingit enim sæpenumero ingentia Philosophorum volumina evolventi, & diurnis nocturnisque manibus obterenti, ut disputatur incertior quam fuerit ptidem. Quicquid enim affir-

mat hic, & satis valido se putat statuminare argumento, refellit alter nullo negotio aut saltē refellere videtur, atque ita pene in infinitum semper habet hic quod opponat, semper ille quod respondeat; dum miser interim Lector hinc atque atque inde tanquam inter duas belluas diu divulsus ac discerptus, tædióque prope enectus, tandem veluti in bivio relinquitur, huc an illuc inclinet plane anceps animi: ab utro autem stet veritas, fortasse (ne vera dissimulem) non est operæpretium eâ, quâ expedit, industriâ explorare: quippe sæpius de re perquam minimi momenti maxima inter Centurias philosophantium agitatur controversia. Cæterum videor mihi inaudire submussitantes quosdam, quò nunc se proripit ille? dum in errorem invehitur, ipse toto errat Cœlo: equidem agnosco erratum; neque hoc feciſſem, nisi de vestro candore magna mihi pollicitus. Jamigitur tandem accingamur ad institutum opus: & his tantis difficultatibus Dea Luna (quod ait *Lipsius*) me fœliciter expediat. Quæstio, quæ [illegible] hodie proponitur enucleanda hæc est, an [illegible] libet rei detur resolutio usque ad materiam primam? Quod aliis verbis sic, proferre solent, an ulla accidentia quæ fuere in corrupto maneant etiam in genito? hoc est, an intereunte formâ omnia intereant accidentia quæ in composito præextiterant? Magna quidem est inter multos haud-

quaquam

quaquam obſcuri nominis Philoſophos hac de re ſententiarum diſcrepantia; hi dari ejuſmodi reſolutionem contendunt acerrimè, illi neutiquam dari poſſe mordicus defendunt; hos ut ſequar inclinat animus, ab illis ut longe lateque diſſentiam tum ratione adductus, uti opinor, tum etiam tantorum virorum authoritate: hoc autem quo pacto probari queat, reliquum eſt ut pauliſper experiamur; idque ſuccinctè quoad poterimus, atque primo hunc in modum. Si fiat reſolutio ad Materiam primam ſubintertur inde eſſentiale iſtud effatum, nempe eam nunquam reperiri nudam, materiæ primæ perperam attribui; occurrent adverſarii, hoc dicitur reſpectu formæ, verum ſic habento Scioli iſti formas ſubſtantiales nullibi gentium reperiri citra formas accidentarias: ſed hoc leve, nec cauſæ admodum jugulum petit; firmiora his adhibenda ſunt. Atque inprimis videamus ecquos habeamus veterum Philoſophorum noſtrarum partium fautores; inquirentibus ecce ultro ſe nobis offert *Ariſtoteles* cumque lectiſſima manu ſuorum interpretum ſe nobis agglomerat; quippe velim intelligatis Auditores, ipſo duce & hortatore *Ariſtotele* initum hoc prælium, & bonis avibus, uti ſpero, auſpicatum. Qui quidem id ipſum quod nos arbitramur, innuere videtur, *Metaph. 7. Text.* 8. ubi ait quantitatem primò inesſe materiæ; huic perinde ſententiæ quicunque re-

fragabitur, possum illi dicam hereseos ex lege omnium sapientium audacter scribere. Quinimo alibi plane vult quantitatem materiæ primæ proprietatem, quod idem asserunt plerique ejus sectatores; proprium autem à suo subjecto avellentem quis ferat ipsâ vel editritii judicis sententiâ: Verum age, cominus agamus, & quod suadeat ratio perpendamus. Assertio itaque probatur primo hinc, quod materia habet propriam entitatem actualem ex suâ propriâ existentiâ, ergo potest sustentare quantitatem, eam, saltem quæ dicitur interminata. Quid? quod nonnulli confidenter affirment formam non nisi mediante quantitate in materiam recipi, Secundo, Si accidens corrumpitur, necesse habet ut his tantum modis corrumpatur, vel per introductionem contrarii, vel per desitionem termini, vel per absentiam alterius causæ conservantis, vel deniq; ex defectu propri subjecti cui inhæreat; priori modo nequit corrumpi quantitas, postequam contrarium non habeat; & quantumvis habeat qualitas hic tamen introduci non est supponendum: Secundus modus huc non spectat, utpote qui sit relatorum proprius; Nec per absentiam causæ conservantis, ea enim, quam assignant adversarii, est forma; accidentia autem à forma pendere concipiuntur bifariam, vel in genere causæ formalis, aut efficientis; prior dependentia non est immediata,

forma

forma enim substantialis non informat accidẽtia, neq; intelligi potest quod aliud munus exerceat circa ea in hoc genere causa, ideoque tantummodo mediata est, nimirum in quantum materia dependet à forma, & hac deinceps à materia; modus dependentiæ posterior est in genere causæ efficientis, à forma tamen an accidentia pendeant in hoc genere néen:, in ambiguo res est: sed ut donemus ita esse, non sequitur tamen, depereunte formâ juxta etiam perire accidentia, propterea quod causæ illi recedenti, succedit e vestigio alia similis omnino sufficiens ad conservandum eundem numero effectum absque interruptione: Postremo, quod non ex defectu proprii subjecti in nihilum recidit quantitas aliáque id genus accidentia, probatur quia subjectum quantitatis est aut compositum, aut forma, aut materia; quod compositum non sit, ex eo liquet, quod accidens quod est in composito attingit simul suâ unione & materiã & formã per modũ unius, at vero quantitas non potest ullo modo attingere animam rationalẽ, dũ hæc spiritualis sit, & effectus formalis quantitatis, hoc est extentionis quantitativæ minime capax, porro quod forma non sit subjectum ejus, ex supradictis satis est perspicuum: restat igitur ut materia sola sit subjectum quantitatis, atque ita præciditur omnis interitus illatio in quantitate. Quod pertinet ad id quod vulgo affertur de

cicatrice,

elcatrice, argumentum efficaciſſimum eſſe cenſeo; quis enim mihi fidem adeo extorqueat, ut credam eam in cadavere plane diverſam eſſe ab ea quæ fuit nuperrime in vivo, cum nulla ſubſit ratio, nulla neceſſitas corrigendi ſenſus noſtri, qui raro quidē hallucinatur circa propriū objectum; eitiuſque ego & facilius audirem de Larvis, deque Empuſis mira commemorantem, quam cerebroſos hoſce Philoſophaſtros de accidentibus ſuis de novo procreatis ſtulte & inſubide obgannientes. Etenim calorem, exteraſque animalis qualitates intenſibiles & remiſſibiles eaſdem prorſus pernovimus in ipſo mortis articulo, & poſt mortem itidem; quorſum enim deſtruerentur hæ, cum aliæ ſimiles ſint producendæ? Huc accedit, quod ſi de novo procrearentur, ad tempus non adeo exiguum durarent, neque etiam repente ad ſummum pervenirent intenſionis gradum, ſed paulatim & quaſi pedetentim. Adde quod vetuſtiſſimum ſit axioma, quantitatem ſequi materiam, & qualitatem formam. Potui quidem, immo ac debui huic rei diutius immorari, ac profectò neſcio an vobis, mihimet certe ipſe maximopere ſum tædio. Superest ut jam ad adverſariorum argumenta deſcendamus, quæ faxint Muſæ, ut ego in materiam primam ſi fieri poteſt, vel potius in nihilum redigam. Quod ad primum attinet, *Ariſtotelis* teſtimonium, quod dixerit in generatione non

manere

manere subjectum sensibile, occurrimus illud intelligi debere de subjecto completo & integro (i. e.) de substantiali composito, quod testatur *Philoponus* antiquus & eruditus Scriptor. 2. Quod inquit *Arist.* materia est nec quid, nec quantum, nec quale, hoc non dicitur quod nullâ quantitate aut qualitate afficiatur, sed quia ex se, & in entitate sua nullam aut quantitatem aut qualitatem includat. Tertio, Ait *Arist.* destructis primis substantiis destrui omnia accidentia, quod sane futurum non inficiamur si ipsi corruptæ subinde succederet alia. Postremo, Formam inquit recipi in materiam nudam; hoc est, nuditate formæ substantialis. Adhuc incrudescit pugna, & nutat victoria, sic enim instaurato prælio incursant; materia quandoquidem sit pura potentia, nullum habet esse præterquam illud quod emẽdicatâ formâ. unde non satis ex se valet ad sustentanda accidentia, nisi prius ad minimum naturâ conjungatur formæ à qua vi εἶναι acceptum ferat; huic errori sic mederi solent, materiam primam suum habere proprium esse, quod licet in genere substantiæ sit incompletum, cum accidente tamen si conferatur esse simpliciter haud incommode dici potest. Quinetiam objiciunt materiam respicere formam substantialem ut actum primum, at accidentia ut actus secundarios. Respondeo, materiam respicere formam prius ordine inter-

tionis, non generationis aut extentionis. Gliscit jam atque effervescit contentio, & tanquam ad internecionem dimicaturi urgent nos acrius hunc ad modum: omnis proprietas manat active ab essentia ejus cujus est proprietas; quantitas autem hoc nequit, quia hæc dimanatio est aliqua efficientia, materia autem secundum se nullam habet efficientiam, cum sit mere passiva; ergo, &c. Respondeo, duobus modis posse intelligi naturalem conjunctionem materiæ cum quantitate, ratione solum potentiæ passivæ intrinsecus naturâ suâ postulantis talem affectionem; neque enim ulla impellit necessitas, ut omnis innata proprietas sit debita subjecto ratione principii activi; namque interdum sufficit passivum, quo modo multi opinantur motum esse naturalem cœlo. Secundo potest & intelligi per intrinsecam dimanationem activam, cum in se habeat veram & actualem essentiam. Sed nec adhuc omnis amissa spes victoriæ; iterum enim facto impetu adoriuntur, inferentes ideo formam mediâ quantitate in materiam recipi, quoniam inest materiæ prius: nos è contra aperte reclamamus huic sequelæ, & nihilominus quo omnia possimus salva reddere, hac utimur distinctione, recipi formam in materiam mediâ quantitate ut dispositione, seu conditione necessariâ, verum nullo modo tanquam potentiâ proxime receptivâ formæ. Ultimò, sic arguunt, si quantita-

quantitas insit materiæ soli sequitur esse ingenerabilem &c. incorruptibilem; quod videtur repugnare, quia motus per se sit ad quantitatem. At nos utique largimur consequentiam, quippe revera quantitas est, incorruptibilis quoad suam entitatem, licet quoad varios terminos possit incipere & desinere esse per conjunctionem & divisionem quantitatis, neque enim est per se motus ad quantitatis productionem, sed ad accretionem; & nec eo fit quasi nova quantitas incipiat esse in rerum natura, sed eo quod una quantitas adjungatur alteri, & quæ erat aliena sit propria. Possem equidem plura argumenta ultro citroque proferre, quæ tamen tædii levandi gratia prætermitto; hic igitur satius erit accepti canere.

In

In Scholis Publicis.

Non dantur formæ partiales in animali præter totalem.

ROmani rerum olim Domini altiſſimum imperii faſtigium adepti ſunt, quam nec *Aſſyria* Magnitudo, nec Virtus *Macedonica* unquam potuit attingere, quò nec futura Regum Majeſtas efferre ſe olim valebit: ſive ipſe *Jupiter* annis jam gravior, cœloque contentus ſuo in otium ſe tradere voluerit, commiſſis Populo Romano tanquam Diis terreſtribus rerum humanarum habenis; ſive hoc *Saturno* Patri in *Italiam* detruſo ad amiſſi cœli ſolatium conceſſerit, ut *Quirites* ejus nepotes, quicquid uſpiam eſt, terræ, mariſque potirentur. Utcunque certe non ultro largitus eſt hoc illis beneficium, ſed per aſſidua bella, perque longos labores ægre dedit, exploraturus opinor, an *Romani* ſoli digni viderentur, qui ſummi vices *Jovis* inter mortales gererent; itaque parce duriterque vitam degere coacti ſunt, quippe inchoatas pacis blanditias abrupit ſemper

per belli clamor, & circumcirca ſtrepitus armorum. Ad hæc, devictis quibuſque urbibus & provinciis præſidia imponere & ſæpius renovare neceſſe habuere, omnemque pene juventutem nunc in longinquam militiam, nunc in colonias mittere. Cæterùm non incruentam ſemper victoriam domum reportârunt, immo ſæpe funeſtis cladibus affecti ſunt. Siquidem *Brennus* Gallorum Dux viteſcentem modo *Romanam* gloriam pene delevit; & parum abſuit, quo minus divinitus creditum orbis monumentum abripuerit *Romæ Carthago* urbs nobiliſſima. Denique *Gothi* & *Vandelici* ſub *Alarico* Rege, *Hunni* que & *Panonii Attyla* & *Bleda* Ducibus totam inundantes *Italiam*, florentiſſimas imperii opes, ex tot bellorum ſpoliis aggeſtas, miſere diripuere, *Romanos* paulo ante Reges hominum turpi fugâ ſtravêre, ipſamq; urbem, ipſam inquam *Romam*, ſolo nominis terrore ceperunt; quo facto nihil dici aut fingi potuit glorioſius, plane quaſi ipſam victoriam aut amore captant, aut vi & armis exterrefactam in ſuas traxiſſet partes. Satis admirati eſtis Auditores, quorſum hæc omnia protulerim, jam accipite. Hæc ego quoties apud me recolo animoque colligo, toties cogito quantis viribus de tuenda veritate certatum ſit, quantis omnium ſtudiis, quantis vigiliis contenditur labantem ubique, & profligatam veritatem ab injuriis hoſtium aſſerere.

Nec

Nec tamen prohiberi potest, quin sordissima colluvies errorum invadat indies omnes disciplinas, quæ quidem tanta vi aut veneno pollet, ut vel niveæ veritati suam imaginem inducere valeat, aut sydeream veritatis speciem nescio quo fuco sibi adsciscere, quâ, ut videtur, arte & magnis Philosophis frequenter imposuit, & honores, veneratione mque uni veritati debitam sibi arrogavit. Quod in hodierna quæstione videre poteritis, quæ quidem non instrenuos nacta est pugiles, eosque clari nominis, si relictis hisce partibus veritatem demereri mallent: Itaque nostræ nunc erit operæ, ut nudatum, plumisque emendicatis exutum errorum deformitati nativæ reddamus; quod ut expeditius fiat gravissimorum vestigiis Authorum insistendum esse mihi existimo, neque enim expectandum est, ut ego quicquam de meo adjiciam quod utique tot viros ingenio præstabiles fugit & præteriit: idcirco quod sufficit ad rem dilucidandam, expromam brevi, argumentoque uno atque altero tanquam aggere vallabo; tum si quid reclamat, atque obstat nostræ sententiæ diluam, ut potero; quæ tamen omnia paucis perstringam, & quasi extremis alis radam. Contra unitatem formæ, quam in una eademque materia statuere semper emunctiores Philosophi solent, varias opiniones subortas esse legimus; quidam enim plures in animali formas totales dari pertinaciter

ter contendunt, idque pro suo quisque captu varie defendunt; alii totalem unicam, partiales vero multiplices ejusdem materiæ hospitio excipi importunius asseverant. Cum illis ad tempus more bellico paciscemur inducias, dum in hos omnem prælii vim atque impetum transferimus. Ponatur prima in acie *Aristoteles*, qui noster plane est, quique sub finem primi Libri de Anima, non occulte favet nostræ Assertioni. Huic authoritati aliquot attexere argumenta non est longæ disquisitionis opus: præbet se mihi imprimis *Chrysostomus Javellus*, cujus è stercoratio, nimirum horridulo & incompto stylo, Aurum & Margaritas effodere possimus, quæ si quis delicatus aspernetur, in illum sane aliquatenus belle quadrabit ille *Æsopici* Galli Apologus. In hunc ferme modum argumentatur; Distinctio illa & Organizatio partium dissimilarium præcedere debet introductionem animæ, utpote quæ sit actus corporis non cujuslibet, sed Physici organici; quapropter immediate ante productionem totalis formæ, necesse est corrumpi partiales illas nisi corruat penitus receptissimum illud Axioma, Generatio unius est alterius Corruptio; quarum productionem non sequitur similium præsentanea productio: id enim frustra foret, & ad Naturæ matris sapientiam parum convenientis. Deinde postquam omnis forma, sive perfecta sit, sive im-

imperfecta, tribuat esse specificum, necesse est, ut quamdiu manet ista forma, tamdiu res illa maneat eadem non variata secundum substantiam suam, proindeque superveniet forma totalis tanquam accidens, non per generationem sed per alterationem. Sequitur porro animam totalem sive divisibilem, sive indivisibilem, non sufficere ad omnes partes animantis plene perfectéque informandas, quod ut largiamur nulla suadet ratio. Sequitur itidem unam formam substantialem esse quali dispositionem proximam & permanentem ad aliam, quod veritatis absonum est, quandoquidem unaquæque forma constituit essentiam completam in genere substantiæ. Postremo, si in omnibus partibus putas hominis pluritiçientur formæ partiales, ex illis certe consurget una integra distincta ab anima rationali, unde illa erit, aut forma inanimati seu corporeitatis, aut mistionis (quam præter animam in homine dari sane ultra quam credibile est) vel erit anima sensitiva, aut vegetativa, hoc autem affirmantem nullo modo audiat eruditior chorus Philosophantium; cujus rei ampliori probatione supersedeo, quoniam in confesso est, nec admodum accedit ad apicem causæ. Verum, quod caput est controversiæ, objiciunt adversarii, partem ab animali amputatam remanere actu post separationem, non per formam totius cum sit extra totum, nec per formam

mam receus acquisitam, cum nullum adsit agens, nulla perceptibilis actio, nulla prævia alteratio; ergo, actu existit per formam ptopriam quam prius habebat, dum erat una in toto. Atque hoc argumento arctare se putant causam nostram & funditus evertere: Cæterum non minus vere quam vulgariter solet responderi, formam de novo genitam, cum vilissima sit utpote cadaveris, & quasi via ad resolutionem, certe nec multum temporis, nec dispositiones multas, nec ordinatam alteratonem effligitare. Quid si etiam causa aliqua universalis concurrat cum proximo temperamento ad inducendam qualemcunque formam ne materia reperiatur vacua? Quod autem multiplices visantur in animali operationes, id non à formis distinctis partialibus petendum est, sed ab animæ totalis eminentiâ, quæ quidem æquipollet formis specie distinctis. Cæteras quæ occurrunt, levioris momenti objectiones ex composito prætertire libet, neque enim jugulant; faciliusque amoveri, & luculentius redargui poterunt, si forte inter disputandum prolatæ fuerint in medium. Quocunque res redeat tametsi ego causâ cadam, causa non cadet: satis enim superque suo *Marte* valet ad se defendendam invicta semper Veritas; nec ad id alienis indiget adminiculis; & licet nobis aliquando superari, & pessum premi videatur,

inviolatam tamen perpetuò ſervat ſe, & intactam ab erroris unguibus; in hoc Soli non abſimilis, qui ſæpe involutum ſe, & quaſi inquinatum nubibus oſtendit humanis oculis, cum tamen collectis in ſe radiis, totoque ad ſe revocato ſplendore puriſſimus ab omni labe colluceat.

In

In Feriis æstivis Collegii, sed concurrente, ut solet, tota fere Academiæ juventute.

Oratio.

Exercitationes nonnunquam Ludicras Philosophi studiis non obesse.

Cum ex ea Urbe quæ caput urbium est, huc nuper me reciperem, Academici, deliciarum omnium, quibus is locus supra modum affluit, usque ad saginam, prope dixerim, satur, sperabam mihi iterum aliquando otium illud Literarium, quo ego vitæ genere etiam cœlestes animas gaudere opinor; eratq; penitus in animo jam tandem abdere me in Literas, & jucundissimæ Philosophiæ perdius & pernox assidere; ita semper assolet Laboris & Voluptatis vicissitudo amovere satietatis tædium, & efficere, ut intermissa repetantur

alacrius: Cum his me incalentem ſtudiis repente avocavit, atque abſtraxit pervetuſti moris ſere annua celebritas, juſſuſque ego ſum eam operam quam acquirendæ ſapientiæ primò deſtinâram, ad nugas transferre, & novas ineptias excogitandas: quaſi jam nunc non eſſent omnia ſtultorum plena, quaſi egregia illa, & non minus *Argo* decantata navis ſtultifera feciſſet naufragium, plane denique ac ſi ipſi *Democrito* materia jam ridendi deeſſet. Verum date quæſo veniam, Auditores; hic enim hodiernus mos, utut ego liberius paulo ſum locutus, ſane quidem non eſt ineptus, ſed impenſe potius laudabilis, quod quidem ego jam mihi propoſui ſtatim luculentius patefacere. Quod ſi *Junius Brutus* ſecundus ille rei *Romanæ* conditor, magnus ille ultor regiæ libidinis, animum prope Diis immortalibus parem, & mirificam indolem ſimulatione vecordiæ ſupprimere ſuſtinuit; certe nihil eſt, cur me pudeat aliquantiſper μικρὸς σοφὸς nugari, ejus præſertim juſſu, cujus intereſt, tanquam ædilis hos quaſi ſolennes ludos curare. Tum nec mediocriter me pellexit, & invitavit ad has partes ſubeundas veſtra, vos qui ejuſdem eſtis mecum Collegii, in me nuperrime comperta facilitas, cum enim ante præteritos menſes aliquam multos oratorio apud vos munere perfuncturus eſſem, putaremque lucubrationes meas qualeſcunque etiam ingratas propemodum

dum

dum futuras, & mitiores habituras judices *Æacum* & *Minoa*, quam è vobis fere quemlibet, sane præter opinionem meam, præter meam si quid erat speculæ, non vulgari sicuti ego accepi, imo ipse sensi, omnium plausu exceptæ sunt, immo eorum, qui in me alias propter studiorum dissidia essent prorsus infenso & inimico animo: generosum utique simultatis exercendæ genus, & regio pectore non indignum; siquidem cum ipsa amicitia plerumque multa inculpate facta detorquere soleat, tunc profecto acris & infesta inimicitia erratâ fortsitan multa, & haud pauca sine dubio indiserte dicta, leniter & clementius quam meum erat meritum interpretari non gravabatur. Jam semel unico hoc exemplo vel ipsa demens ira mentis compos fuisse videbatur, & hoc facto furoris infamiam abluisse. At vero summopere oblector, & mirum in modum voluptate perfundor, cum videam tantâ doctissimorum hominum frequentiâ circumfusum me, & undique stipatum: Et rursus tamen cum in me descendo, & quasi flexis introrsum oculis meam tenuitatem secretis intueor, equidem sæpius mihimet soli conscius erubesco & repentina quædam ingruens mœstitia subsilientem deprimit & jugulat lætitiam. Sed nolite Academici, sic me jacentem & consternatum, & acie oculorum vestrorum tanquam de cœlo tactum, nolite quæso sic deserere; erigat me

semianimum, quod potest, & refocillet vestri favoris aura, ita fiet, ut, vobis authoribus, non admodum grave sit hoc malum; at remedium mali vobis exhibentibus, eò jucundius & acceptius; adeo ut mihi fuerit perquam gratum hic sæpius exanimari, modo liceat à vobis recreari me toties & reficiⁱ. At O interim singularem in vobis vim, atque eximiam virtutem, quæ tanquam hasta illa *Achillea*, *Vulcani* munus, vulnerat & medicatur! Cæterum nec miretur quispiam, si ego tot eruditione insignes viros, totumque pene Academiæ florem huc confluxisse, tanquam inter astra positus triumphem; vix etenim opinor plures olim *Athenas* adventâsse ad audiendum duos Oratores summos *Demosthenem* & *Æschinem* de principatu eloquentiæ certantes, nec eam unquam fœlicitatem contigisse peroranti *Hortensio*, nec tot tam egregie literatos viros condecorâsse orantem *Ciceronem*; adeo ut quamvis ego hoc opus minus fœliciter absolvero, erit tamen mihi honori non aspernando in tanto concursu conventuque præstantissimorum hominum vel verba fecisse. Atque hercle non possum ego nunc, quin mihi blandiuscule plaudam qui vel *Orpheo*, vel *Amphione* multo sim meo judicio fortunatior: hi enim chordulis suavi concentu adsonantibus digitos tantum docte & perite admovebant; eratque in ipsis fidibus, & in apto dextroque manuum motu æqualis utrinque

que pars dulcedinis: atqui ego si quid hodie laudis hinc reportavero, ea sane & tota erit & vere mea, tantoque nobilior, quanto ingenii opus vincit ac præstat manuum artificium. Deinde hi saxa, & feras, sylvasque ad se trahebant, & si quos homines, rudes illos & agrestes: at ego doctissimas mihi deditas aures, & ab ore meo pendentes video. Novissime agrestes illi, & feræ jam satis notam & compluries exauditam sequebantur nervorum harmoniam; vos vero huc rapuit, & jam detinet sola expectatio. Sed tamen Academici, hîc vos imprimis commonefactos volo, me non hæc gloriosius crepuisse; utinam enim mihi vel in præsentia concederetur melleum illud, seu verius Nectareum Eloquentiæ flumen quicquid unquam *Attica* vel *Romana* ingenia imbuebat olim, & quasi cœlitus irrorabat, utinam mihi liceret omnem penitus *Suadæ* medullam exugere, & ipsius etiam *Mercurii* scrinia suffurari, omnesque elegantiarum loculos funditus exinanire, quo possim aliquid tanta expectatione, tam præclaro cœtu, tam denique tersis & delicatis auribus dignum adferre. Ecce, Auditores, quo me raptat & impellit vehementissimus ardor & prolubium placendi vobis, quippe de improviso me provectum sentio in ambitionem quandam, sed eam sane piam, & honestum, si hoc fieri potest, Sacrilegium: existimo haudquaquam mihi opus esse

Musarum auxilium implorare & exposcere, iis enim me circumseptum puto, qui Musas omnes spirant & Gratias, totumque reor *Helicona*, & quæcunque sunt alia Musarum delubra ad hunc diem celebrandum omnes suos effudisse alumnos; adeo ut credible sit jam nunc propter eorum absentiam lugere & defloreſcere *Parnassi* Lauros; unde profecto frustra erit Musas, & Charites, & Libertias usquam terrarum quæritare, quam in hoc loco; quod si ita sit, necesse est protinus ipsam Barbariem, Errorem, Ignorantiam, & omne illud Musis invisum genus quâ celerrimè aufugere ad aspectum vestrum, & sub diverso longe cœlo abscondere sese; atque deinde quidem quid obstat, quo minus quicquid est barbaræ, incultæ & obsoletæ locutionis abigatur extemplò ab Oratione mea, atque ego afflatu vestro, & arcano instinctu disertus & politus subito evadam. Utcunque tamen vos, Auditores, obtestor, ne quem vestrûm pœniteat meis paulisper vacâsse nugis; ipsi enim Dii omnes, cœlestis politiæ curâ ad tempus depositâ, depugnantium homunculorum spectaculo sæpius interfuisse perhibentur; aliquoties etiam humiles non dedignati casas, & paupere hospitio excepti, fabas & olera narrantur esitâsse. Obsecro itidem ego vos, atque oro, Auditores optimi, ut hoc meum quale quale convivium ad subtile vestrum & sagax palatum faci-

at-

at. Verum etiamsi ego permultos noverim Sciolos quibus usitatissimum est, si quid ignorârunt, id superbe & insciteapud alios contemnere, tanquam indignum cui operam impendant suam; quemadmodum hic Dialecticam insulsè vellicat, quam nunquam assequi potuit; ille Philosophiam nihili facit, quia scilicet formosissima Dearum Natura nunquam illum tali dignata est honore, ut se nudam illi præbuerit intuendam: Ego tamen Festivitates & Sales, in quibus quoque perexiguam agnosco facultatem meam, non gravabor, ut potero, laudare; si prius hoc unum addidero, quod sane arduum videtur, & minime proclive, me jocos hodie seriò laudaturum. Atque id non immeritò quidem, quid enim est quod citius conciliet, diutiusque retineat amicitias, quam amœnum & festivum ingenium? & profectò cui desunt sales, & lepores, & polituræ facetiæ, haud temere invenietis cui sit gratus & acceptus. Nobis autem, Academici, si quotidiani moris esset indormire & quasi immori Philosophiæ, & inter dumos & spinas Logicæ consenescere citra ullam enim relaxationem, & nunquam concesso respirandi loco, quid, quæso, aliud esset philosophari, quam in *Trophonii* antro vaticinari, & *Catonis* plus nimio rigidi Sectam sectari; immo dicerent vel ipsi rusticani, sinapi nos victitare. Adde quod, quemadmodum qui luctæ & campestri ludo

assuescunt se, multo cæteris valentiores reddantur, & ad omne opus paratiores; ita pariter usu-venit, ut per hanc ingenii palæstram corroboretur nervus animi, & quasi melior sanguis & succus comparetur, utque ipsa indoles limatior fiat acutiorque, & ad omnia sequax & versatilis. Quod si quis urbanus & lepidus haberi nolit, ne sit hoc illi stomacho si paganus & subrusticus appelletur; & probe novimus illiberale quoddam genus hominum, qui cum ipsi prorsus insulsi sint & infestivi, suam tacite secum æstimantes vilitatem & insciciam, quicquid forte urbanius dictitatum audiunt, id statim in se dici putant; digni sane quibus id vere eveniat, quod injuriâ suspicantur, ut scilicet omnium dicteriis everberentur, pene usquedum suspendium cogitent. Sed non valent istæ hominum quisquiliæ urbanitatis elegantulæ licentiam inhibere. Vultis itaq; me Auditores, rationis fundamento fidem exemplorum superstruere? ea utique mihi abunde suppetunt, primus omnium occurrit *Homerus* ille oriens, & *Lucifer* cultioris literaturæ, cum quo omnis eruditio tanquam Gemella nata est; ille enim interdum à Deorum consiliis & rebus in Cœlo gestis divinum revocans animum, & ad facetias divertens, murium & ranarum pugnam lepidissime descriptit. Quinetiam *Socrates*, teste *Pythio*, sapientissimus ille mortalium, jurgiosam uxoris morositatem

sæpe

ſæpenumero quam urbane perſtrinxiſſe ferun-
tur. Omnia deinde veterum Philoſophorum diver-
bia ſale ſparſa, & lepore venuſto paſſim legi-
mus referta; & certe hoc unum erat quod
antiquos omnes Comœdiarum & Epigramma-
tum Scriptores, & Græcanicos & Latinos,
æternitate nominis donavit. Quinimo acce-
pimus, *Ciceronis* jocos & facetias tres Libros à
Tyrone conſcriptos impleviſſe. Et cuique jam
in manibus eſt ingenioſiſſimum illud *Moriæ* en-
comium non infimi Scriptoris opus, multæque
aliæ clariſſimorum hujus memoriæ Oratorum
de rebus ridiculis extant haud infacetæ prolu-
ſiones. Vultis ſummos Imperatores, & Re-
ges, & fortes viros? Accipite *Periclem*, *Epa-
minondam*, *Ageſilaum*, & *Philippum Macedo-
nem*, quos (ut *Gelliano* more loquar) feſtivi-
vitatum & ſalsè dictorum ſcatuiſſe memorant
Hiſtorici: Ad hos *Caium Lælium*, *Pub. Cor. Scipi-
onem*, *Cneum Pompeium*, *C. Julium* & *Octavi-
um Cæſares*, quos in hoc genere omnibus præ-
ſtitiſſe coætaneis author eſt *M. Tullius*. Vul-
tis adhuc majora nomina? ipſum etiam *Jo-
vem* reliquoſque Cœlites inter epulas & pocu-
la jucunditati ſe dantes inducunt Poetæ ſaga-
ciſſimi veritatis adumbratores. Veſtrâ demum,
Academici, utar tutelâ & patrocinio, quod
mihi erit omnium adinſtar; quippe quam
non diſpliceant vobis ſales & joculi; indicat
ſatis tantus hodie veſtrûm factus concurſus, &

hoc ſane unumquodque caput mihi annuere videtur; nec mirum eſt mehercle feſtam hanc & mundulam urbanitatem omnes probos, ſimulque claros viros ſic oblectare, cum & ipſa inter ſplendidos virtutum *Ariſtotelicarum* ordines ſublimis ſedeat, & velut in *Panthæo* quodam Diva cum Divis Sororibus colluceat. Sed forte non deſunt quidam Barbati Magiſtri tetrici oppido & difficiles, qui ſe magnos *Catones*, nedũ Catunculos putantes, vultu ad ſeveritatem *Stoicam* compoſito, obſtipo nutantes capite anxie querantur omnia nunc dierum commiſceri, & in deterius pervẽrti & loco Priorum *Ariſtotelis* ab initiatis recens baccalaureis exponendorum, ſcommata & inanes nugas inverecunde & intempeſtive jactari; hodiernum quoque exercitium à majoribus noſtris ſine dubio recte & fideliter inſtitutum ob inſignem aliquem, ſive in Rhetorica, ſive in Philoſophia fructum inde percipiendum, nunc nuper in inſipidos ſales perperam immutari. At vero his quod reſpondeatur ad manum mihi eſt, & in procinctu; Sciant enim illi, ſi neſciant, Literas, cum leges Reipub. noſtræ Literariæ primum eſſent latæ, ab exteris regionibus vix has in oras fuiſſe advectas: idcirco cum Græcæ & Latinæ Linguæ peritia impendio rara eſſet & inſolens, expediebat eò acriori ſtudio, & magis aſſiduis exercitationibus ad eas eniti & aſpirare: nos autem quandoquidem

dem ſuperioribus noſtris pejus ſumus morati, melius eruditi, oportebit relictis quæ haud multam habent difficultatem ad ea ſtudia accedere, ad quæ & illi contuliſſent ſe, ſi per otium licuiſſet; nec vos præteriit primos quoſque legumlatores duriora paulo ſcita, & ſeveriora quam ut ferri poſſint ſemper edere ſolere, ut deflectentes & paululum relapſi homines in ipſum rectum incidant. Denique mutatâ nunc omnino rerum facie, neceſſe eſt multas leges, multaſque conſuetudines ſi non antiquari & obſoleſcere, coanguſtari ſaltem nec per omnia ſervari. Verum ſi leves iſtiuſmodi nugæ palam defenſitatæ fuerint & approbatæ, publicamque demeruerint laudem (ſic enim arduis ſupercilliis ſolent dicere) nemo non averſo ab ſana & ſolida eruditione animo eum ad ludicra ſtatim & hiſtrionalem propè levitatem adjunget, adeo ut ipſa Philoſophorum ſpatia pro doctis & cordatis nugatores emiſſura ſint vel nimis & ſcurris proteriores. At vero ego exiſtimo eum qui jocis inſubidis ſic ſolet capi, ut præ iis ſeria & magis utilia plane negligat, eum inquam, nec in hac parte, nec in illa poſſe admodum proficere: non quidem in ſeriis, quia ſi fuiſſet ad res ſerias tractandas naturâ comparatus, factuſque, credo non tam facile pateretur ſe ab iis abduci; nec in nugatoriis, quia vix queat ullus belle & lepidè jocari, niſi & ſeriò agere prius addidicerit.

Sed

Sed vereor, Academici, ne longius æquo deduxerim Orationis filum; nolo excusare quod potui, ne inter excusandum ingravescat culpa. Jam oratoriis soluti legibus prolilemus in Comicam licentiam. In qua si forte morem meum, si rigidas verecundiæ leges transversum, quod aiunt, digitum egressus fuero, sciatis Academici, me in vestram gratiam exuisse antiquum meum, & parumper deposuisse: aut si quid solute, si quid luxurianter dictum erit, id quidē non mentem & indolem meam, sed temporis rationem & loci genium mihi suggesisse putetis. Itaque, quod simile solent excuntes implorare Comœdi, id ego inceptans flagito. Plaudite, & ridete.

Prolusio.

LAboranti, ut videtur, & pene corruenti stultorum re summâ, equidem nescio quo merito meo Dictator sum creatus. At quorsum ego? cum Dux ille, & Antesignanus omnium Sophistarum & sedulò ambiverit hoc munus, & fortissime potuit administrare; ille enim induratus Miles ad quinquaginta pridem Sophistas fudibus breviculis armatos per agros *Barwellianos* strenue duxit, & obsessurus opipdum satis militariter aquæductũ dissecit, ut per sitim posset oppidanos ad deditionem cogere; at vero abiisse nuper hominem valde doleo, siquidem ejus discessu nos omnes Sophistas non solum ἀκεφάλους reliquit, sed & decollatos. Et jam fingite, Auditores, quamvis non sint *Aprilis* Calendæ, festa adesse *Hilaria*, matri Deûm dicata, vel Deo Risui rem divinam fieri. Ridete itaque & petulanti splene sustollite cachinnum, exporrigite frontem, & uncis indulgete naribus, sed naso aduneo ne suspendite; profusissimo risu circumsonent omnia, & solutior cachinnus hilares excutiat lachrymas, ut iis risu exhaustis

ne

ne guttulam quidem habeat Dolor quâ triumphum exornet suum. Ego profecto si quem nimis parce diducto rictu ridentẽ conspexero, dicam eum scabros & carioſos dentes rubigine obductos, aut indecoro ordine prominentes abscondere, aut inter prandendum hodie sic oppleviſſe abdomen, ut non audeat ilia ulterius distendere ad risum, ne præcinenti ori succinat, & ænigmata quædam nolens effutiat sua non *Sphinx* sed *Sphincter* anus, quæ medicis interpretanda non *Oedipo* relinquo; nolim enim hilari vocis sono obstrepat in hoc cœtu posticus gemitus: Solvant ista Medici qui alvum solvunt. Si quis strenuum & clarum non ediderit murmur eum ego asseverabo tam gravem & mortiferum faucibus exhalare spiritum, ut vel *Ætna*, vel *Avernus* nihil spiret tetrius; aut certe allium aut porrum comediſſe dudum, adeo ut non audeat aperire os, ne vicinos quoſque fœtido halitu enecet. At vero abſit porro ab hoc cœtu horrendus & tartareus ille ſibili ſonus, nam ſi hîc audiatur hodie, credam ego Furias & *Euminides* inter vos occulte latitare, & angues ſuos colubroſque pectoribus veſtris immiſſiſſe, & proinde *Athamanteos* Furores vobis inſpiraviſſe. At enimvero, Academici, veſtram ego in me benevolentiam demiror atque exoſculor, qui me audituri per flammas & ignes irrupiſtis in hunc locum. Hinc enim in ipſo limine ſcin-

tillans

tillans ille noſter *Cerberus* aſtat, & fumido latratu horribilis, flammeoque coruſcans baculo favillas pleno ore egerit; illinc ardens & voraciſſimus Fornax noſter luridos eructat ignes, & tortuoſos fumiglobos evolvit, adeo ut non ſit difficilius iter ad inferos vel invito *Plutone*; & certe nec ipſe *Jaſon* minori cum periculo boves illos *Martis* πυριπνόους aggreſſus eſt. Jamque, Auditores, credite vos in cœlum receptos, poſteaquam evaſiſtis purgatorium, & neſcio quo novo miraculo ex fornace calida ſalvi prodiiſtis, neque ſane mihi in mentem venit ullius Herois cujus fortitudinem commode poſſim veſtræ æquiparare, neque enim *Bellerophontes* ille ignivomam *Chimæram* animoſius debellavit, nec validiſſimi illi Regis *Arthuri* pugiles, igniti ꝛ flammigantis Caſtelli incantamenta vicerunt facilius, & diſſiparunt; atque hinc ſubit, ut puros mihi Auditores & lectiſſimos pollicear, ſi quid enim fœcis huc advenerit poſt explorationem camini, ego ſtatim dixero ignes noſtros janitores eſſe fatuos. At fœlices nos & incolumes perpetuo futuros! *Romæ* enim ad diuturnitatem imperii ſempiternos ignes ſollicite & religioſe ſervabant, nos vigilibus & vivis ignibus cuſtodimur: Quid dixi vivis & vigilibus? id ſane improviſo lapſu prætervolavit, quippe nunc melius commemini, eos primo crepuſculo extinguere ſeſe, & non niſi claro ſudo ſeſe reſuſcitare,

fuſcitare. Attamen ſpes eſt, tandem iterum domum noſtram poſſe inclareſcere, cum nemo inficias iverit duo maxima Academiæ Lumiaria noſtro collegio præſidere; quamvis illi nuſquam majori forent in honore quam *Romæ*, ibi enim vel Virgines Veſtales inextinctos eos, & inſomnes totas noctes ſervarent, vel forte ordini Seraphico initiarentur flammei fratres. In hos denique optime quadrat Hemiſtichion illud *Virgilianum*, Igneus eſt ollis vigor: immo pene inductus ſum ut credam *Horatium* horum noſtrorum ignium mentionem feciſſe; major enim horum, dum ſtat inter conjugem & liberos, micat inter omnes velut inter ignes Luna minores. Non póſſum autem præterire fœdum *Ovidii* errorem, qui ſic cecinit, Nataque de flamma corpora nulla vides. Videmus enim paſſim oberrantes igniculos hoc noſtro igne genitos, hoc ſi negaverit *Ovidius*, neceſſum habebit uxoris pudicitiam vocare in dubium. Ad vos redeo, Auditores; Ne vos pœniteat tam moleſti & formidoloſi itineris, ecce convivium vobis apparatum! eccas menſas ad luxum *Perſicum* extructas, & cibis conquiſitiſſimis onuſtas, qui vel vel *Apicianam* gulam oblectent & deliniant! Ferunt enim *Antonio* & *Cleopatræ* octo integros apros in epulis appoſitos, vobis autem primo ferculo hem quinquaginta ſaginatos apros cerviſiâ conditaneâ per triennium maceratos, & tamen adhuc adeo

callosos/

calloſos, ut vel caninos dentes delaſſare valeant. Dein totidem opimos boves inſigniter caudatos ſalnulari noſtro igni præ foribus recens affos; ſed vereor ne omnem ſuccum in patinâ exudaverint. Ab his tot etiam en vitulina capita, ſane craſſa & carnoſa, ſed adeo pertenui cerebro, ut non ſufficiat ad condimen um. Tum quidem & hœdos plus minus centum, ſed puto crebriori *Veneris* uſu nimium macros: Arietes aliquot expectavimus ſpeciolis & patulis cornubus, ſed eos Coqui noſtri nondum ſecum attulerunt ex oppido. Si quis aves mavult, habemus innumeras, turundis, & offis, & ſcobinato caſeo diu altiles: Inprimis, neſcio quod genus avium tam ingenio, quam pluma viride, unde eas e regione Pſittacorum ſuſpicor aſportatas; quæ quia gregatim ſemper volitant, & eodem fere loco nidulantur, eodem etiam diſco apponentur; iis vero parce velim veſcamini, quia præterquam quod admodum crudi ſint, & nihil in ſe habeant ſolidi nutrimenti, ſcabiem etiam comedentibus protrudunt, (modo vera tradit Cometor). Jam vero libere & genialiter epulamini; hic enim præſto eſt miſſus quem vobis præ omnibus commendo, prægrandis ſcilicet Gallinago, pertriennalem ſaginam adeo unguinoſæ pinguedinis, ut illi vix ſatis largum ſit tinum ferculum ampliſſimum, roſtro eouſque prælongo & eduro, ut impune poſſit cum Elephante aut Rhinocerote certa-

men ingredi; eam autem in hunc diem commode obtruncavimus, propterea quod prægrandium Simiorum more incepit puellis insidiari, & vim inferre mulieribus. Hunc subsequuntur aves quædam *Hybernicæ*, nescio quo nomine; sed incessu & corporis filo gruibus persimiles, quamvis utplurimum soleant in postremam mensam asservari; hic quidem est novus & rarus magis quam salutaris cibus: his itaque abstinentis moneo, sunt enim efficacissimi (modo vera tradit Comestor) ad generandos pediculos inguinales: has igitur arbitror ego agasonibus utiliores futuras; nam cum sint naturæ vividæ, vegetæ, & saltaturientes, si equis strigosis per podicem ingerantur, reddent eos protinus vivaciores & velociores quam si decem vivas anguillas in ventre haberent. Anseres etiam complures aspicite, & hujus anni & superiorum argutos valde, & ranis Aristophanicis vocaliores; quos quidem facile dignoscetis; mirum enim est ni se jam prodiderint sibilando, statim fortasse audietis. Ova insuper aliquot habemus, sed ea κακῆς κόρακος; Frugum vero nihil præterquam mala & mespila, eaque infœlicis arboris, nec satis matura, præstabit itaque iterum ad Solem suspendi. Videtis apparatus nostros, quæso vos, quibus palato sunt, commessamini. Verum hariolor dicturos vos, epulas hasce, velati nocturnæ illæ dapes quæ à Dæmone veneficis

neficis apparantur, nullo condiri ſale, vereorque ne diſcedatis jejuniores quam veniſtis. Verum ad ea pergo quæ ad me propius attinent. *Romani* ſua habuere Floralia, Ruſtici ſua Palilia, Piſtores ſua Fornacalia, nos quoque potiſſimum hoc tempore rerum & negotiorum vacui, *Socratico* more ludere ſolemus. Itaque hoſpitia Leguleiorum ſuos habent, quos vocant Dominos, vel hinc indicantes quam ſint honoris ambitioſi. Nos autem, Academici, ad paternitatem quamproxime accedere cupientes id ficto nomine uſurpare geſtimus, quod vero non audemus ſaltem nonniſi in occulto; quemadmodum puellæ nuptias luſorias & puerperia ſolenniter fingunt, earum rerum quas anhelant & cupiunt, umbras captantes & amplectentes. Quorſum autem eo, qui proxime ſe circumegit, anno intermiſſa fuerit hæc ſolennitas, ego ſane haud poſſum divinare; niſi quod iis qui patres futuri erant, adeo ſtrenue regeſſerint in oppido, ut is cui id negotii dabatur, tantorum miſertus laborum ultro juſſerit eos ab hac cura otioſos eſſe. At verò unde eſt quod ego tam ſubito factus ſum Pater? Dii veſtram fidem! Quid hoc eſt prodigii *Pliniana* exuperantis portenta! numnam ego percuſſo angue *Tyreſiæ* fatum expertus ſum? ecqua me *Theſſala* ſaga cui vitiatus, ut olim *Cæneus*, virilitatem pactus ſum ſtupri pretium, ut ſic repente ἐκ θηλείας εἰς ἄρρενα

ἀλλα χθεῖτω ἄν? A quibusdam, audivi nuper Domina. At cur videor illis parum masculus? Ecquis *Prisciani* pudor? itane propria quæ maribus fœmineo generi tribuunt insulsi Grammaticastri! scilicet quia Scyphos capacissimos nunquam valui pancratice haurire; aut quia manus tenendâ stivâ non occaluit, aut quia nunquam ad meridianum Solem supinus jacui septennis bubulcus; fortasse demum quod nunquam me virum præstiti, eo modo quo illi Ganeones: verum utinam illi possint tam facile exuere asinos, quam ego quicquid est fœminæ; at videte quam insubide, quam incogitate mihi objecerint id, quod ego jure optimo mihi vertam gloriæ. Namque & ipse *Demosthenes* ab æmulis adversariisque parum vir dictus est. Q. itidem *Hortensius* omnium Oratorum post *M. Tullium*, clarissimus, *Dionysia* Psaltria appellatus est à *L. Torquato*. Cui ille, *Dionysia*, inquit, malo equidem esse, quam quod tu *Torquate*, ἄμυσος, ἀτροδίαιτος, ἀπρόσυτος. Ego vero quicquid hoc Domini aut Dominæ est à me longe amolior atque rejicio, nisi in rostris atque subselliis vestris, Academici, dominari non cupio. Quis jam prohibebit me quin lætar tam auspicato & fœlici omine, exultemque gaudio me tantis viris ejusdem opprobrii societate conjunctum! Interea ut bonos omnes & præstantes supra invidiam positos arbitror, ita hos lividos adeo

omnium

omnium infimos puto, ut ne digni sint qui maledicant. Ad filios itaque pater me converto, quorum cerno speciosum numerum, & video etiam lepidulos nebulones occulto nutu me patrem fateri. De nominibus quæritis? Nolo sub nominibus ferculorum filios meos epulandos vobis tradere, id enim *Tantali* & *Lycaonis* feritati nimium esset affine; nec membrorum insignibo nominibus, ne putetis me pro integris hominibus tot frusta hominum genuisse; nec ad vinorum genera eos nuncupare volupe est, ne quicquid dixero, sit αἰτιολογία, & nihil ad *Bacchum*; volo ad prædicamentorum numerum nominatos, ut sic & ingenuos natales & liberalem vitæ rationem exprimam; & eadem opera curabo, uti omnes ad aliquem gradum ante meum obitum provecti sint. Quod ad Sales meos nolo ego edentulos, sic enim tritos, & veteres dicatis, & aniculam aliquam tussientem eos expuisse: proinde credo neminem sales meos dentatos inculpaturum, nisi qui ipse mullos habet dentes, ideoque reprehensurum, quia non sunt ipsius similes. Et certe in præsens ego exoptarem obtigisse mihi *Horatii* sortem, nempe ut essem salsamentarii filius, tunc enim sales mihi essent ad unguem, vos etiam sale ita pulchre defricatos dimitterem, ut nostros milites qui nuper ab Insula *Reana* capessere fugam non magis pœniteret salis petiti. Non libet mihi

in consilio vobis exhibendo, mei gnati, gnaviter esse operoso, ne plus operæ vobis erudiendis quam gignendis insumpsisse videar, tantum caveat quisque ne ex filio fiat nepos; liberique mei ne colant liberum, si me velint patrem. Si qua ego alia præcepta dedero, ea linguâ vernaculâ proferenda sentio; conaborque pro viribus ut omnia intelligatis. Cæterum exorandi sunt mihi *Neptunus*, *Apollo*, *Vulcanus*, & omnes Dii Fabri, uti latera mea vel tabulatis corroborare, vel ferreis laminis circumligare velint. Quinetiam at supplicanda mihi est Dea *Ceres*, ut quæ humerum eburneum *Pelopi* dederit, mihi pariter latera pene absumpta reparare dignetur. Neque enim est cur miretur quislibet, si post tantum clamorem & tot filiorum genitur-m paulo infirmiora sint. In his itaque sensu *Nereniano* ultra quam satis est, moratus sum: nunc Leges Academicas veluti *Romuli* muros transiliens à Latinis ad Anglicana transcurro. Vos quibus istæc arridebunt, aures atque animos nunc mihi attentos date.

In

In Sacrario habita pro Arte.

Oratio.

Beatiores reddit Homines Ars quam Ignorantia.

TAmetsi mihi, Auditores, nihil magis jucundum sit atque optabile aspectu vestro, assiduâque togatorum hominum frequentiâ, hoc etiam honorifico dicendi munere, quo ego vice unâ atque alterâ apud vos non ingratâ operâ perfunctus sum; tamen, si quod res est fateri liceat, semper ita fit, ut, cum neque meum ingenium, nec studiorum ratio ab hoc Oratorio genere multum abhorreat, ego vix unquam meâ voluntate, aut sponte ad dicendum accedam; mihi si fuisset integrum, vel huic vespertino labori haud illibenter equidem

parsissem: nam quoniam ex Libris & Sententiis doctissimorum hominum sic accepi, nihil vulgare, aut mediocre in Oratore, ut nec in Poëta posse concedi, eumque oportere, qui Orator esse meritò & haberi velit, omnium Artium, omnisque Scientiæ circulari quodam subsidio instructum & consummatum esse; id quando mea ætas non fert, malui jam prius ea mihi subsidia comparando, longo & acri studio ad illam laudem veram contendere, quam properato & præcoci stylo falsam prærripere. Quâ animi cogitatione & consilio dum æstuo totus indies, & accendor, nullum unquam sensi gravius impedimentum & moram, hoc frequenti interpellationis damno; nihil vero magis aluisse ingenium, &, contra quam in corpore fit, bonam ei valetudinem conservâsse erudito & liberali otio. Hunc ego divinum *Hesiodi* somnum, hos nocturnos *Endymionis* cum Luna congressus esse credidesim; hunc illum duce *Mercurio* *Promethei* secessum in altissimas Montis *Caucasi* solitudines, ubi sapientissimus Deûm atque hominum evasit, utpote quem ipse *Jupiter* de Nuptiis *Thetidis* consultum isse dicatur. Testor ipse lucos, & flumina, & dilectas villarum ulmos, sub quibus ætate proxime præteritâ (si Deorum arcana eloqui liceat) summam cum Musis gratiam habuisse me jucundâ memoriâ recolo; ubi & ego inter rura & semotos saltus

velut

velut occulto ævo crescere mihi potuisse visus sum. Hic quoque eandem mihi delitescendi copiam utique speravissem, nisi intempestive prorsus interposuisset se importuna hæc dicendi molestia, quæ sic ingrate arcebat sacros somnos, sic torsit animum in aliis defixum, & inter prærruptas Artium difficultates sic impedivit & oneri fuit, ut ego amissâ omni spe persequendæ quietis mœstus cogitare cœperim, quam procul abesse m ab ea tranquillitate quam mihi primò Literæ pollicebantur, acerbam fore inter hos æstus & jactationes vitam, satius esse vel omnes Artes didicisse. Itaque vix compos mei, temerarium cœpi consilium laudandæ Ignorantiæ, quæ nihil prorsus haberet harum turbarum; proposuique in certamen utra suos cultores beatiores redderet Ars an Ignorantia? Nescio quid est, noluit me meum sive fatum, sive genius ab incepto Musarum amore discedere; imo & ipsa cæca sors tanquam derepente prudens providensque facta hoc idem noluisse visa est; citius opinione meâ Ignoraptia suum nacta est patronum, mihi Ars relinquitur defendenda. Gaudeo sane sic illusum me, nec me pudet vel cæcam Fortunam mihi restituisse oculos; hoc illi nomine gratias habeo. Jam saltem illam laudare licet, cujus ab amplexu divulsus eram, & quasi absertis desiderium sermone consolari; jam hæc non plane interruptio est, quis enim interpellari

hri se dicat, id laudando & tuendo quod amat, quod approbat, quod magnopere assequi velit. Verum, Auditores, sic ego existimo in re mediocriter laudabili maxime elucere vim Eloquentiæ; quæ summam laudem habent, vix ullo modo, ullis limitibus Orationis contineri posse, in his ipsa sibi officit copia, & rerum multitudine comprimit & coangustat expandentem se elocutionis pompam; hâc ego argumenti fœcunditate nimiâ laboro, ipsæ me vires imbecillum, arma inermem reddunt; delectus itaque faciendus, aut certe enumeranda verius quam tractanda quæ tot nostram causam validis præsidiis firmam ac munitam statuunt: nunc illud mihi unice elaborandum video, ut ostendam quid in utraque re, & quantum habeat momentum ad illam in quam omnes ferimur, beatitudinem; in qua contentione facili certe negotio versabitur Oratio nostra, nec admodum esse puto metuendum quid possit Scientiæ Inscitia, Arti Ignorantia objicere; quamvis hoc ipsum quod objiciat, quod verba faciat, quod in hac celebritate Litteratissimæ Concionis vel hiscere audeat, id totum ab arte precariò vel potius emendicatò habet. Notum hoc esse reor, Auditores, & receptum omnibus, magnũ mundi opificem, cætera omnia cum fluxa & caduca posuisset, homini præter id quod mortale esset, divinam quandam auram, & quasi partem sui immiscuisse,

im-

immortalem, indelebilem, lethi & interitus immunem; quæ postquam in terris aliquandiu tanquam cœlestis hospes, caste, sancteque peregrinata esset, ad nativum cœlum sursum evibraret se, debitamque ad sedem & patriam reverteretur: proinde nihil merito recensèri posse in cautis nostræ beatitudinis, nisi id & illam sempiternam, & hanc civilem vitam aliquâ ratione respiciat. Ea propemodum suffragiis omnium sola est contemplatio, quâ fine administro corpore seducta & quasi conglobata in se mens nostra incredibili voluptate immortalium Deorum ævum imitatur, quæ tamen sine arte tota infrugifera est & injucunda, imo nulla. Quis enim rerum humanarum divinarumque ἰδέας intueri digne possit aut considerare, quarum ferme nihil nôsse queat, nisi animum, per artem & disciplinam imbutum & excultum habuerit; ita prorsus ei cui Artes desunt, intercluſus esse videtur omnis aditus ad vitam beatam: ipsam hanc animam altæ sapientiæ capacem & prope inexplebilem, aut frustra nobis Deus, aut in pœnam dedisse videtur, nisi maxime voluisset nos ad excelsam earum rerum cognitionem sublimes eniti, quarum tantum ardorem naturâ humanæ menti injecerat. Circumspicite quaqua potestis universam hanc rerum faciem, illam sibi in gloriam tanti operis summus Artifex ædificavit; quanto altius ejus rationem insignem, ingentem

tem fabricam, varietatem admirabilem investigamus, quod sine arte non possumus, tanto plus authorem ejus admiratione nostrâ celebramus, & veluti quodam plausu persequimur, quod illi pergratum esse, certum ac persuasissimum habeamus. Ecquid, Auditores, putabimus tanta immensi ætheris spatia æternis accensa atque distincta ignibus, tot sustinere concitatissimos motus, tanta obire conversionum itinera ob hoc unum ut lucernam præbeant ignavis & pronis hominibus? & quasi facem præferant nobis infra torpentibus & desidiosis? nihil inesse tam multiplici fructuum herbarumque proventui, præterquam fragile viriditatis ornatum? Profecto si tam injusti rerum æstimatores erimus, ut nihil ultra crassum sensus intuitum persequamur, non modo serviliter & abjecte, sed inique & malitiose cum benigno numine egisse videbimur; cui per inertiam nostram, & quasi per invidiam titulorum magna pars, & tantæ potentiæ veneratio penitus intercidet. Si igitur dux & inchoatrix nobis ad beatitudinem sit eruditio, si potentissimo numini jussa & complacita, & ejus cum laude maxime conjuncta, certe non potest sui cultores non efficere vel summe beatos. Neque enim nescius sum, Auditores, contemplationem hanc quâ tendimus ad id quod summe expetendum est, nullum habere posse veræ beatitudinis gustum sine integritate vitæ,

& morum innocentia; multos autem vel insigniter eruditos homines nefarios extitisse, præterea iræ, odio, & pravis cupiditatibus obedientes; multos è contra literarum rudes viros probos atque optimos se præstitisse; quid ergo? Num beatior Ignorantia? minime vero. Sic itaq; est, Auditores, paucos fortasse doctrinâ præstabiles suæ civitatis corruptissimi mores & illiteratorum hominum colluvies in nequitiam pertraxere, unius perdocti & prudentis viri industriâ multos mortales ab arte impolitos in officio continuit: nimirum una domus, vir unus arte & sapientia præditus, velut magnum Dei munus toti Reipub. satis esse possit ad bonam frugem. Cæterum ubi nullæ vigent Artes, ubi omnis exterminatur eruditio, ne ullum quidē ibi viri boni vestigiū est, grassatur immanitas atque horrida barbaries; hujus rei testem appello non civitatem unam, aut provinciam, non gentem, sed quartam orbis terrarum partem *Europam*, quā totā superioribus aliquot sæculis omnes bonæ Artes interierant, omnes tunc temporis Academias præsides diu Musæ reliquerant; pervaserat omnia, & occupārat cæca inertia, nihil audiebatur in Scholis præter insulsa stupidissimorum Monachorum dogmata, togam scilicet nacta, per vacua rostra & pulpita per squalentes Cathedras jactitavit se prophanum & informe monstrum, Ignorantia. Tum primum lugere Pietas, extingui

tingui Religio & pessum ire, adeo ut ex gravi vulnere, sero atque ægre vix in hunc usque diem convaluerit. At vero, Auditores, hoc in Philosophia ratum, & antiquum esse satis constat, omnis artis, omnisque scientiæ perceptionem solius intellectus esse, virtutum ac probitatis domum atque delubrum esse voluntatem. Cum autem omnium judicio intellectus humanus cæteris animi facultatibus princeps & moderator præluceat, tum & ipsam voluntatem cæcam alioqui & obscuram suo splendore temperat & collustrat, illa veluti Luna, luce lucet aliena. Quare demus hoc sane, & largiamur ultro, potiorem esse ad beatam vitam virtutem sine arte, quam artem sine virtute; at ubi semel fœlici nexu invicem consociatæ fuerint, ut maxime debent, & sæpissime contingit, tum vero statim vultu erecto atque arduo superior longe apparet, atq; emicat scientia, cum rege & imperatore intellectu in excelso locat se, inde quasi humile & sub pedibus spectat inferius quicquid agitur apud voluntatem; & deinceps in æternum excellentiam & claritudinem, majestatemque divinæ proximam facile sibi asserit. Age descendamus ad civilem vitam, quid in privata, quid in publica proficiat utraque videamus; taceo de arte quod sit pulcherrimum juventutis honestamentum, ætatis virilis firmum præsidium, senectutis ornamentum atque solatium,

latium. Prætereo & illud multos apud ſuos nobiles, etiam *P. R.* principes poſt egregia facinora, & rerum geſtarũ gloriam ex contentione & ſtrepitu ambitionis ad literarum ſtudium tanquã in portum ac dulce perfugium ſe recepiſſe; intellexére nimirum ſenes præſtantiſſimi jam reliquam vitæ partem optimam optime oportere collocari; erant ſummi inter homines, volebant his artibus non poſtremi eſſe inter Deos; petierant honores, nunc immortalitatem; in debellandis imperii hoſtibus longe aliã militiã uſi ſunt, cum morte maximo generis humani malo conflictaturi, ecce quæ tela ſumpſerint, quas legiones conſcripſerint, quo commeatu inſtructi fuerint. Atqui maxima pars civilis beatitudinis in humana ſocietate & contrahendis amicitiis fere conſtituta eſt; doctiores pleroſque difficiles, inurbanos, moribus incompoſitis, nullã ſandi gratiã ad conciliandos hominum animos multi queruntur: fateor equidem, qui in ſtudiis fere ſecluſus atq; abditus eſt, multo promptius eſſe Deos alloqui quam homines, ſive quod perpetuo fere domi eſt apud ſuperos infrequens rerum humanarum & vere peregrinus, ſive quod aſſiduã rerum divinarum cogitatione meus quaſi grandior facta in tantis corporis anguſtiis difficulter agitatus ſe minus habilis ſit ad exquiſitiores ſalutationum geſticulationes; at ſi dignæ atque idoneæ contigerint amicitiæ nemo ſanctius colit; quid enim

enim jucundius, quid cogitari potest beatius illis doctorum & gravissimorũ hominum colloquiis, qualia sub illa platano plurima scripsertur habuisse divinus *Plato*, digna certe quæ totius confluentis generis humani arrecto excipiantur silentio; at stolide confabulari, alios aliis ad luxum & libidines morem gerere ei demum ignorantiæ est amicitia, aut certe amicitiæ ignorantia. Quinetiam si hæc civilis beatitudo in honesta liberaque oblectatione animi consistit, ea profecto doctrinæ & arti posita est voluptas, quæ cæteras omnes facile superet; quid omnem cœli syderumque morem tenuisse? omnes aeris motus & vicissitudines, sive augusto fulminũ sonitu, aut crinitis ardoribus inertes animos perterrefaciat, sive in nivem & grandinem obrigescat, sive denique in pluvia & rore mollis & placidus descendat; tum alternantes ventos perdidicisse, omnesque halitus aut vapores quos terra aut mare eructat; stirpium deinde vires occultas, metallorumq; calluisse, singulorum etiam animantium naturam, & si fieri potest, sensus intellexisse; hinc accuratissimam corporis humani fabricam & medicinam; postremo divinam animi vim & vigorem, & si qua de illis qui Lares, & Genii, & Dæmonia vocantur ad nos pervenit cognitio? Infinita adhæc alia, quorum bonam partem didicisse licuerit, antequam ego cuncta enumeraverim. Sic tandem, Auditores,

tores, cum omnimoda semel eruditio suos orbes confecerit, non contentus iste spiritus tenebricoso hoc ergastulo eousque late aget se, donec & ipsum mundum, & ultra longe divinâ quadam magnitudine expatiatâ compleverit. Tum demum plerique casus atque eventus rerum ita subito emergent, ut ei, qui hanc arcem sapientiæ adeptus est, nihil pene incautum, nihil fortuitum in vita possit accidere; videbitur sibe is esse, cujus imperio & dominationi astra obtemperent, terra & mare obsecundent, venti tempestatesque morigeræ sint; cui denique ipsa Parens Natura in deditionem se tradiderit, plane ac si quis Deus abdicato mundi imperio, huic jus ejus, & leges, administrationemque tanquam præfectori cuidâ commisisset. Hinc quanta accedit animi voluptas, per omnes gentium historias & loca pervolare Regnorum, Nationum, Urbium, Populorum status mutationesque ad prudentiam, & mores animadvertere: hoc est, Auditores, omni ætati quasi vivus interesse, & velut ipsius temporis nasci contemporaneus; profecto cum nominis nostri gloriæ in futurum prospeximus, hoc erit ab utero vitam retro extendere & porrigere, & nolenti fato anteactam quandam immortalitatem extorquere. Mitto illud cui quid potest æquiparari? Multarum Gentium oraculum esse, domum quasi templum habere, esse

quos Reges & Reſpublicæ ad ſe invitent, cujus viſendi gratiâ finitimique exteriquè concurrant, quem alii vel ſemel vidiſſe quaſi quoddam bene meritum glorientur; hæc ſtudiorum præmia, hos fructus eruditio ſuis cultoribus in privata vita præſtare, & poteſt, & ſæpe ſolet. At quid in publica? Saue ad Majeſtatis faſtigium paucos evexit laus doctrinæ, nec probitatis multò plures. Nimirum, illi apud ſe regno fruuntur, omni terrarum ditione longe glorioſiori: & quis ſine ambitionis, infamis geminum affectat regnum? addam hoc tamen amplius, duos tantum adhuc fuiſſe qui quaſi cœlitus datum univerſum terrarum orbem habuere, & ſupra omnes Reges & Dynaſtas æquale Diis ipſis partiti ſunt imperium, *Alexandrum* nempe magnum & *Octavium Cæſarem*, eoſque ambos Philoſophiæ alumnos. Perinde ac ſi quoddam electionis exemplar divinitus exhibitum eſſet hominibus, quali potiſſimum viro clavum & habenas rerum credi oporteret. At multæ reſp. ſine literis, rebus geſtis & opulentiâ claruere. *Spartanorum* quidem, qui ad literarum ſtudium contulerint ſe, pauci memorantur; *Romani* intra urbis mœnia Philoſophiam ſero receperunt; at illi Legiſlatore uſi ſunt *Lycurgo*, qui & philoſophus fuit & Poetarum adeo ſtudioſus, ut *Homeri* ſcripta per *Ioniam* ſparſa ſummâ curâ primus collegi,

rit. Hi post varios in urbe motus & perturbationes ægre se sustentare valentes, ab *Athenis* ea tempestate artium studio florentissimis, Leges Decemvirales, quæ & duodecim tabulæ dictæ sunt, missis legatis emendicarunt. Quid si hodiernos *Turcas* per opima *Asiæ* regna rerum late potitos omnis literaturæ ignaros nobis objiciant? Equidem in ea repub. (si tamen crudelissimorum hominum per vim & eandem arreptâ potentiâ, quos unum in locum scelteris consensus convocavit, continuo respub. dicenda sit) quod in ea ad exemplum infigue sit nil audivi, parare vitæ commoda, tueri parta, id Naturæ debemus, non Arti; aliena libidinose invadere, sibi mutuo ad rapinam auxilio esse, in scelus conjurare, id Naturæ pravitati. Jus quoddam apud eos exercetur, nec mirum: cæteræ virtutes facile fugantur, justitia vere regia, ad sui cultum impellit, sine qua vel injustissimæ societates cito dissolverentur. Nec omiserim tamen, *Saracenos Turcarum* propemodum conditores non *armis magis quam bonarum literarum* studiis imperiû suû propagasse. Sed si antiquitatem repetamus, inveniemus non institutas modo ab Arte, sed fundatas olim fuisse respublicas. Antiquissimi quique gentium indigenæ in sylvis & montibus erraſſe dicuntur, ferarum ritu pabuli commoditatem sequuti, vultu erecti, cætera proni, puttisses præter

formæ dignitatem nihil non commune cum bestiis habuisse; eadem antra, iidem specus cœlum & frigora defendebant; nulla tunc urbs, non ædes marmoreæ, non aræ Deorum, aut fana collucebant, non illic fas sanctum, nondum jura in foro dicebantur, nulla in nuptiis tæda, non chorus, nullum in mensa geniali carmen, nullum solenne funeris, non luctus, vix tumulus defunctos honestabat; nulla convivia, nulli ludi, inauditus citharæ sonus, ipsa tunc omnia aberant, quibus jam inertia ad luxum abutitur. Cum repente Artes & Scientiæ, agrestia hominum pectora cœlitus afflabant, & imbutos notitiâ sui in una mœnia pellexere. Quamobrē certe quibus authoribus urbes ipsæ primum conditæ sunt, dein stabilitæ legibus, post consiliis munitæ, poterunt iisdem etiam gubernatoribus quam diutissime fœliciſſimeque consistere. Quid autem ignorantia? sentio, Auditores, caligat, stupet, procul est, effugia circumspicit, vitam brevem queritur, artem longam; immo vero tollamus duo magna studiorum nostrorum impedimenta, alterum artis male traditæ, alterum nostræ ignaviæ, pace *Galeni*, seu quis alius ille fuit; totum contra erit, vita longa, ars brevis; nihil arte præstabilius, adeoque laboriosius, nihil nobis segnius, nihil remissius; ab operariis & agricolis nocturnâ & antelucanâ industriâ vinci nos

patimur

patimur; illi in re ſordida ad vilem victum magis impigri ſunt, quam nos in nobiliſſima ad vitam beatam; nos cum ad altiſſimum atq; optimum in humanis rebus aſpiremus, nec ſtudium ferre poſſumus, nec inertiæ dedecus; immo pudet eſſe id, quod non haberi nos indignamur. At valetudini cavemus à vigiliis & acri ſtudio: turpe dictu, animum incultum negligimus, dum corpori metuimus, cujus vires quis non imminuat, quo majores acquirantur animo? quanquam certe qui hæc cauſantur perditiſſimi plerique, abjectâ omni temporis, ingenii, valetudinis curâ, comeſſando, belluæ marinæ ad morem potando, inter ſcorta & aleam pernoctando, nihilo ſe infirmiores factos queruntur. Cum itaque ſic ſe afficiant atque aſſueſcant, ut ad omnem turpitudinem ſtrenui atque alacres; ad omnes virtutis actiones & ingenii hebetes & languidi ſint, culpam in naturam aut vitæ brevitatem falſo & inique transferunt. Quod ſi modeſte ac temperanter vitam degendo, primos ferocientis ætatis impetus ratione & pertinaci ſtudiorum aſſiduitate mallemus edomare, cœleſtem animi vigorem ab omni contagione & inquinamento purum & intactum ſervantes; incredibile eſſet, Auditores, nobis poſt annos aliquot reſpicientibus quantum ſpatium confeciſſe, quam ingens æquor eruditionis curſu pla-

placido navigâſſe videremur. Cui & hoc egregium afferet compendium, ſi quis nôrit & artes utiles, & utilia in artibus rectè ſeligere. Quot ſunt imprimis Grammaticorum & Rhetorum nugæ aſpernabiles? audias in tradenda arte ſua illos barbare loquentes, hos infantiſſimos. Quid Logica? Regina quidem illa artium ſi pro dignitate tractetur: At heu quanta eſt in ratione inſania! non hic homines, ſed plane Acanthides carduis & ſpinis veſcuntur. O dura *Meſſorum* ilia! Quid repetam illam, quam Metaphyſicam vocant *Peripatetici*, non artem, locupletiſſimum quippe me ducit magnorum virorum authoritas, non artem inquam plerumque, ſed infames ſcopulos, ſed *Lernam* quandam Sophiſmatum ad naufragium & peſtem excogitatam? hæc illa quæ ſupra memini togatæ ignorantiæ vulnera ſunt; hæc eadem cucullorum ſcabies etiam ad Naturalem Philoſophiam late permanavit: vexat Mathematicos demonſtrationum inanis gloriola; his omnibus quæ nihil profutura ſunt meritò contemptis & amputatis, admirationi erit quot annos integros lucrabimur. Quid! quod Juriſprudentiam præſertim noſtrâ turbata methodus obſcurat, & quod pejus eſt, ſermo neſcio quis, *Americanus* credo, aut ne humanus quidem, quo cum ſæpe Leguleios noſtros clamitantes audiverim, dubitare, ſubiit

quibus

quibus non eſſet humanum os & loquela, an & his ulli affectus humani adeſſent; vereor certe ut poſſit nos ſancta Juſtitia reſpicere, vereor ut querelas ullo tempore noſtras aut injurias intelligat, quorum linguâ loqui neſciat. Quapropter, Auditores, ſi nullum à pueritia diem ſine præceptis & diligenti ſtudio vacuum ire ſinimus, ſi in arte, alienâ ſupervacanea otioſa ſapienter omittamus, certe intra ætatem *Alexandri* magni majus quiddam & glorioſius illo terrarum orbe ſubegerimus: tantumque aberit quo minus brevitatem vitæ, aut artis tædium incuſemus, ut flere & lachrymari promptius nobis futurum credam, ut illi olim, non plures ſupereſſe mundos de quibus triumphemus. Expirat Ignorantia, jam ultimos videte conatus & morientem luctam; Mortales præcipue gloriâ tangi, antiquos illos illuſtres longa annorum ſeries atque decurſus cum celebrârit, nos decrepito mundi ſenio, nos properante rerum omnium occaſu premi, ſi quid prædicandum æterna laude reliquerimus, noſtrum nomen in anguſto verſari, cujus ad memoriam vix ulla poſteritas ſuccedet, fruſtra jam tot Libros & præclara ingenii monumenta edi quæ vicinus mundi rogus cremavit. Non inficior illud eſſe poſſe veriſimile; at vero non morari gloriam cum bene feceris, id ſupra omnem gloriam eſt. Quam nihil beavit illos

inanis hominum sermo cujus ad absentes & mortuos nulla voluptas, nullus sensus pervenire potuit? nos sempiternum ævum expectemus quod nostrorum in terris saltem benefactorum memoriam nunquam delebit; in quo, si quid hic pulchre meruimus, præsentes ipsi audiemus, in quo qui prius in hac vita continentissime actâ omne tempus bonis artibus dederint, iisque homines adjuverint, eos singulari & summâ supra omnes scientiâ auctos esse futuros multi graviter philosophati sunt. Jam cavillari desinant ignavi quæcunq; adhuc nobis in scientiis incerta atque perplexa sint, quæ tamen non tam scientiæ, quam homini attribuenda sunt; hoc est, Auditores, quod & illud nescire *Socraticum* & timidam Scepticorum hæsitationem aut refellit, aut consolatur, aut compensat. Jam vero tandem aliquando quænam Ignorantiæ beatitudo? sua sibi habere, à nemine lædi, omni curâ & molestia supersedere, vitam secure & quiete, quoad potest, traducere; verum hæc feræ aut volucris cujuspiam vita est quæ in altis & penitissimis sylvis in tuto nidulum cœlo quamproximum habet, pullos educit, sine aucupii metu in pastum volat, diluculo, vesperique suaves modulos emodulatur. Quid ad hæc desideratur æthereus ille animi vigor? Exuat ergo hominem, dabitur sane *Cir-cum*

pocnlum,

poculum, ad beſtias prona emigret: Ad beſtias vero? at illæ tam turpem hoſpitem excipere nolunt, ſi quidem illæ ſive inferioris cujuſdam rationis participes, quod plurimi diſputárunt, ſive pollenti quodam inſtinctu ſagaces, aut artes, aut artium ſimile quoddam apud ſe exercent. Namque & Canes in perſequenda fera Dialecticæ non ignaros eſſe narratur apud *Plutarchum*, & ſi ad trivia forte ventum ſit, plane disjuncto uti Syllogiſmo. Luſciniam veluti præcepta quædam Muſices pullis ſuis tradere ſolere refert *Ariſtoteles*; unaquæque fere beſtia ſibi medica eſt, multæ etiam inſignia medicinæ documenta hominibus dedere. *Ibis Ægyptia* alvi purgandæ utilitatem, *Hippopotamus* detrahendi ſanguinis oſtendit. Quis dicat Aſtronomiæ expertes à quibus tot ventorum, imbrium, inundationum ſerenitatis præſagia petantur? Quam prudenti & ſeverâ Ethicâ ſupervolantes montem *Taurum* anſeres obturato lapillis ore periculoſæ loquacitati moderantur; multa formicis res domeſtica, civitas apibus debet; excubias habendi, triquetram aciem ordinandi rationem ars militaris grum eſſe agnoſcit. Sapiunt altius beſtiæ, quam ut ſuo cœtu & conſortio ignorantiam dignentur; inferius detrudunt. Quid

ergo?

ergo? ad truncos & saxa. At ipsi trunci, ipsa arbusta, totumque nemus ad doctissima *Orphei* carmina solutis quondam radicibus festinavêre. Sæpe etiam mysteriorum capaces, ut quercus olim *Dodonæ*, divina Oracula reddidêre. Saxa etiam sacræ Poetarum voci docilitate quâdam respondent: an & hæc aspernantur à se Ignorantiam? Num igitur infra omne Brutorum genus, infra Stipites & Saxa, infra omnem Naturæ ordinem licebit in illo Epicureorum non-esse requiescere? Ne id quidem: quandoquidem necesse est, quod pejus, quod vilius, quod magis miserum, quod infimum est, esse Ignorantiam? Ad vos venio, Auditores intelligentissimi, nam & ipse si nihil dixissem, vos mihi tot non tam Argumenta, quam tela video, quæ ego in Ignorantiam usque ad perniciem contorquebo. Ego jam Classicum cecini, vos ruite in prælium; summovete à vobis hostem hanc, prohibete vestris porticibus & ambulacris; hanc si aliquid esse patiamini, vos ipsi illud eritis, quod nostis omnium esse miserrimum. Vestra itaque hæc omnium causa est. Quare si ego jam multo fortasse prolixior fuerim, quam pro consuetudine hujus loci liceret,

liceret, præterquam quod ipsa rei dignitas hos postulabat, dabitis & vos mihi veniam, opinor, Judices, quandoquidem, tanto magis intelligitis in vos quo sim animo, quam vestri studiosus, quos Labores, quas Vigilias vestrâ causâ non recusârim. Dixi.

FINIS.

ERRATA.

PAg. 18. lin. 28. *pro* ἐνέταξε, leg. ἐνεστάξε. p. 22. l 17. pro *Civibus*, leg. *a Civibus*. p. 23. l. 14. pro *fuerat*, leg *fuerit*. p. 39. *l.* 24. pro *locis disjunctus*, leg. *locis ipse disjunctus*. p. 43 *l.* 24. pro *accidit*, leg. *acciderit*. p. 46. *l.* 1. pro *tuopte*, leg. *suopte*. p. 49. *l. penult.* pro *majus*, leg. *magis*. p. 69. *l.* 23. pro *nascetur* leg. *fere nascetur*. p. 72. *l.* 12. pro *quo minus*, leg. *ne*. p. 84. *l.* 12. post *idem* dele *id*. p. 91. pro *fundens*, leg. *perfundens*. p. 98, *l.* 21. pro *Luna*, leg. *lua*. p. 107. *l.* 13. leg. *Vandalici*. p. 107. *l.* 23. leg. *traxissent*. p. 113. *l.* 8. leg. *Philosophia*. p. 118. *l.* 9. leg. *libentias*. p. 119. *l.* 2. leg. *res summa*. *l.* 6. leg. *potuerit*. p. 131. *l.* 23. pro *regesserint*, leg. *se gesserint*. p. 131. *l.* 28. post *saga*, dele *cui*, & sic lege *magico perfudit unguento? an denique ego a Deo aliquo vitiatus*, &c. p. 134. *l.* 12. pro *at*, leg *&*. p. 137. *l.* 13. pro *didicisse*, leg. *dedidicisse*. p. 140. *l.* 14. leg. *fragilem*.

Books Printed for, and to be ſold by *B. Aylmer* at the *Three Pigeons* in *Cornhil.*

THE *Harmony of the Divine Attributes, in the Contrivance of Man's Redemption.* By W. B. *D.D. in* Quarto.

The Duty and Reward of Bounty to the Poor: In a Sermon (enlarged) *Preached at the* Spittle *on* Wedneſday *in* Eaſter-*week*, 1671. By Iſaac Barrow, *D. D. price* 1 s. 6 d. *Bound.*

The Beſt Match; Or, *The Soul's Eſpouſal to Chriſt, Opened and Improved:* By Edw. Pearſe, *Price bound* 2 s.

A Treatiſe proving Spirits, Witches and Supernatural operations, by pregnant Inſtances and Evidences: together with other things worthy of Note. By Meric. Caſaubon. *D. D. Price bound,* 2 s.

Goſpel-Fear: Or, *The Heart Trembling at the Word of God, evidenceth a bleſſed Frame of Spirit.* By Jer. Burroughs. *Price bound,* 1 s.

A Beam of Divine Glory: Or, *The Unchangeableneſs of God Aſſerted, Opened, Vindicated, and Improved:* By Edw. Pearſe: *Being the laſt that will be Printed of the ſaid Author's.*

The

The great Concern: Or, *A Serious Warning to a timely and through Preparation for Death; with Helps and Directions in order thereunto.* By Edw. Pearſe. *The Second Edition. Price bound* 1 s.

A Perſwaſive to Peace and Unity among Chriſtians, notwithſtanding their different Apprehenſions in leſſer things. Price bound 1 s.

An Antidote againſt Enthuſiaſme, *in an Epiſtle to the* Quakers. *Price bound* 1 s.

The Intereſt of the Spirit in Prayer. By H. Lukin. *Price bound* 8 d.

Quinti Curtii Rufi de Rebus Geſtis *Alexandri* Magni. *Price bound* 1 s. 6 d.

105.d.20